

DE NIEUWE GRONDWET

VOOR HET

Koningrijk der Nederlanden

ZOOALS ZIJ DOOR DEN KONING IS BEKRACHTIGD, BIJ BESLUITEN VAN 6 NOVEMBER 1887,

ter vergelijking naast de Grondwet van 1848 gedrukt,

BENEVENS DE ADDITIONEELE ARTIKELEN

BEVATTENDE

het voorloopig kiesreglement en de nieuwe kiestabel.

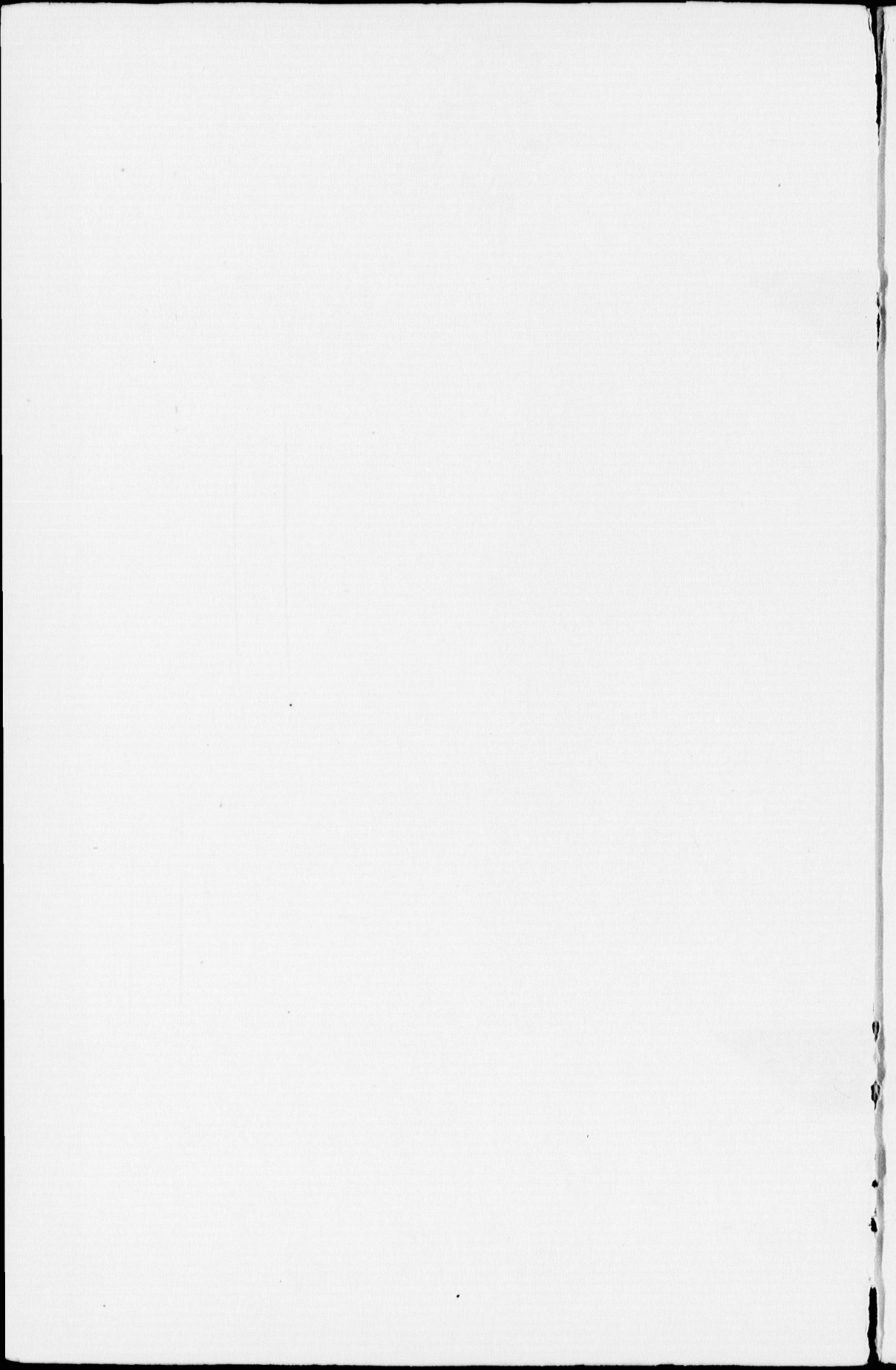
TWEEDE DRUK.

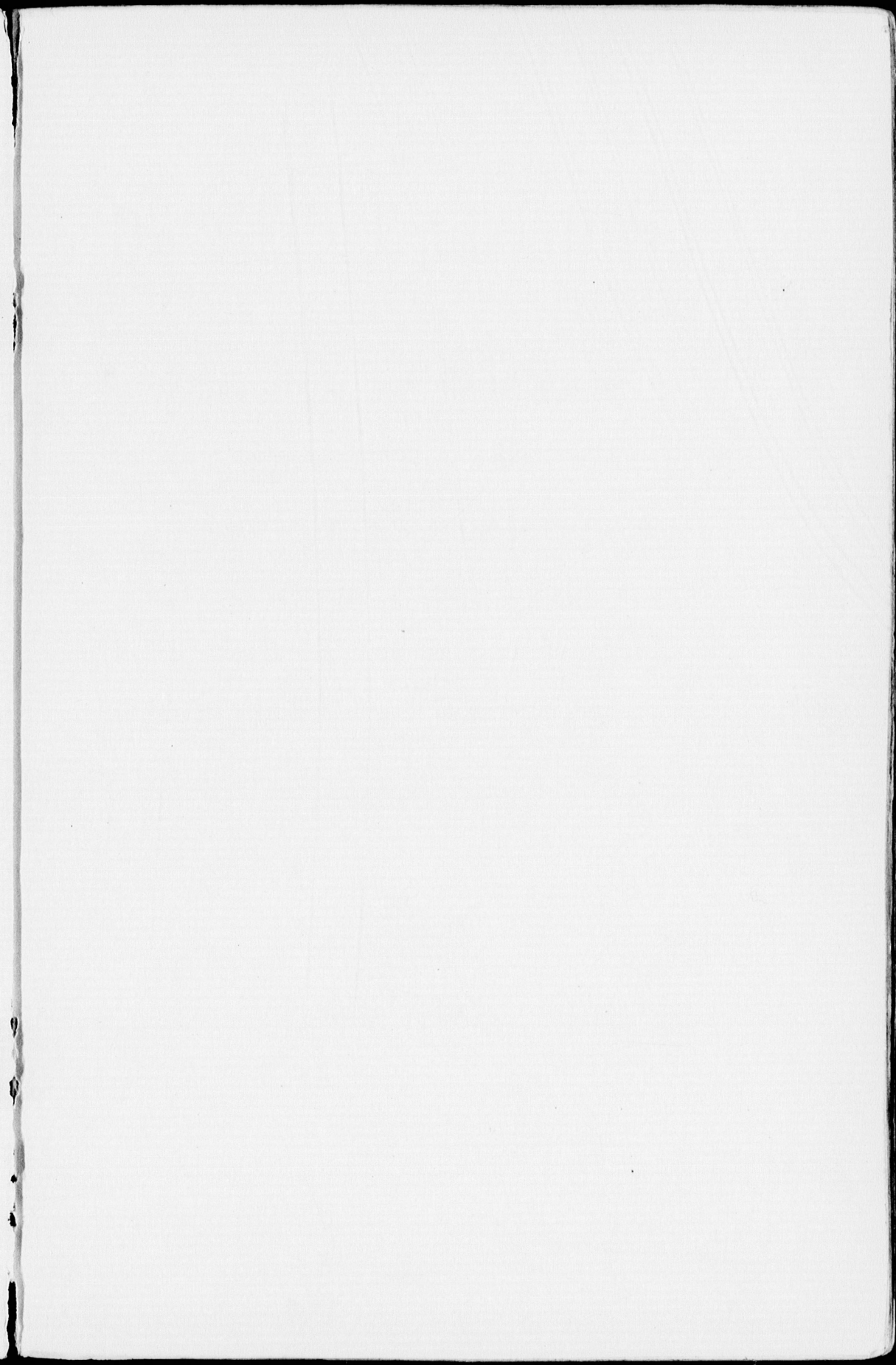

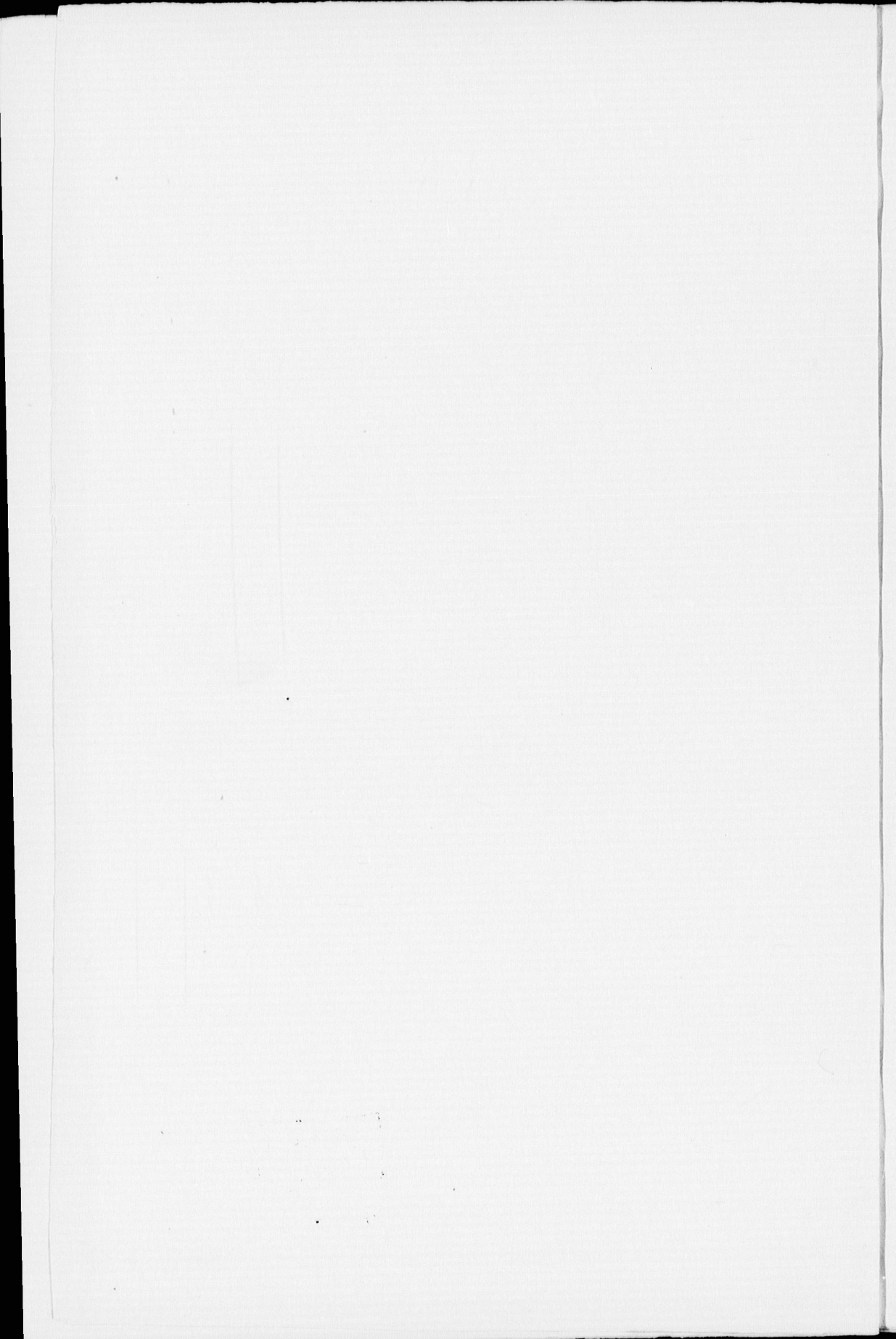
HAARLEM,

H. D. TJEENK WILLINK.

1887.

L 002492

DE NIEUWE GRONDWET

VOOR HET

Koningrijk der Nederlanden

ZOOALS ZIJ DOOR DEN KONING IS BEKRACHTIGD, BIJ BESLUITEN VAN 6 NOVEMBER 1887,

ter vergelijking naast de Grondwet van 1848 gedrukt,

BENEVENS DE ADDITIONEELE ARTIKELN

BEVATTENDE

het voorloopig kiesreglement en de nieuwe kiestabel.

TWEDE DRUK.

HAARLEM,

H. D. TJEENK WILLINK

1887.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

0107 1137

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT

DEPARTMENT OF AGRICULTURE

UNITED STATES GOVERNMENT

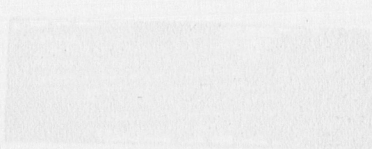
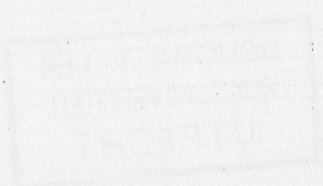
OFFICE OF THE SECRETARY OF AGRICULTURE

WASHINGTON, D. C.

RECEIVED

1917

NOV 15 1917

De Grondwetsherziening heeft nu haar eerste stadium doorloopen.

De Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft de wijzigingen vastgesteld die in de Grondwet zullen worden gebracht.

Die wijzigingen zijn vervat in 12 afzonderlijke wetsontwerpen. De Regeering heeft namelijk afzonderlijke wetsontwerpen gemaakt voor de verschillende Hoofdstukken of Afdeelingen der Grondwet. Het Zesde Hoofdstuk *Van den Godsdienst* ondergaat geene verandering. Wel was door de Regeering aanvankelijk ook wijziging van dit hoofdstuk voorgesteld, doch het daartoe strekkende wetsvoorstel is nader door de Regeering ingetrokken. Ook het Elfde Hoofdstuk blijft onveranderd. Het Tiende Hoofdstuk *Van het Onderwijs en het Armbestuur* is gewijzigd ingevolge het initiatief van ~~het~~ lid der Tweede Kamer, den heer Schaepman.

Al de wetsontwerpen worden nu aan de beslissing van de Eerste Kamer onderworpen. Deze kan in de Grondwet niet meer veranderingen brengen dan waartoe de Tweede Kamer besloten heeft, doch de Eerste Kamer kan een of meer der wetsontwerpen afstemmen. Daarvan behoeft het noodzakelijk gevolg nog niet te zijn dat de geheele grondwetsherziening vervalt, maar de afstemming van een enkel hoofdstuk zou alleen ten gevolge hebben, dat de grondwetsherziening niet in haar geheel zóó tot stand kwam als door de Tweede Kamer vrlangd wordt.

Als de Eerste Kamer de Grondwetsherziening heeft aan-

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
1897

De Grondwetsherziening heeft nu haar eerste stadium doorloopen.

De Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft de wijzigingen vastgesteld die in de Grondwet zullen worden gebracht.

Die wijzigingen zijn vervat in 12 afzonderlijke wetsontwerpen. De Regeering heeft namelijk afzonderlijke wetsontwerpen gemaakt voor de verschillende Hoofdstukken of Afdeelingen der Grondwet. Het Zesde Hoofdstuk *Van den Godsdienst* ondergaat geene verandering. Wel was door de Regeering aanvankelijk ook wijziging van dit hoofdstuk voorgesteld, doch het daartoe strekkende wetsvoorstel is nader door de Regeering ingetrokken. Ook het Elfde Hoofdstuk blijft onveranderd. Het Tiende Hoofdstuk *Van het Onderwijs en het Armbestuur* is gewijzigd ingevolge het initiatief van ~~het~~ lid der Tweede Kamer, den heer Schaepman.

Al de wetsontwerpen worden nu aan de beslissing van de Eerste Kamer onderworpen. Deze kan in de Grondwet niet meer veranderingen brengen dan waartoe de Tweede Kamer besloten heeft, doch de Eerste Kamer kan een of meer der wetsontwerpen afstemmen. Daarvan behoeft het noodzakelijk gevolg nog niet te zijn dat de geheele grondwetsherziening vervalst, maar de afstemming van een enkel hoofdstuk zou alleen ten gevolge hebben, dat de grondwetsherziening niet in haar geheel zóó tot stand kwam als door de Tweede Kamer verlangd wordt.

Als de Eerste Kamer de Grondwetsherziening heeft aan-

genomen en de daartoe strekkende wetten zijn afgekondigd, worden, ingevolge art. 197 der bestaande Grondwet, de beide Kamers der Staten-Generaal ontbonden. Er worden daarna, volgens de nu nog bestaande kieswet, nieuwe Kamers gekozen en deze moeten, om de Grondwetsherziening mogelijk te maken, met twee derden der uitgebrachte stemmen zich voor die herziening verklaren.

Er zijn gedurende de behandeling der Grondwetsherziening zooveel veranderingen in den tekst gekomen, dat het ook voor den aandachtigen lezer der verslagen van de Tweede Kamer moeielijk is zich een duidelijke voorstelling te maken van de Grondwet in haar geheel, zooals zij na de daarin gebrachte wijzigingen luidt. Eene uitgaaf van de geheele gewijzigde Grondwet zal daarom waarschijnlijk aan velen welgevallig zijn. Naast de gewijzigde Grondwet is de bestaande ter vergelijking gesteld.

De nummering van de artikelen der nieuwe Grondwet kan nog eenige verandering ondergaan. Vermoedelijk zal echter de aangegeven nummering wel juist zijn.

*Grondwet voor het Koninkrijk
der Nederlanden volgens
de herziening in 1848.*

EERSTE HOOFDSTUK.

Van het Rijk en zijn Inwoners.

Art. 1.

Het Koninkrijk der Nederlanden bestaat in Europa uit de tegenwoordige provincien: Noordbrabant, Gelderland, Zuidholland, Noordholland, Zeeland, Utrecht, Friesland, Overijssel, Groningen, Drenthe en het Hertogdom Limburg, behoudens de betrekkingen van het Hertogdom Limburg, met uitzondering der vestingen Maastricht en Venlo en van hare kringen, tot het Deutsche Verbond.

Art. 118.

(Zie tegenover dit artikel ook art. 122 van de nieuwe Grondwet.)

De Grondwet en andere wetten zijn alleen voor het Rijk in Europa verbindende, tenzij het tegendeel daarin wordt uitgedrukt.

Art. 2.

De wet kan provincien en gemeenten vereenigen en splitsen.

De grenzen van den Staat, van de provincien en gemeenten kunnen door de wet worden veranderd.

Art. 3.

Allen, die zich op het grondgebied van het Rijk bevinden, hetzij ingezetenen of vreemdelingen, hebben gelijke aanspraak op bescherming van persoon en goederen.

*Grondwet voor het Koninkrijk
der Nederlanden volgens
de herziening in 1887.*

EERSTE HOOFDSTUK.

Van het Rijk en zijn Inwoners.

Art. 1.

Het Koninkrijk der Nederlanden omvat het grondgebied in Europa, benevens de kolonien en bezittingen in andere werelddeelen.

Art. 2.

De Grondwet is alleen voor het Rijk in Europa verbindende, voor zoover niet het tegendeel daaruit blijkt.

Waar in de volgende artikelen het Rijk wordt genoemd, wordt alleen het Rijk in Europa bedoeld.

Art. 3.

De wet kan provincien en gemeenten vereenigen en splitsen en nieuwe vormen.

De grenzen van het Rijk, van de provincien en van de gemeenten kunnen door de wet worden veranderd.

Art. 4.

Allen die zich op het grondgebied van het Rijk bevinden, hebben gelijke aanspraak op bescherming van persoon en goederen.

De wet regelt de toelating en de uitzetting van vreemdelingen, en de algemeene voorwaarden op welke ten aanzien van hunne uitlevering, verdragen met vreemde mogendheden kunnen worden gesloten.

Art. 4.

De uitoefening der burgerlijke regten wordt door de wet bepaald.

Art. 5.

Om eenig burgerschapsregt te hebben moet men Nederlander zijn.

Art. 6.

Was gelijkkluidend.

Art. 7.

De wet verklaart wie Nederlanders zijn.

Een vreemdeling wordt niet dan door een wet genaturaliseerd.

Art. 8.

Was gelijkkluidend.

Art. 9.

Ieder ingezetene heeft het regt om verzoeken aan de bevoegde magt schriftelijk in te dienen, mits die persoonlijk en niet uit naam van meer worden onderteekend, welk laatste alleen kan geschieden door of van wege lichamen, wettelijk zamengesteld of als zoodanig erkend, en in dat geval niet anders dan over onderwerpen tot hunne bepaalde werkzaamheden behorende.

De wet regelt de toelating en de uitzetting van vreemdelingen en de algemeene voorwaarden, op welke ten aanzien van hunne uitlevering verdragen met vreemde mogendheden kunnen worden gesloten.

Art. 5.

Ieder Nederlander is tot elke landsbediening benoembaar.

Geen vreemdeling is hiertoe benoembaar, dan volgens de bepalingen der wet.

Art. 6.

De wet verklaart wie Nederlanders en wie ingezetenen zijn.

Een vreemdeling wordt niet dan door een wet genaturaliseerd.

De wet regelt de gevolgen der naturalisatie ten aanzien van de echtgenoot en minderjarige kinderen van den genaturaliseerde.

Art. 7.

Niemand heeft voorafgaand verlof noodig, om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.

Art. 8.

Ieder heeft het regt om verzoeken, mits schriftelijk, aan de bevoegde magt in te dienen.

Elk verzoek moet door den verzoeker onderteekend zijn. Onderteekening uit naam van anderen kan alleen geschieden krachtens schriftelijke bij het verzoek overgelegde volmagt.

Wettig bestaande lichamen kunnen aan de bevoegde magt verzoekschriften indienen, doch alleen over onderwerpen tot hunnen bepaalden werkkring behorende.

Art. 10.

Is gelijkloidend.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van den Koning.

EERSTE AFDEELING.

Van de troonopvolging.

Art. 11.

Is gelijkloidend.

Art. 12.

De wettige nakomelingen van den regerende Koning zijn de kinderen reeds geboren, of die nog mogten geboren worden, uit zijn tegenwoordig huwelijk met Hare Majesteit FREDERIKA LOUISA WILHELMINA, Prinses van Pruissen; en voorts in het algemeen alle afstammelingen, welke geboren zullen worden uit een huwelijk, door den Koning, met gemeen overleg der Staten-Generaal aangegaan of toegestemd.

Art. 13.

De Kroon gaat over door regt van eerstgeboorte, des dat de oudste zoon van den Koning, of wel het Mannelijk oir van den oudsten zoon bij representatie, opvolgt.

Art. 14.

Bij ontstentenis van mannelijk oir uit den oudsten zoon gesproten, gaat de Kroon

Art. 9.

Het regt der ingezetenen tot vereeniging en vergadering wordt erkend.

De wet regelt en beperkt de uitoefening van dat regt in het belang der openbare orde.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van den Koning.

EERSTE AFDEELING.

Van de troonopvolging.

Art. 10.

De Kroon der Nederlanden is en blijft opgedragen aan Zijne Majesteit WILLIAM FREDERIK, Prins van Oranje-Nassau, om door Hem en Zijne wettige nakomelingen te worden bezeten erfelijk, overeenkomstig de navolgende bepalingen.

Art. 11.

De Kroon gaat bij erfopvolging over op Zijne zonen en verdere mannelijke uit mannen gekomen nakomelingen bij regt van eerstgeboorte, met dien verstande dat bij vóóroverlijden van een regthebbende diens zonen of verdere mannelijke uit mannen gekomen nakomelingen op gelijke wijze in zijne plaats treden en de Kroon nooit in eene jongere lijn of een jongeren tak overgaat, zoolang er in de oudere lijn of den ouderen tak zoodanige nakomeling wordt gevonden.

over op diens broeder of hun mannelijk oir, insgelijks door regt van eerstgeboorte en representatie.

Art. 15.

Bij geheele ontstentenis van mannelijk oir uit het Huis van Oranje-Nassau, gaat de Kroon over op de dochters van den Koning, door regt van eerstgeboorte.

Art. 16.

Ook dochters van den Koning ontbrekende, brengt de oudste dochter van de oudste nedergaande mannelijke lijn uit den laatsten Koning de Koninklijke waardigheid in haar Huis over, en wordt bij vóóroverlijden door hare afstammelingen gerepresenteerd.

Art. 17.

Zoo er geene mannelijke nedergaande lijn uit den laatsten Koning bestaat, erft de oudste nedergaande vrouwelijke lijn, des dat de mannelijke tak vóór de vrouwelijke tak, en de oudste vóór de jongere, en in iedere tak mannen vóór vrouwen, en ouder vóór jonger den voorrang hebben.

Art. 18.

Wanneer de Koning zonder nakomeling-schap sterft, en er geen mannelijk oir uit het Huis van Oranje-Nassau overig is, volgt hem zijne naaste bloedverwante, mits van den Koninklijken Huize zijnde, op, en wordt mede, bij vóóroverlijden, door hare afstammelingen gerepresenteerd.

Art. 12.

Bij ontstentenis van opvolgers in het voorgaande artikel aangewezen, gaat de Kroon over op de in leven zijnde dochters van den laatstoverleden Koning bij regt van eerstgeboorte.

Art. 13.

Bij ontstentenis ook van de dochters, in het voorgaand artikel bedoeld, gaat de Kroon over op de dochters van de nedergaande mannelijke lijnen uit den laatst overleden Koning en, bij gebreke ook van deze en van hare nakomelingen, gaat de Kroon over in de nedergaande vrouwelijke lijnen.

In deze gevallen heeft steeds de oudere lijn vóór de jongere, de mannelijke tak vóór den vrouwelijken, de oudere vóór den jongeren, en hebben in iederen tak mannen vóór vrouwen en ouderen vóór jongeren den voorrang.

Art. 14.

Bij ontstentenis van een opvolger, krachtens een der drie voorgaande artikelen tot de Kroon gerechtigd, gaat deze over op de Prinses, door geboorte tot het huis van Oranje-Nassau behoorende, die den laatstoverleden Koning, in de lijn der afstamming van wijlen Koning WILLEM FREDERIK, Prins van Oranje-Nassau, het naast bestaat.

Bij gelijken graad van verwantschap heeft de eerstgeborene den voorrang.

Is de bedoelde bloedverwante des Konings vóór hem overleden, dan treden

Art. 19.

Wanneer eene vrouw de Kroon in een ander Huis heeft overgebragt, treedt dit Huis in alle de regten van het oorspronkelijk Stamhuis, en de vorige artikelen zijn op hetzelfde toepasselijk, met dat gevolg, dat haar mannelijk oir vóór alle vrouwen of vrouwelijke afstammelingen erft, en geene andere lijn geroepen wordt, zoo lang iemand van hare nakomelingen in leven is.

Art. 21.

Bij ontstentenis van nakomelingschap uit den tegenwoordigen Koning WILLEM-FREDERIK VAN ORANJE-NASSAU, gaat de Kroon over op deszelfs zuster, Prinses FREDERIKA LOUISE WILHELMINA VAN ORANJE, douairière van wijlen CAREL GEORGE AUGUST, Erfprins van Brunswijk-Lunenbourg, of hare wettige nakomelingen, uit zoodanig nader huwelijk, als door dezelve, overeenkomstig art. 12, mogt worden aangegaan.

Art. 22.

Indien ook de wettige nakomelingschap van deze Vorstin ontbreekt, gaat het erfregt over op het wettig mannelijk oir van Prinses CAROLINA VAN ORANJE, zuster van wijlen Prins WILLEM DEN VIJFDEN, en gemalin van wijlen den Prins van Nassau-Weilburg, insgelijks door regt van eerstgeboorte en representatie.

hare nakomelingen in hare plaats, des dat de mannelijke lijn vóór de vrouwelijke en de oudere vóór de jongere en in iedere lijn de mannelijke tak vóór den vrouwelijken, de oudere vóór den jongeren, en in iederen tak mannen vóór vrouwen en ouderen vóór jongeren gaan.

Art. 15.

Bij ontstentenis van een opvolger, krachtens een der vier voorgaande artikelen tot de Kroon gerechtigd, gaat deze over op de wettige mannelijke uit mannen gekomen nakomelingen van wijlen Prinses CAROLINA VAN ORANJE, zuster van wijlen Prins WILLEM DEN VIJFDEN en gemalin van wijlen den Prins van Nassau-Weilburg, op gelijke wijze als in art. (11) ten opzichte van de nakomelingen van wijlen Koning WILLEM-FREDERIK, Prins van Oranje-Nassau, is bepaald.

Art. 16.

Afstand van de Kroon heeft ten opzichte van de opvolging hetzelfde gevolg als overlijden.

Art. 17.

Het kind waarvan eene vrouw zwanger is op het oogenblik van het overlijden des Konings, wordt ten opzichte van het regt op de Kroon als reeds geboren aangemerkt. Dood ter wereld komende wordt het geacht nooit te hebben bestaan.

Art. 20.

Eene Prinses, buiten toestemming der Staten-Generaal, een huwelijk hebbende aangegaan, heeft geen regt tot de Kroon.

Eene Koningin, buiten die toestemming een huwelijk aangaande, doet afstand van de Kroon.

Art. 18.

Van de erfopvolging, zoowel voor zich zelve als voor hunne nakomelingen, zijn uitgesloten alle kinderen, geboren uit een huwelijk aangegaan door een Koning of eene Koningin buiten gemeen overleg met de Staten-Generaal, of door een Prins of Prinses van het regerend Stamhuis buiten de bij de wet verleende toestemming.

Zoodanig huwelijk aangaande, doet eene Koningin afstand van, en verliest eene Prinses haar regt op de Kroon.

Wanneer de Kroon, hetzij door erfopvolging, hetzij ingevolge artt. 15, 19, 20 of 21 in een ander Stamhuis is overgegaan, gelden deze bepalingen alleen voor de huwelijken, na het tijdstip van dien overgang gesloten.

Art. 23.

Wanneer bijzondere omstandigheden eenige veranderingen in de opvolging van den troon noodzakelijk maken, is de Koning bevoegd, daaromtrent eene voordragt te doen, te behandelen op de wijze, ten aanzien van verandering in de Grondwet, in artt. 196, 197, en 199 voorgeschreven.

Art. 19.

Wanneer bijzondere omstandigheden eenige verandering in of eenige voorziening omtrent de orde van erfopvolging raadzaam maken, is de koning bevoegd daaromtrent een voorstel te doen.

De Staten-Generaal, daartoe in dubbel getale bijeengeroepen, beraadslagen en besluiten daarover in vereenigde vergadering.

Art. 24.

Hetzelfde vindt plaats, wanneer er geen bevoegde opvolger naar deze Grondwet bestaat.

Art. 20.

Wanneer geen bevoegde opvolger naar de Grondwet bestaat, wordt deze benoemd bij eene wet, waarvan het ontwerp door den Koning wordt voorgedragen.

De Staten-Generaal, daartoe in dubbel getale bijeengeroepen, beraadslagen en besluiten daarover in vereenigde vergadering.

Art. 21.

Is de opvolger niet benoemd of ontbreekt hij bij overlijden des Konings, dan ge-

Wanneer bij overlijden des Konings geen bevoegde opvolger naar de Grondwet be-

schiedt de benoeming door de Staten-Generaal, daartoe in dubbelen getale bijeengeroepen, in vereenigde zitting.

Art. 25.

In de gevallen in artt. 21, 22, 23 en 24 omschreven, wordt de troonopvolging geregeld naar de bepalingen van artt. 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 en 19.

Art. 26.

Is gelijkkluidend.

TWEEDE AFDEELING.

Van het inkomen der Kroon.

Art. 27.

Behalve het inkomen uit de domeinen, door de wet van den 26sten Augustus 1822 afgestaan en in 1848 door den Koning tot kroondomeinen aan den Staat teruggegeven, geniet Koning Willem II een jaarlijksch inkomen van één milioen gulden uit 's Lands Kas.

Bij elke nieuwe troonsbeklimming wordt het inkomen der Kroon door de wet geregeld.

staat, geschiedt de benoeming regtstreeks door de Staten-Generaal, in vereenigde vergadering. Zij worden daartoe in dubbelen getale binnen een maand na het overlijden bijeengeroepen.

Art. 22.

Al de bepalingen omtrent de erfopvolging worden op de nakomelingen van den eersten Koning, op wien krachtens een der twee voorgaande artikelen de Kroon overgaat, toepasselijk, in dier voege dat het nieuwe stamhuis ten opzichte van die opvolging van hem zijnen oorsprong neemt op gelijke wijze en met dezelfde gevolgen als het huis van Oranje-Nassau dit volgens art. (10) doet uit wijlen Koning WILLEM FREDERIK, Prins van Oranje-Nassau.

Ditzelfde geldt in het geval van art. (15) ten opzichte van de aldaar bedoelde nakomelingen van wijlen Prinses-CAROLINE VAN ORANJE.

Het geldt evenzeer ten aanzien van de nakomelingen der vrouw, die bij opvolging tot de Kroon is geroepen, met dien verstande dat de Kroon eerst bij geheele ontstentenis van die nakomelingen in de volgende lijn van het stamhuis, waartoe die vrouw door geboorte behoorde, overgaat.

Art. 23.

De Koning kan geene vreemde Kroon dragen, met uitzondering van die van Luxemburg.

In geen geval kan de zetel der Regering buiten het Rijk worden verplaatst.

TWEEDE AFDEELING.

Van het inkomen der Kroon.

Art. 24.

Behalve het inkomen uit de domeinen, door de wet van 26 Augustus 1822 afgestaan en in 1848 door wijlen Koning WILLEM II tot kroondomein aan den Staat teruggegeven, geniet de Koning een jaarlijksch inkomen uit 's Lands kas, waarvan het bedrag bij elke troonsbeklimming door de wet wordt vastgesteld.

Art. 28.

Is gelijkluidend.

Art. 29.

Is gelijkluidend.

Art. 30.

Is gelijkluidend.

Art. 31.

Is gelijkluidend.

Art. 32.

Is gelijkluidend.

Art. 33.

De Prins van Oranje geniet als zoodanig uit 's Lands kas een jaarlijksch inkomen van f 100,000, te rekenen van den tijd, dat hij den ouderdom van achttien jaren zal hebben vervuld; dit inkomen wordt gebragt op f 200,000, na het voltrekken van een huwelijk, overeenkomstig artikel 12 dezer Grondwet.

DERDE AFDEELING.

Van de Voogdij des Konings.

Art. 34.

De Koning is meerderjarig als zijn acht-
tiende jaar vervuld is.

Art. 35.

Zoolang de Koning minderjarig is, staat

Art. 25.

Den Koning worden tot deszelfs gebruik, zomer- en winter-verblijven in gereedheid gebragt, voor welker onderhoud echter niet meer dan f 50,000 jaarlijks, ten laste van den Lande kunnen worden gebragt.

Art. 26.

De Koning en de Prins van Oranje zijn vrij van alle personele lasten.

Geen vrijdom van eenige andere belasting wordt door hen genoten.

Art. 27.

De Koning rigt zijn Huis naar eigen goedvinden in.

Art. 28.

Het jaarlijksch inkomen eener Koninginweduwe, gedurende haren weduwelijken staat, uit 's Lands kas is f 150,000.

Art. 29.

De oudste van des Konings zonen, of verdere mannelijke nakomelingen, die de vermoedelijke erfgenaam is van de Kroon, is des Konings eerste onderdaan, en voert den titel van PRINS VAN ORANJE.

Art. 30.

De Prins van Oranje geniet als zoodanig uit 's Lands kas een jaarlijksch inkomen van f 100,000, te rekenen van den tijd, dat hij den ouderdom van achttien jaren zal hebben vervuld; dit inkomen wordt gebragt op f 200,000, na het voltrekken van een huwelijk, waartoe bij de wet toestemming is verleend.

DERDE AFDEELING.

Van de Voogdij des Konings.

Art. 31.

De Koning is meerderjarig als zijn acht-
tiende jaar vervuld is.

Hetzelfde geldt van den Prins van Oranje, ingeval deze Regent wordt.

Art. 32.

De voogdij van den minderjarigen Koning

hij onder de voogdij van eenige leden van het Koninklijk Huis en eenige aanzienlijke Nederlanders.

Art. 36.

De voogdij wordt geregeld en de voogden worden benoemd door eene wet.

Over het ontwerp dier wet nemen de Staten-Generaal hun besluit in eene vereenigde zitting der beide Kamers.

Art. 37.

Is gelijkloidend.

Art. 38.

Alvorens de voogdij te aanvaarden, legt elk der voogden, in eene vereenigde zitting van de beide Kamers der Staten-Generaal, in handen van den voorzitter, den volgenden eed of belofte af:

»Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning; ik zweer (beloof) al de pligten, welke »de voogdij mij oplegt, heilig te vervullen, »en er mij bijzonder op te zullen toeleggen, »om den Koning gehechtheid aan de Grondwet en liefde voor zijn volk in te boezemen.

»Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!»
(»Dat belooft ik!»)

Art. 39.

Ingeval de Koning buiten staat geraakt de regering waar te nemen, wordt in het noodige toezigt over zijn persoon voorzien naar de voorschriften, omtrent de voogdij van een minderjarigen Koning in art. 36 en volgende bepaald.

VIERDE AFDEELING.

Van het Regentschap.

Art. 40.

Is gelijkloidend.

wordt geregeld en de voogd of voogden worden benoemd bij eene wet.

Over het ontwerp dier wet beraadslagen en besluiten de Staten-Generaal in vereenigde Vergadering.

Art. 33.

Deze wet wordt nog bij het leven van den Koning, voor het geval der minderjarigheid zijns opvolgers, gemaakt. Mogt dit niet zijn geschied, zoo worden, is het doenlijk, eenige der naaste bloedverwanten van den minderjarigen Koning over de regeling der voogdij gehoord.

Art. 34.

Alvorens de voogdij te aanvaarden, legt elke voogd, in eene vereenigde vergadering van de Staten-Generaal, in handen van den Voorzitter, den volgenden eed of belofte af:

»Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning; ik zweer (beloof) al de pligten, welke »de voogdij mij oplegt, heilig te vervullen, »en er mij bijzonder op te zullen toeleggen, »om den Koning gehechtheid aan de Grondwet en liefde voor zijn volk in te boezemen.

»Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig!»
(»Dat belooft ik!»)

Art. 35.

Ingeval de Koning buiten staat geraakt de regering waar te nemen, wordt in het noodige toezigt over zijn persoon voorzien naar de voorschriften, omtrent de voogdij van een minderjarigen Koning in art. (32) bepaald.

De wet bepaalt den eed of de belofte door de hiertoe benoemde voogd of voogden af te leggen.

VIERDE AFDEELING.

Van het Regentschap.

Art. 36.

Gedurende de minderjarigheid van den Koning wordt het Koninklijk gezag waargenomen door eenen Regent.

Art. 41.

De Regent wordt benoemd door eene wet, die tevens de opvolging in het regentschap, tot 's Konings meerderjarigheid toe, kan regelen. Over het ontwerp dier wet nemen de Staten-Generaal hun besluit in eene vereenigde zitting der beide Kamers.

De wet wordt nog bij het leven van den Koning, voor het geval der minderjarigheid zijns opvolgers, gemaakt.

Art. 42.

Het koninklijk gezag wordt mede aan eenen Regent opgedragen, ingeval de Koning buiten staat geraakt de Regering waar te nemen.

Wanneer dit aan den Raad van State, vereenigd met de hoofden der ministeriële departementen, na een naauwkeurig onderzoek, is gebleken, roept deze vergadering onverwijld de Staten-Generaal in dubbelen getale bijeen, om hun van het voorhanden geval verslag te doen.

Art. 43.

De Staten-Generaal onderzoeken het verslag, en, zoo zij in een besluit, in vereenigde zitting der beide Kamers in dubbelen getale genomen, er de juistheid van erkend hebben, wordt in den vorm eener plegtig af te kondigen wet verklaard, dat het geval, in het vorig artikel bedoeld, aanwezig is.

Art. 46.

Wanneer de Prins van Oranje zijn achttiende jaar vervuld heeft, is hij, in het geval van art. 42, van regtswege Regent.

Art. 37.

De Regent wordt benoemd bij eene wet, die tevens de opvolging in het regentschap, tot 's Konings meerderjarigheid toe, kan regelen. Over het ontwerp dier wet beraadslagen en besluiten de Staten-Generaal in vereenigde vergadering.

De wet wordt nog bij het leven van den Koning, voor het geval der minderjarigheid zijns opvolgers, gemaakt.

Art. 38.

Het koninklijk gezag wordt mede aan eenen Regent opgedragen, ingeval de Koning buiten staat geraakt de regering waar te nemen.

Wanneer de hoofden der ministeriële departementen, in rade vereenigd, oordeelen dat dit geval aanwezig is, geven zij van hunne bevinding kennis aan den Raad van State met uitnoodiging om binnen een bepaalden termijn advies uit te brengen.

Art. 39.

Blijven zij na afloop van den gestelden termijn bij hun oordeel, dan roepen zij de Staten-Generaal in vereenigde vergadering bijeen, om hun, onder overlegging van het advies van den Raad van State, zoo dit is ingekomen, van het voorhanden geval verslag te doen.

Art. 40.

Zijn de Staten-Generaal in vereenigde vergadering van oordeel, dat het in art. (38), 1ste lid, omschreven geval aanwezig is, dan verklaren zij dit bij een besluit, dat op last van den in art. (106), 2de lid, aangewezen voorzitter wordt afgekondigd en dat op den dag der afkondiging in werking treedt.

Bij ontstentenis van dezen voorzitter wordt door de vergadering een voorzitter benoemd.

Art. 41.

In het geval van art. (40) is de Prins van Oranje, wanneer hij zijn achttiende jaar vervuld heeft, van regtswege Regent.

Art. 44.

Wanneer de Prins van Oranje zijn achttiende jaar niet heeft vervuld, wordt in het regentschap, gelijk in artt. 40 en 41 is bepaald, voorzien voor zoolang de Koning tot het waarnemen der regering buiten staat blijft, en de Prins van Oranje zijn achttiende jaar niet heeft vervuld.

Art. 45

De Regent legt, in eene vereenigde zitting van de beide Kamers der Staten-Generaal, in handen van den voorzitter den volgende eed of belofte af:

»Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning;
»ik zweer (beloof), dat ik in de waarneming
»van het Koninklijk gezag, zoolang de Koning
»minderjarig is (zoolang de Koning
»buiten staat blijft de regering waar te
»nemen), de Grondwet van het Rijk steeds
»zal onderhouden en handhaven.

»Ik zweer (beloof), dat ik de onafhankelijkheid en het grondgebied des Rijks
»met al mijn vermogen zal verdedigen en
»bewaren; dat ik de algemeene en bijzondere
»vrijheid, en de regten van alle des
»Konings onderdanen, en van elk hunner
»zal beschermen, en tot instandhouding en
»bevordering van de algemeene en bijzondere
»welvaart alle middelen aanwenden, welke
»de wetten ter mijner beschikking
»stellen, gelijk een goed en getrouw Regent
»schuldig is te doen.

»Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!"
(»Dat belof ik!")

Art. 42.

Ontbreekt een Prins van Oranje of heeft de Prins van Oranje zijn achttiende jaar niet vervuld, dan wordt in het regentschap voorzien op de wijze in art. (37) bepaald; in het laatste geval tot aan het tijdstip waarop hij zijn achttiende jaar vervuld heeft.

Art. 43.

Bij het aanvaarden van het regentschap legt de Regent in eene vereenigde vergadering van de Staten-Generaal in handen van den Voorzitter den volgende eed of belofte af:

»Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning;
»ik zweer (beloof), dat ik in de waarneming
»van het Koninklijk gezag, zoolang de Koning
»minderjarig is (zoolang de Koning
»buiten staat blijft de regering waar te
»nemen), de Grondwet steeds zal onderhouden en handhaven.

»Ik zweer (beloof), dat ik de onafhankelijkheid en het grondgebied des Rijks met al
»mijn vermogen zal verdedigen en bewaren;
»dat ik de algemeene en bijzondere vrijheid, en de regten van alle des Konings
»onderdanen, en van elk hunner zal beschermen, en tot instandhouding en bevordering van de algemeene en bijzondere
»welvaart alle middelen aanwenden, welke
»de wetten te mijner beschikking stellen,
»gelijk een goed en getrouw Regent schuldig is te doen.

»Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!"
(Dat belof ik!")

Art. 44.

Wanneer een Regent buiten staat geraakt het regentschap waar te nemen, zijn de artt. (38), 2de lid, (39) en (40) toepasselijk. Is de opvolging in het regentschap niet geregeld, dan wordt art. (37), 1ste lid, toegepast.

Art. 47.

Tot dat in het geval, in art. 42 aangegeven, de Prins van Oranje of de benoemde Regent het regentschap heeft aan-

Art. 45.

Het Koninklijk gezag wordt waargenomen door den Raad van State:

1. bij het overlijden des Konings, zoolang

vaard, wordt het Koninklijk gezag waargenomen door de vergadering, zamengesteld als in art 42 is voorgeschreven.

Hetzelfde vindt plaats, zoo, bij overlijden des Konings, een Regent voor den minderjarigen opvolger of ook de bevoegde opvolger ontbreekt, tot dat de benoemde Regent of opvolger de regering heeft aanvaard.

De leden van deze vergadering leggen in handen van den door hen gekozen voorzitter, en deze in eene vereenigde zitting van de beide Kamers der Staten-Generaal, den volgenden eed of belofte af:

»Ik bezweer (beloof) dat ik, als lid (voorzitter) van dezen regeringsraad, in de waarneming van het Koninklijk gezag, de »Grondwet zal helpen onderhouden en handhaven.

»Zoo waarlijk helpe mij God almachtig !
(»Dat belooft ik !)

Art. 48.

Is gelijktuidend.

Art. 49.

De Koning, op wien art. 43 is toegepast, herneemt zoodra mogelijk de waarneming der regering, krachtens eene wet, waarin die, welke in het genoemde artikel is bedoeld, wordt afgeschaft.

niet in de troonopvolging volgens art. (21) is voorzien, voor den minderjarigen Troonopvolger geen Regent is benoemd, of de Troonopvolger of Regent afwezig is;

2. in de gevallen van artt. (40) en (44), zoolang de Regent ontbreekt of afwezig is; en bij overlijden van den Regent, zoolang zijn opvolger niet benoemd is en het regentschap aanvaard heeft;

3. ingeval de troonopvolging onzeker is en de Regent ontbreekt of afwezig is.

Deze waarneming houdt van regtswege op, zoodra de bevoegde Troonopvolger of Regent zijne waardigheid heeft aanvaard. Wanneer in het regentschap moet worden voorzien, dient de Raad van State het daartoe strekkend ontwerp van wet in:

in de gevallen, onder 1° en 2° vermeld, binnen den tijd van eene maand na de aanvaarding der waarneming van het Koninklijk gezag;

in het geval, onder 3° vermeld, binnen den tijd van eene maand, nadat de troonopvolging heeft opgehouden onzeker te zijn.

Art. 46.

Eene wet bepaalt, bij de benoeming van den Regent of bij de aanvaarding van het regentschap door den Prins van Oranje, de som, die op het jaarlijksch inkomen van de Kroon zal worden genomen voor de kosten van het regentschap.

Deze bepaling kan gedurende het regentschap niet worden veranderd.

Art. 47.

Zoodra het in art. (38) omschreven geval heeft opgehouden te bestaan, wordt dit door de Staten-Generaal in vereenigde vergadering verklaard bij een besluit, dat op last van den Voorzitter, in art. (40) vermeld, wordt afgekondigd.

Art. 48.

Dit besluit wordt genomen op voorstel van den Regent of van ten minste twintig leden der Staten-Generaal. Deze leden dienen hun voorstel in bij den Voorzitter der Eerste Kamer, die de beide Kamers

Tot aan deze afschaffing zijn de hoofden der ministeriële departementen, gelijk de voogden, persoonlijk gehouden, aan de Kamers der Staten-Generaal, zoo dikwerf het wordt gevraagd, van des Konings toestand verslag te doen.

VIJFDE AFDEELING.

Van de Inhuldiging des Konings.

Art. 50.

De Koning, de regering aanvaard hebbende, wordt zoodra mogelijk plegtig beëdigd en ingehuldigd binnen de stad Amsterdam, in eene openbare en vereenigde zitting der beide Kamers van de Staten-Generaal.

Art. 51.

In deze vergadering wordt door den Koning de volgende eed of belofte op de Grondwet afgelegd:

»Ik zweer (beloof) aan het Nederlandsche volk dat ik de Grondwet van het Rijk steeds zal onderhouden en handhaven.

»Ik zweer (beloof), dat ik de onafhankelijkheid en het grondgebied des Rijks met al mijn vermogen zal verdedigen en bewaren; »dat ik de algemeene en bijzondere vrijheid »en de regten van alle mijne onderdanen »zal beschermen, en tot instandhouding en »bevordering van de algemeene en bijzondere welvaart alle middelen zal aanwenden, welke de wetten ter mijner be-

onmiddellijk in vereenigde vergadering bijeenroept.

Is de zitting der Kamers gesloten, dan zijn die leden bevoegd de oproeping zelve te doen.

Art. 49.

De hoofden der ministeriële departementen en de voogd of voogden zijn persoonlijk gehouden aan de Kamers der Staten-Generaal, zoo dikwerf dit wordt gevraagd, omtrent den toestand van den Koning of van den Regent verslag te doen.

Art. (92), 3de lid, is ten deze ook op de voogden toepasselijk.

Art. 50.

Onmiddellijk na afkondiging van het in art. (47) omschreven besluit herneemt de Koning de waarneming der regering.

VIJFDE AFDEELING.

Van de Inhuldiging des Konings.

Art. 51.

De Koning, de regering aanvaard hebbende, wordt zoodra mogelijk plegtig beëdigd en ingehuldigd binnen de stad Amsterdam, in eene openbare en vereenigde vergadering der Staten-Generaal.

Art. 52.

In deze vergadering wordt door den Koning de volgende eed of belofte op de Grondwet afgelegd:

»Ik zweer (beloof) aan het Nederlandsche volk, dat ik de Grondwet steeds zal onderhouden en handhaven.

»Ik zweer (beloof), dat ik de onafhankelijkheid en het grondgebied des Rijks met al mijn vermogen zal verdedigen en bewaren; »dat ik de algemeene en bijzondere vrijheid »en de regten van al mijne onderdanen »zal beschermen, en tot instandhouding en »bevordering van de algemeene en bijzondere welvaart alle middelen zal aanwenden, welke de wetten te mijner be-

»schikking stellen, zoo als een goed Koning
»schuldig is te doen.

»Zoo waarlijk helpe mij God almachtig !"
(«Dat beloof ik !")

Art. 52.

Is gelijkloidend.

ZESDE AFDEELING.

Van de Magt des Konings.

Art. 53.

Is gelijkloidend.

Art. 54.

Is gelijkloidend.

Art. 55.

Is gelijkloidend.

Art. 56.

De Koning verklaart oorlog. Hij geeft

»schikking stellen, zoo als een goed Koning
»schuldig is te doen."

»Zoo waarlijk helpe mij God almachtig !"
(«Dat beloof ik !")

Art. 53.

Na het afleggen van dezen eed of be-
lofte wordt de Koning in dezelfde verga-
dering gehuldigd door de Staten-Generaal,
wier voorzitter de volgende plegtige ver-
klaring uitspreekt, die vervolgens door
hem en elk der leden, hoofd voor hoofd,
beëdigd of bevestigd wordt:

»Wij ontvangen en huldigen, in naam
»van het Nederlandsche volk en krachtens
»de Grondwet, U als Koning; wij zweren
»(beloven), dat wij uwe onschendbaarheid
»en de regten uwer kroon zullen handhaven;
»wij zweren (beloven) alles te zullen doen,
»wat goede en getrouwe Staten-Generaal
»schuldig zijn te doen.

»Zoo waarlijk helpe ons God almachtig !"
(«Dat beloven wij !")

ZESDE AFDEELING.

Van de Magt des Konings.

Art. 54.

De Koning is onschendbaar; de minis-
ters zijn verantwoordelijk.

Art. 55.

De uitvoerende magt berust bij den Ko-
ning.

Art. 56.

Door den Koning worden algemeene
maatregelen van bestuur vastgesteld.

Bepalingen, door straffen te handhaven
worden in die maatregelen niet gemaakt,
dan krachtens de wet.

De wet regelt de op te leggen straffen.

Art. 57.

De Koning heeft het opperbestuur der
buitenlandsche betrekkingen.

Art. 58.

De Koning verklaart oorlog. Hij geeft

daarvan onmiddellijk kennis aan de beide Kamers der Staten-Generaal, met bijvoeging van zoodanige mededeelingen, als hij met het belang en de zekerheid van het Rijk bestaanbaar acht.

Art. 57.

De Koning maakt en bekrachtigt vredes- en alle andere verdragen met vreemde mogendheden.

Hij deelt den inhoud dier verdragen mede aan de beide Kamers der Staten-Generaal, zoodra hij oordeelt, dat het belang en de zekerheid van het Rijk zulks toelaten.

Verdragen, welke, hetzij afstand of ruiling van eenig grondgebied des Rijks in Europa of in andere werelddeelen, hetzij eenige andere bepaling of verandering, wettelijke regten betreffende, inhouden, worden door den Koning niet bekrachtigd, dan nadat de Staten-Generaal die bepaling of verandering hebben goedgekeurd.

Art. 58.

Is gelijkluidend.

Art. 59.

Is gelijkluidend.

daarvan onmiddellijk kennis aan de beide Kamers der Staten-Generaal, met bijvoeging van zoodanige mededeelingen, als Hij met het belang van den Staat bestaanbaar acht.

Art. 59.

De Koning sluit en bekrachtigt alle verdragen met vreemde mogendheden. Hij deelt den inhoud dier verdragen mede aan de beide Kamers der Staten-Generaal, zoodra Hij oordeelt, dat het belang van den Staat het toelaat.

Verdragen, die wijziging van het grondgebied van den Staat inhouden, die aan het Rijk geldelijke verplichtingen opleggen of die eenige andere bepaling, wettelijke regten betreffende, inhouden, worden door den Koning niet bekrachtigd dan na door de Staten-Generaal te zijn goedgekeurd.

Deze goedkeuring wordt niet vereischt, indien de Koning zich de bevoegdheid tot het sluiten van het verdrag bij de wet heeft voorbehouden.

Art. 60.

De Koning heeft het oppergezag over zee- en landmagt.

De militaire officieren worden door hem benoemd. Zij worden door hem bevorderd, ontslagen of op pensioen gesteld, volgens de regels door de wet te bepalen.

De pensioenen worden door de wet geregeld.

Art. 61.

De Koning heeft het opperbestuur der kolonien en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen.

De reglementen op het beleid der regering aldaar worden door de wet vastgesteld.

Het muntstelsel wordt door de wet geregeld.

Andere onderwerpen deze kolonien en bezittingen betreffende, worden door de wet geregeld, zoodra de behoefte daaraan blijkt te bestaan.

Art. 60.

Is gelijkluidend.

Art. 61.

De Koning heeft het opperbestuur van de algemeene geldmiddelen. Hij regelt de bezoldiging van alle collegiën en ambtenaren, die uit 's lands kas worden betaald.

De wet regelt de bezoldiging van de ambtenaren der regterlijke magt.

De Koning brengt de bezoldigingen op de begrooting der Staatsbehoeften.

De pensioenen der ambtenaren worden door de wet, geregeld.

Art. 62.

Is gelijkluidend.

Art. 63.

Is gelijkluidend.

Art. 64.

Is gelijkluidend.

Art. 65.

Vreemde orden, waaraan geene verplichtingen verbonden zijn, mogen worden aangenomen door den Koning, en, met zijne toestemming, door de Prinsen van zijn huis.

In geen geval mogen de onderdanen des Konings vreemde ordeteekenen, titels, rang of waardigheid aannemen, zonder zijn bijzonder verlof.

Art. 62.

De Koning doet jaarlijks aan de Staten-Generaal een omstandig verslag geven van het beheer der kolonien en bezittingen en van den staat waarin zij zich bevinden.

De wet regelt de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen.

Art. 63.

De Koning heeft het opperbestuur van de algemeene geldmiddelen. Hij regelt de bezoldiging van alle collegiën en ambtenaren, die uit 's Rijks kas worden betaald.

De wet regelt de bezoldiging van den Raad van State, van de Algemeene Rekenkamer en van de regterlijke magt.

De Koning brengt de bezoldigingen op de begrooting der Rijksuitgaven.

De pensioenen der ambtenaren worden door de wet geregeld.

Art. 64.

De Koning heeft het regt van de munt. Hij vermag zijne beeldtenis op de munt-speciën te doen stellen.

Art. 65.

De Koning verleent adeldom.

Vreemde adeldom kan door geen Nederlander worden aangenomen.

Art. 66.

Ridder-orden worden door eene wet, op het voorstel des Konings, ingesteld.

Art. 67.

Vreemde orden, waaraan geene verplichtingen verbonden zijn, mogen worden aangenomen door den Koning en, met Zijne toestemming, door de Prinsen van Zijn Huis.

In geen geval mogen andere Nederlanders, of de vreemdelingen, die in Nederlandsche staatsdienst zijn, vreemde ordeteekenen, titels, rang of waardigheid aannemen, zonder bijzonder verlof van den Koning.

Art. 66.

De Koning heeft het regt van gratie van straffen, door regterlijke vonnissen opgelegd.

Wanneer het veroordeelingen betreft tot drie jaren gevangenis en daar beneden en tot geldboete, hetzij te zamen, hetzij afzonderlijk, oefent de Koning dat regt uit, na gehoord advijs van den regter die het vonnis heeft gewezen; in de overige zaken, na gehoord advijs van den Hoogen Raad.

Amnestie en abolitie worden niet dan door eene wet toegestaan.

Art. 67.

Dispensatie wordt door den Koning slechts verleend van eene bepaalde wet, in de gevallen door de wet omschreven.

Art. 68.

De Koning beslist alle geschillen van bestuur, welke tusschen twee of meer provinciën ontstaan, wanneer hij die niet in der minne kan doen bijleggen.

Art. 69.

De Koning draagt aan de Staten-Generaal ontwerpen van wet voor, en doet zoodanige andere voorstellen, als hij noodig oordeelt.

Hij heeft het regt, om de voorstellen, hem door de Staten-Generaal gedaan, al of niet goed te keuren.

Art. 68.

De Koning heeft het regt van gratie van straffen, door regterlijk vonnis opgelegd.

Hij oefent dat regt uit na het advies te hebben ingewonnen van den regter daartoe bij algemeenen maatregel van bestuur aangewezen.

Amnestie of abolitie worden niet dan bij eene wet toegestaan.

Art. 69.

Dispensatie van wetsbepalingen kan door den Koning slechts worden verleend met magtiging van de wet.

De wet, welke deze magtiging verleent, noemt de bepalingen, waarover de bevoegdheid tot dispensatie zich uitstrekt.

Dispensatie van bepalingen van algemeene maatregelen van bestuur is toegelaten voor zoover de Koning zich de bevoegdheid daartoe bij den maatregel uitdrukkelijk heeft voorbehouden.

Art. 70.

De geschillen tusschen provinciën onderling; provinciën en gemeenten; gemeenten onderling; alsmede tusschen provinciën of gemeenten en waterschappen, veenschappen en veenpolders; niet behoorende tot die, vermeld in art. (151) of tot die, waarvan de beslissing krachtens art. (152) is opgedragen aan den gewonen regter of aan een collegie, met administratieve regtspraak belast, worden door den Koning beslist.

Art. 71.

De Koning draagt aan de Staten-Generaal ontwerpen van wet voor, en doet hun zoodanige andere voorstellen, als Hij noodig acht.

Hij heeft het regt de door de Staten-Generaal aangenomen wetsontwerpen al of niet goed te keuren.

Art. 116.

De wijze van afkondiging der wetten, en de tijd wanneer zij verbindende zijn, worden door de wet geregeld.

Het formulier van afkondiging is het volgende:

»Wij, enz. . . . , Koning der Nederlanden, enz. . . .

»allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

»Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat enz.

(De beweegredenen der wet.)

»Zoo is het, dat Wij, den Raad van State »gehoord, en met gemeen overleg der Staten- »Generaal, hebben goedgevonden en ver- »staan, gelijk Wij goedvinden en verstaan »bij deze, enz.

(De inhoud der wet.)

»Gegeven," enz.

Art. 117.

Ten aanzien der algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den Staat, bepaalt de wet insgelijks de wijze van afkondiging en het tijdstip, waarna zij zullen werken.

Art. 70.

De Koning heeft het regt om de Kamers der Staten-Generaal, elke afzonderlijk of beide te zamen, te ontbinden.

Het besluit, waardoor die ontbinding wordt uitgesproken, houdt tevens den last in tot het verkiezen van nieuwe Kamers binnen veertig dagen, en tot het zamenkomen der nieuw verkozen Kamers binnen twee maanden.

ZEVENDE AFDEELING.

Van den Raad van State en de ministeriële Departementen.

Art. 71.

Er is een Raad van State, welks zamen-

Art. 72.

De wijze van afkondiging der wetten en der algemeene maatregelen van bestuur en het tijdstip waarop zij aanvangen verbindende te zijn worden door de wet geregeld.

Het formulier van afkondiging der wetten is het volgende:

»Wij enz. . . . Koning der Nederlanden »enz. . . .

»Allen, die deze zullen zien of hooren »lezen, salut! doen te weten:

»Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat enz.

(De beweegredenen der wet.)

»Zoo is het dat Wij, den Raad van State »gehoord, en met gemeen overleg der Staten- »Generaal, hebben goedgevonden en ver- »staan, gelijk Wij goedvinden en verstaan »bij deze, enz.

(De inhoud der wet.)

»Gegeven," enz.

Ingeval eene Koningin regeert of het koninklijk gezag door een Regent of door den Raad van State wordt waargenomen, wordt de daardoor noodige wijziging in dit formulier gebragt.

Art. 73.

De Koning heeft het regt, om de Kamers der Staten-Generaal, elke afzonderlijk of beide te zamen, te ontbinden.

Het besluit, waardoor die ontbinding wordt uitgesproken, houdt tevens den last in tot het verkiezen van nieuwe Kamers binnen veertig dagen, en tot het zamenkomen der nieuw verkozen Kamers binnen twee maanden.

De Raad van State, het koninklijk gezag waarnemende, oefent het regt van ontbinding niet uit.

ZEVENDE AFDEELING.

Van den Raad van State en de ministeriële Departementen.

Art. 74.

Er is een Raad van State, welks zamen-

stelling en bevoegdheid worden geregeld door de wet.

De Koning is voorzitter van den Raad, en benoemt de leden.

De Prins van Oranje heeft echter, nadat zijn achttiende jaar is vervuld, zitting van regtswege en eene raadgevende stem.

Art. 72.

De Koning brengt ter overweging bij den Raad van State alle voorstellen door hem aan de Staten-Generaal te doen, of door deze aan hem gedaan, alsmede alle algemeene maatregelen van inwendig bestuur van den Staat en van zijne koloniën en bezittingen in andere werelddeelen.

Aan het hoofd der uit te vaardigen wetten en bevelen wordt melding gemaakt dat de Raad van State deswege gehoord is.

De Koning neemt wijders de gedachten van den Raad van State in over alle zaken van algemeen of bijzonder belang, waarin hij zulks noodig oordeelt.

De Koning alleen besluit, en geeft telkens van zijn genomen besluit kennis aan den Raad.

Art. 73.

Is gelijkloidend.

stelling en bevoegdheid worden geregeld door de wet.

De Koning is voorzitter van den Raad en benoemt de leden.

De Prins van Oranje heeft, nadat zijn achttiende jaar is vervuld, van regtswege zitting in den Raad.

Art. 75.

De Koning brengt ter overweging bij den Raad van State alle voorstellen, door Hem aan de Staten-Generaal te doen, of door deze aan Hem gedaan, alsmede alle algemeene maatregelen van bestuur van het Rijk en van zijne koloniën en bezittingen in andere werelddeelen.

Aan het hoofd der uit te vaardigen besluiten wordt melding gemaakt dat de Raad van State deswege gehoord is.

De Koning hoort wijders den Raad van State over alle zaken, waarin Hij dat noodig oordeelt.

De Koning alleen besluit en geeft telkens van zijn genomen besluit kennis aan den Raad van State.

Art. 76.

De wet kan aan den Raad van State of aan eene afdeeling van dien Raad de uitspraak over geschillen opdragen.

Art. 77.

De Koning stelt ministeriele departementen in, benoemt er de hoofden van, en ontslaat die naar welgevallen.

De hoofden der ministeriele departementen zorgen voor de uitvoering der Grondwet en der andere wetten, voor zooverre die van de Kroon afhangt.

Hunne verantwoordelijkheid wordt geregeld door de wet.

Alle Koninklijke besluiten en beschikkingen worden door een der hoofden van de ministeriele departementen mede onteekend.

DERDE HOOFDSTUK.

Van de Staten-Generaal.

EERSTE AFDEELING.

Van de zamenstelling der Staten-Generaal.

Art. 74.

Is gelijkloidend.

Art. 75.

Is gelijkloidend.

Art. 76.

De leden der Tweede Kamer worden in de kiesdistricten, waarin het Rijk verdeeld wordt, gekozen door de meerderjarige ingezetenen, Nederlanders, in het volle genot der burgerlijke en burgerschapsregten, en betalende in de directe belastingen eene som, die, overeenkomstig met de plaatselijke gesteldheid, doch niet beneden het bedrag van f 20 noch boven dat van f 160, in de kieswet zal worden vereischt.

DERDE HOOFDSTUK.

Van de Staten-Generaal.

EERSTE AFDEELING.

Van de zamenstelling der Staten-Generaal.

Art. 78.

De Staten-Generaal vertegenwoordigen het geheele Nederlandsche volk.

Art. 79.

De Staten-Generaal zijn verdeeld in eene Eerste en Tweede Kamer.

Art. 80.

De leden der Tweede Kamer worden regstreeks gekozen door de mannelijke ingezetenen, tevens Nederlanders, die de door de kieswet te bepalen kenteekenen van geschiktheid en maatschappelijken welstand bezitten en den door die wet te bepalen leeftijd, welke niet beneden drie en twintig jaren mag zijn, hebben bereikt.

De wet bepaalt, in hoever de uitoefening van het kiesregt wordt geschorst, voor de militairen, beneden den rang van officier, bij de zee- en de landmagt voor den tijd, gedurende welken zij zich onder de wapenen bevinden.

Van de uitoefening van het kiesregt zijn uitgesloten zij, wien dat regt bij regterlijke uitspraak is ontzegd; zij die in gevangenschap of hechtenis zijn; zij die bij regterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren; zij die in het burgerlijk jaar, voorafgaande aan de vaststelling der kiezerslijsten, van eene instelling van weldadigheid of van een gemeentebestuur onderstand hebben genóten en, voor zoover de kieswet, hetzij zeker bedrag van den aanslag in eene of meer Rijks-directe belastingen, hetzij het bezit van een of meer grondslagen van zoodanigen aanslag als vereischte van kiesbevoegdheid stelt, zij die hun aanslag in die belasting of belastingen niet hebben voldaan.

Art. 77.

Het getal van de leden der Tweede Kamer wordt bepaald naar de bevolking, voor ieder 45,000 één.

De verdere regels ten aanzien van het kiesregt stelt de kieswet.

Art. 78.

De Eerste Kamer bestaat uit 39 leden. Zij moeten behooren tot de hoogst aangeslagenen in de Rijks directe belastingen.

Het getal dezer hoogstaangeslagenen, waaruit zij worden gekozen, wordt in elke provincie zóó bepaald, dat op iedere drie duizend zielen één, die tevens de overige vereischten bezit om lid dezer Kamer te zijn, verkiesbaar is.

Deze overige vereischten zijn dezelfde, welke voor de leden der Tweede Kamer worden gevorderd.

Zij worden verkozen door de Provinciale Staten in de volgende verhouding:

Noordbrabant	5
Gelderland	5
Zuidholland	7
Noordholland	6
Zeeland	2
Utrecht	2
Friesland	3
Overijssel	3
Groningen	2
Drenthe	1
Limburg	3
	39

Ingeval van vereeniging of splitsing van provinciën, voorziet dezelfde wet, die dit beveelt, in de wijziging, welke daardoor in deze verhouding noodig zal worden bevonden.

Art. 81.

De Tweede Kamer bestaat uit honderd leden, die gekozen worden in kiesdistricten. De verdeeling van het Rijk in kiesdistricten en alles wat verder het kiesregt en de wijze van verkiezing betreft wordt door de wet geregeld.

Art. 82.

De Eerste Kamer bestaat uit vijftig leden.

Zij worden verkozen door de Provinciale Staten in de volgende verhouding:

Noordbrabant	6
Gelderland	6
Zuidholland	10
Noordholland	9
Zeeland	2
Utrecht	2
Friesland	4
Overijssel	3
Groningen	3
Drenthe	2
Limburg	3
	50

In geval van vereeniging, splitsing of grensverandering van provinciën of vorming van nieuwe voorziet de wet in de wijziging, welke daardoor in deze verhouding noodig zal worden bevonden.

Art. 83.

Wanneer de Staten-Generaal in dubbelen getale worden bijeengeroepen, wordt aan de gewone leden van elke Kamer een gelijk getal buitengewone leden toegevoegd, op dezelfde wijze als de gewone te verkiezen.

Het besluit der bijeenroeping wijst tevens den dag der verkiezing aan.

TWEDE AFDEELING.

Van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Art. 79.

Om tot lid der Tweede Kamer verkiesbaar te zijn, wordt alleen vereischt dat men Nederlander, in het volle genot der burgerlijke en burgerschapsregten zij en den ouderdom van dertig jaren hebbe vervuld.

Art. 81.

De leden der Tweede Kamer hebben zitting gedurende vier jaren.

De helft van hen valt om de twee jaren uit, volgens een daarvan te maken rooster. De uitvallende zijn dadelijk weder verkiesbaar.

Art. 82.

De leden stemmen, elk volgens eed en geweten, zonder last van of ruggespraak met hen, die benoemen.

Art. 83.

Bij het aanvaarden hunner betrekking leggen zij ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid, den volgenden eed of belofte af:

»Ik zweer (beloof) getrouwheid aan de Grondwet.

»Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!"
(»Dat belooft ik!")

Alvorens tot dien eed of belofte te worden toegelaten, leggen zij den volgenden eed (verklaring en belofte) van zuivering af:

»Ik zweer (verklaar), dat ik, om tot lid »van de Tweede Kamer der Staten-Generaal »te worden benoemd, directelijk of indirectelijk, aan geene personen, hetzij in »of buiten het bestuur, onder wat naam »of voorwendsel ook, eenige giften of gaven »beloofd of gegeven heb, noch beloven of »geven zal.

TWEDE AFDEELING.

Van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Art. 84.

Om lid der Tweede Kamer te kunnen zijn wordt alleen vereischt dat men mannelijk Nederlander zij, niet bij regterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over zijne goederen hebbe verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zij en den ouderdom van dertig jaren vervuld hebbe.

Art. 85.

De leden der Tweede Kamer worden gekozen voor vier jaren.

Zij treden tegelijk af en zijn dadelijk herkiesbaar.

Art. 86.

De leden stemmen zonder last van of ruggespraak met hen, die benoemen.

Art. 87.

Bij het aanvaarden hunner betrekking leggen zij den volgenden eed of belofte af:

»Ik zweer (beloof) getrouwheid aan de Grondwet.

»Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!"
(»Dat belooft ik!")

Alvorens tot dien eed of die belofte te worden toegelaten, leggen zij den volgenden eed (verklaring en belofte) van zuivering af:

»Ik zweer (verklaar), dat ik om tot lid »der Staten-Generaal te worden benoemd, »directelijk of indirectelijk, aan geen per- »soon, onder wat naam of voorwendsel »ook, eenige giften of gaven beloofd of »gegeven heb.

»Ik zweer (beloof), dat ik, om iets
»hoegenaamd in deze betrekking te doen
»of te laten, van niemand hoegenaamd
»eenige beloften of geschenken aannemen
»zal, directelijk of indirectelijk.

»Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!"
(»Dat verklaar en beloof ik!")

Deze eeden (beloften en verklaring) worden afgelegd in handen van den Koning, of in de vergadering der Tweede Kamer, in handen van den voorzitter, daartoe door den Koning gemagtigd.

Art. 84.

Is gelijkkluidend.

Art. 85.

De leden genieten, tot vergoeding der reiskosten, eens, heen en terug, voor elke zitting, zoodanige som, als naar de afstanden door de wet zal worden geregeld.

Als verdere schadeloosstelling wordt hun toegelegd eene som van f 2000 's jaars.

Deze schadeloosstelling wordt, voor den tijd der zitting, niet genoten door hen, die gedurende de geheele zitting afwezig bleven.

DERDE AFDEELING.

Van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Art. 86.

De leden der Eerste Kamers hebben zitting gedurende negen jaren.

Een derde gedeelte treedt om de drie jaren af, volgens een daarvan te maken rooster. De uitvallende leden zijn dadelijk weder verkiesbaar. Art. 82 is op hen van toepassing.

Zij leggen, bij het aanvaarden hunner betrekking, in handen van den Koning, gelijke eeden (beloften en verklaring) af, als voor de leden der Tweede Kamer zijn bepaald.

Zij genieten reis- en verblijfkosten volgens de wet.

»Ik zweer (beloof), dat ik, om iets
»hoegenaamd in deze betrekking te doen
»of te laten, van niemand hoegenaamd
»eenige beloften of geschenken aannemen
»zal, directelijk of indirectelijk."

»Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!"
(»Dat verklaar en beloof ik!")

Deze eeden (beloften en verklaring) worden afgelegd in handen van den Koning, of in de vergadering der Tweede Kamer in handen van den voorzitter, daartoe door den Koning gemagtigd.

Art. 88.

De voorzitter wordt door den Koning benoemd voor het tijdperk eener zitting, uit eene door de Kamer aangeboden opgave van drie leden.

Art. 89.

De leden genieten, tot vergoeding der reiskosten, eens, heen en terug, voor elke zitting, zoodanige som, als naar de afstanden door de wet zal worden geregeld.

Als verdere schadeloosstelling wordt hun toegelegd eene som van f 2000 's jaars.

Deze schadeloosstelling wordt niet genoten door de leden, die het ambt van Minister bekleeden, noch ook, voor den tijd der zitting, door hen, die gedurende de geheele zitting afwezig bleven.

DERDE AFDEELING.

Van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Art. 90.

Om lid der Eerste Kamer te kunnen zijn, moet men voldoen aan de vereischten voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer gesteld en bovendien of behooren tot de hoogstaangeslagenen in de Rijks-directe belastingen of eene of meer hooge en gewigtige openbare betrekkingen, bij de wet aangewezen, bekleeden of bekleed hebben.

Het getal der hierboven bedoelde hoogstaangeslagenen wordt in elke provincie bepaald tot één, die tevens de algemeene vereischten bezit om lid der Staten-Generaal te zijn, op iedere vijftienhonderd zielen.

Art. 91.

De leden der Eerste Kamer worden gekozen voor negen jaren. Art. (85) is op hen van toepassing.

Zij leggen bij het aanvaarden hunner betrekking gelijke eeden (beloften en verklaring) af, als voor de leden der Tweede Kamer zijn bepaald, hetzij in handen van den Koning, hetzij in de vergadering der Eerste Kamer in handen van den voorzitter, daartoe door den Koning gemachtigd.

Zij genieten reis- en verblijfkosten volgens de wet.

Een derde gedeelte treedt om de drie jaren af, volgens een daarvan te maken rooster. De uitvallende leden zijn dadelijk herkiesbaar.

Art. 87.

De voorzitter wordt door den Koning benoemd, voor het tijdperk eener zitting.

Art. 92.

De voorzitter wordt door den Koning uit de leden benoemd, voor het tijdperk eener zitting.

VIERDE AFDEELING.

Beschikkingen aan beide Kamers gemeen.

Art. 88.

Niemand kan te gelijk lid der beide Kamers zijn.

Art. 80.

Die te gelijk of op meer dan ééne plaats tot lid van de Eerste of van de Tweede of van beide Kamers is gekozen, verklaart welke dier benoemingen hij aanneemt.

Art. 89.

De hoofden der ministeriële departementen hebben zitting in de beide Kamers. Zij hebben alleen eene raadgevende stem, ten ware zij tot leden der vergadering mogten benoemd zijn.

Zij geven aan de Kamers, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, de verlangde inlichtingen, waarvan het verleenen niet

VIERDE AFDEELING.

Beschikkingen aan beide Kamers gemeen.

Art. 93.

Niemand kan tegelijk lid der beide Kamers zijn.

Die tegelijk of op meer dan ééne plaats tot lid van de Eerste of van de Tweede Kamer of van beide Kamers is gekozen, verklaart welke dier benoemingen hij aanneemt.

Art. 94.

De hoofden der ministeriële departementen hebben zitting in de beide Kamers. Zij hebben alleen eene raadgevende stem, ten ware zij tot leden der vergadering mogten benoemd zijn.

Zij geven aan de Kamers, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, de verlangde inlichtingen, waarvan het verleenen niet

strijdig kan worden geoordeeld met het belang en de zekerheid van het Rijk, de kolonien en bezittingen van het Rijk in andere werelddelen.

Zij kunnen door elke der Kamers worden uitgenoodigd om te dien einde ter vergadering tegenwoordig te zijn.

Art. 90.

De Tweede Kamer heeft het regt van onderzoek (enquête), te regelen door de wet.

Art. 91.

De leden der Staten-Generaal kunnen niet te gelijk zijn leden of procureur-generaal van den Hoogen Raad, noch leden van de Rekenkamer, noch Commissaris des Konings in de provinciën, noch geestelijken, noch bedienaren van de godsdienst.

Krijgslieden in werkelijke dienst, het lidmaatschap van eene der beide Kamers aanvaardende, zijn gedurende dat lidmaatschap van regtswege op nonactiviteit. Ophoudende lid te zijn, keeren zij tot de werkelijke dienst terug.

De ambtenaren, die ter verkiezing voorzitten, zijn binnen het district, waarin zij voorzitten, niet benoembaar.

Leden der Staten-Generaal een bezoldigd staats-amt aannemende of bevordering in de staats-dienst verwervende, houden op leden der Kamers te zijn, maar zijn dadelijk weder verkiesbaar.

Art. 92.

De leden der Kamers zijn niet geregtelijk vervolgbaar wegens de adviŷen, door hen in de vergadering uitgebragt.

strijdig kan worden geoordeeld met het belang van den Staat.

Zij kunnen door elke der Kamers worden uitgenoodigd om te dien einde ter vergadering tegenwoordig te zijn.

Art. 93.

Beide Kamers hebben, zoowel ieder afzonderlijk als in vereenigde vergadering, het regt van onderzoek (enquête), te regelen door de wet.

Art. 96.

Een lid van de Staten-Generaal kan niet tegelijkertijd zijn vice-president of lid van den Raad van State, president, vice-president of lid van of procureur-generaal of advocaat-generaal bij den Hoogen Raad, noch president of lid van de Algemeene Rekenkamer, noch Commissaris des Konings in eene provincie.

De wet regelt voor zooveel noodig de gevolgen van de vereeniging van het lidmaatschap van een der beide Kamers met andere dan de in het eerste lid uitgesloten, uit 's Lands kas bezoldigde ambten.

Krijgslieden in werkelijke dienst, het lidmaatschap van eene der beide Kamers aanvaardende, zijn gedurende dat lidmaatschap van regtswege op non-activiteit. Ophoudende lid te zijn, keeren zij tot de werkelijke dienst terug.

Zij, die na hunne verkiezing tot lid van de Staten-Generaal een bezoldigd Staats-amt, dat zij niet reeds tijdens die verkiezing vervulden, aannemen, verliezen van regtswege het lidmaatschap, maar zijn herkiesbaar.

Art. 97.

De leden der Staten-Generaal zijn niet geregtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering hebben gezegd of aan haar schriftelijk hebben overgelegd.

Art. 93.

Is gelijkloidend.

Art. 94.

Elke Kamer benoemt haren griffier buiten haar midden.

Art. 95.

De Staten-Generaal vergaderen ten minste eenmaal 's jaars.

Hunne gewone vergadering wordt geopend op den derden Maandag in September.

De Koning roept de buitengewone vergadering bijeen, zoo dikwijls hij zulks noodig oordeelt.

Art. 96.

Is gelijkloidend, met deze uitzondering dat in de eerste alinea het woord »zittingen» staat in plaats van »vergaderingen.»

Art. 97.

De Staten-Generaal bij overlijden des Konings of bij afstand van de Kroon niet vergaderd zijnde, vergaderen zonder voorafgaande oproeping.

Deze buitengewone vergadering wordt op den vijftienden dag na het overlijden of na den afstand geopend. Zijn de Kamers onthouden, dan vangt deze termijn aan van den afloop der nieuwe verkiezingen.

Art. 98.

De vergadering der Staten-Generaal wordt, in vereenigde zitting der beide Kamers, door den Koning of door eene commissie van zijnentwege, geopend. Zij

Art. 98.

Elke Kamer onderzoekt de geloofsbrieven harer nieuw inkomende leden, en beslist de geschillen, welke aangaande die geloofsbrieven of de verkiezing zelve oprijzen.

Art. 99.

Elke Kamer benoemt haren griffier.

Deze mag niet tegelijk lid van een der Kamers zijn.

Art. 100.

De Staten-Generaal komen ten minste eenmaal 's jaars te zamen.

Hunne gewone zitting wordt geopend op den derden Dingsdag in September.

De Koning roept eene buitengewone zitting bijeen, zoo dikwijls Hij zulks noodig oordeelt.

Art. 101.

De afzonderlijke vergaderingen der beide Kamers, en evenzoo de vereenigde vergaderingen, worden in het openbaar gehouden.

De deuren worden gesloten, wanneer een tiende gedeelte der aanwezige leden het vordert of de voorzitter het noodig keurt.

De vergadering beslist, of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd.

Over de punten in besloten vergadering behandeld, kan daarin ook een besluit worden genomen.

Art. 102.

Is bij overlijden des Konings of bij afstand van de Kroon de zitting gesloten, dan vergaderen de Staten-Generaal zonder voorafgaande oproeping.

Deze buitengewone zitting wordt op den vijfden dag na het overlijden of na den afstand geopend. Zijn de Kamers onthouden, dan vangt deze termijn aan van den afloop der nieuwe verkiezingen.

Art. 103.

De zitting der Staten-Generaal wordt in vereenigde vergadering der beide Kamers, door den Koning of door eene commissie van Zijnentwege geopend. Zij wordt op de

wordt op dezelfde wijze gesloten, wanneer hij oordeelt, dat het belang van het Rijk niet vordert de vergadering langer bijeen te houden.

De gewone jaarlijksche vergadering blijft ten minste twintig dagen bijeen, tenzij de Koning gebruik make van het regt in art. 70 omschreven.

Art. 99.

Bij ontbinding van eene der Kamers of van beide, sluit de Koning tevens de vergadering der Staten-Generaal.

Art. 100.

De Kamers mogen, noch afzonderlijk, noch in vereenigde zitting, beraadslagen of besluiten, zoo niet meer dan de helft der leden tegenwoordig is.

Art. 101.

Alle besluiten worden door volstreckte meerderheid der stemmende leden opgemaakt.

Bij staken van stemmen wordt het nemen van het besluit tot eene volgende vergadering uitgesteld.

In deze, en even zoo in eene voltallige vergadering, wordt, bij staken van stemmen, het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.

Art. 102.

Over alle zaken wordt mondeling en bij hoofdelijke oproeping gestemd, doch bij het doen van keuzen of voordragten van personen, bij besloten en ongeteekende briefjes.

Art. 103.

Bij eene vereenigde zitting worden de beide Kamers als slechts éene beschouwd en nemen hare leden naar willekeur, door elkander plaats.

De voorzitter der Eerste Kamer heeft de leiding der vergadering.

zelfde wijze gesloten, wanneer Hij oordeelt, dat het belang van den Staat niet vordert haar te doen voortduren.

De gewone jaarlijksche zitting duurt ten minste twintig dagen, tenzij de Koning gebruik make van het regt in art. (73) omschreven.

Art. 104.

Bij ontbinding van eene der Kamers of van beide sluit de Koning tevens de zitting der Staten-Generaal.

Art. 105.

De Kamers mogen noch afzonderlijk noch in vereenigde vergadering, beraadslagen of besluiten, zoo niet meer dan de helft der leden tegenwoordig is.

Art. 106.

Alle besluiten over zaken worden bij volstreckte meerderheid der stemmende leden opgemaakt.

Bij staken van stemmen wordt het nemen van een besluit tot eene volgende vergadering uitgesteld.

In deze, en evenzoo in eene voltallige vergadering, wordt, bij staken van stemmen, het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.

De stemming moet geschieden bij hoofdelijke oproeping, wanneer één der leden dit verlangt, en alsdan mondeling.

Art. 107.

De stemming over personen voor de benoemingen of voordragten in de Grondwet vermeld, geschiedt bij besloten en ongeteekende briefjes.

De volstreckte meerderheid der stemmende leden beslist; bij staken van stemmen beslist het lot.

Art. 108.

Bij eene vereenigde vergadering, worden de beide Kamers als slechts éene beschouwd en nemen hare leden, naar willekeur, door elkander plaats.

De voorzitter der Eerste Kamer heeft de leiding der vergadering.

VIJFDE AFDEELING.

Van de Wetgevende Magt.

Art. 104.

Is gelijkloidend.

Art. 105.

De Koning zendt zijne voorstellen, hetzij van wet, hetzij andere, aan de Tweede Kamer, bij eene schriftelijke boodschap, welke de redenen van het voorstel inhoudt, of door eene commissie.

Art. 106.

Over eenig ingekomen voorstel des Konings wordt door de volle Kamer niet beraadslaagd, dan nadat het is overwogen in de onderscheidene afdeelingen, waarin al de leden der Kamer zich verdeelen en welke op gezette tijden bij loting vernieuwd worden.

Art. 107.

De Tweede Kamer heeft het regt wijzigingen in een voorstel des Konings te maken.

Art. 108.

Wanneer de Tweede Kamer tot aanneming van het voorstel, hetzij onveranderd, hetzij gewijzigd, besluit, zendt zij het aan de Eerste Kamer met het volgende formulier:

»De Tweede Kamer der Staten-Generaal zendt aan de Eerste Kamer het hiernevens gaande voorstel des Konings, en is van oordeel, dat het, zoo als het daar ligt, door de Staten-Generaal behoort te worden aangenomen.»

Wanneer de Tweede Kamer tot het niet aannemen van het voorstel besluit, geeft

VIJFDE AFDEELING.

Van de Wetgevende Magt.

Art. 109.

De wetgevende magt wordt gezamenlijk door den Koning en de Staten-Generaal uitgeoefend

Art. 110.

De Koning zendt zijne voorstellen, hetzij van wet, hetzij andere, aan de Tweede Kamer bij eene schriftelijke boodschap of door eene commissie.

Hij kan aan bijzondere door Hem aangewezen commissarissen opdragen de ministers bij het behandelen van die voorstellen in de vergaderingen der Staten-Generaal bij te staan.

Art. 111.

Aan de openbare beraadslaging over eenig ingekomen voorstel des Konings gaat altijd een onderzoek van dat voorstel vooraf.

De Kamer bepaalt in haar Reglement van Orde de wijze, waarop dit onderzoek zal worden ingesteld.

Art. 112.

De Tweede Kamer alsmede de vereenigde vergadering der Staten-Generaal heeft het regt wijzigingen in een voorstel des Konings te maken.

Art. 113.

Wanneer de Tweede Kamer tot aanneming van het voorstel, hetzij onveranderd, hetzij gewijzigd, besluit, zendt zij het aan de Eerste Kamer met het volgende formulier:

»De Tweede Kamer der Staten-Generaal zendt aan de Eerste Kamer het hiernevens gaande voorstel des Konings en is van oordeel, dat het, zooals het daar ligt, door de Staten-Generaal behoort te worden aangenomen.»

Wanneer de Tweede Kamer tot het niet aannemen van het voorstel besluit, geeft

zij daarvan kennis aan den Koning met het volgende formulier:

»De Tweede Kamer der Staten-Generaal
»betuigt den Koning haren dank voor zijnen
»ijver in het bevorderen van 's Rijks be-
»langen, en verzoekt hem eerbiedig het
»gedane voorstel in nadere overweging te
»nemen.»

Art. 109.

De Eerste Kamer overweegt, met in-
achtneming van art. 106, het voorstel
zoodanig als het door de Tweede Kamer
is aangenomen.

Wanneer zij tot aanneming van het voor-
stel besluit, geeft zij daarvan kennis aan
den Koning en aan de Tweede Kamer met
de volgende formulieren:

»Aan den Koning.

»De Staten-Generaal betuigen den Koning
»hunnen dank voor zijnen ijver in het be-
»vorderen van 's Rijks belangen en vereeni-
»gen zich met het voorstel zoo als het daar
»ligt.»

»Aan de Tweede Kamer.

»De Eerste Kamer der Staten-Generaal
»geeft aan de Tweede Kamer kennis, dat
»zij zich heeft vereenigd met het voorstel
»betrekkelijk op den aan
»haar door de Tweede Kamer toegezonden».

Wanneer de Eerste Kamer tot niet-aan-
neming van het voorstel besluit, geeft zij
daarvan kennis aan den Koning en aan
de Tweede Kamer met de volgende formu-
lieren:

»Aan den Koning.

»De Eerste Kamer der Staten-Generaal
»betuigt den Koning haren dank voor zijnen
»ijver in het bevorderen van 's Rijks be-
»langen, en verzoekt hem eerbiedig het
»gedane voorstel in nadere overweging te
»nemen.»

»Aan de Tweede Kamer.

»De Eerste Kamer der Staten-Generaal
»geeft aan de Tweede Kamer kennis, dat
»zij den Koning eerbiedig heeft verzocht het
»voorstel betrekkelijk . . . op den . . . aan
»haar door de Tweede Kamer toegezonden,
»in nadere overweging te nemen.»

zij daarvan kennis aan den Koning met
het volgende formulier:

»De Tweede Kamer der Staten-Generaal
»betuigt den Koning haren dank voor zijnen
»ijver in het bevorderen van de belangen
»van den Staat en verzoekt Hem eerbiedig
»het gedane voorstel in nadere overweging
»te nemen.»

Art. 114.

De Eerste Kamer overweegt, met in-
achtneming van art. (109), het voorstel
zoodanig als het door de Tweede Kamer
is aangenomen.

Wanneer zij tot aanneming van het voor-
stel besluit, geeft zij daarvan kennis aan
den Koning en aan de Tweede Kamer met
de volgende formulieren:

»Aan den Koning.

»De Staten-Generaal betuigen den Koning
»hunnen dank voor zijnen ijver in het be-
»vorderen van de belangen van den Staat
»en vereenigen zich met het voorstel zoo
»als het daar ligt.»

»Aan de Tweede Kamer.

»De Eerste Kamer der Staten-Generaal
»geeft aan de Tweede Kamer kennis, dat
»zij zich heeft vereenigd met het voorstel
»betrekkelijk op den aan
»haar door de Tweede Kamer toegezonden.»

Wanneer de Eerste Kamer tot niet-aan-
neming van het voorstel besluit, geeft zij
daarvan kennis aan den Koning en aan de
Tweede Kamer met de volgende formu-
lieren:

»Aan den Koning.

»De Eerste Kamer der Staten-Generaal
»betuigt den Koning haren dank voor zijnen
»ijver in het bevorderen van de belangen
»van den Staat, en verzoekt Hem eerbiedig
»het gedane voorstel in nadere overweging
»te nemen.»

»Aan de Tweede Kamer.

»De Eerste Kamer der Staten-Generaal
»geeft aan de Tweede Kamer kennis, dat
»zij den Koning eerbiedig heeft verzocht het
»voorstel betrekkelijk . . . op den . . . aan
»haar door de Tweede Kamer toegezonden,
»in nadere overweging te nemen.»

Art. 110.

Is gelijkloidend.

Art. 111.

De voordragt daartoe behoort uitsluitend aan de Tweede Kamer, die het voorstel overweegt op gelijke wijze als zulks ten aanzien van 's Konings voorstellen is bepaald, en, na aanneming, aan de Eerste Kamer verzendt met het volgende formulier:

»De Tweede Kamer der Staten-Generaal zendt aan de Eerste Kamer het hiernevens gaande voorstel, en is van oordeel, dat »de Staten-Generaal daarop 's Konings bewilliging behooren te verzoeken.»

Art. 112.

Wanneer de Eerste Kamer, na daarover op de gewone wijze te hebben beraadslaagd, het voorstel goedkeurt, zendt zij het aan den Koning met het volgende formulier:

»De Staten-Generaal, oordeelende dat het »nevensgaande voorstel zou kunnen strekken »tot bevordering van 's Rijks belangen, verzoeken eerbiedig daarop 's Konings bewilliging.»

Voorts geeft zij daarvan kennis aan de Tweede Kamer met het volgende formulier:

»De Eerste Kamer der Staten-Generaal geeft kennis aan de Tweede Kamer, dat »zij zich heeft vereenigd met het van haar op »den . . . ontvangen voorstel betrekkelijk . . . »en daarop namens de Staten-Generaal 's Konings bewilliging heeft verzocht.»

Wanneer de Eerste Kamer het voorstel niet goedkeurt, zoo geeft zij daarvan kennis aan de Tweede Kamer met het volgende formulier:

Art. 115.

Zoolang de Eerste Kamer nog niet heeft beslist, blijft de Koning bevoegd het door Hem gedaan voorstel weder in te trekken.

Art. 116.

De Staten-Generaal hebben het regt voorstellen van wet aan den Koning te doen.

Art. 117.

De voordragt daartoe behoort uitsluitend aan de Tweede Kamer, die het voorstel overweegt op gelijke wijze als zulks ten aanzien van 's Konings voorstellen is bepaald, en, na aanneming aan de Eerste Kamer verzendt met het volgende formulier:

»De Tweede Kamer der Staten-Generaal zendt aan de Eerste Kamer het hiernevens gaande voorstel, en is van oordeel, dat »de Staten-Generaal daarop 's Konings bewilliging behooren te verzoeken.»

Zij is bevoegd aan een of meer van hare leden de schriftelijke en mondelinge verdediging van haar voorstel in de Eerste Kamer op te dragen.

Art. 118.

Wanneer de Eerste Kamer, na daarover op de gewone wijze te hebben beraadslaagd, het voorstel goedkeurt, zendt zij het aan den Koning met het volgende formulier:

»De Staten-Generaal, oordeelende dat »het nevensgaande voorstel zou kunnen »strekken tot bevordering van de belangen »van den Staat, verzoeken eerbiedig daarop »'s Konings bewilliging.»

Voorts geeft zij daarvan kennis aan de Tweede Kamer met het volgende formulier:

»De Eerste Kamer der Staten-Generaal geeft kennis aan de Tweede Kamer, dat »zij zich heeft vereenigd met het van haar »op den . . . ontvangen voorstel betrekkelijk . . . »en daarop namens de Staten-Generaal 's Konings bewilliging heeft verzocht.»

Wanneer de Eerste Kamer het voorstel niet goedkeurt, zoo geeft zij daarvan kennis aan de Tweede Kamer met het volgende formulier:

»De Eerste Kamer der Staten-Generaal heeft geene genoegzame reden gevonden om op het hiernevens teruggaande voorstel 's Konings bewilliging te verzoeken.»

Art. 113.

Is gelijktuidend.

Art. 114.

Is gelijktuidend.

Art. 115.

Alle voorstellen van wet, door den Koning en de beide Kamers der Staten-Generaal aangenomen, verkrijgen kracht van wet en worden door den Koning afgekondigd.

De wetten zijn onschendbaar.

Art. 118.

De Grondwet en andere wetten zijn alleen voor het Rijk in Europa verbindende, tenzij het tegendeel daarin wordt uitgedrukt.

ZESDE AFDEELING.

Van de Begrooting.

Art. 119.

Is gelijktuidend.

Art. 120

De ontwerpen der algemeene begrotingswetten worden jaarlijks van wege den Koning aan de Tweede Kamer aangeboden, dadelijk na het openen der gewone ver-

»De Eerste Kamer der Staten-Generaal heeft geene genoegzame reden gevonden om op het hiernevens teruggaande voorstel »'s Konings bewilliging te verzoeken.»

Art. 119.

Andere voordragten, dan voorstellen van wet, kunnen door elke Kamer afzonderlijk aan den Koning worden gedaan.

Art. 120.

De Koning doet de Staten-Generaal zoo spoedig mogelijk kennis dragen, of hij een voorstel van wet, door hen aangenomen, al dan niet goedkeurt. Die kennisgeving geschiedt met een der volgende formulieren:

»De Koning bewilligt in het voorstel.»

of:

»De Koning houdt het voorstel in overweging.»

Art. 121.

Alle voorstellen van wet, door de Staten-Generaal aangenomen en door den Koning goedgekeurd, verkrijgen kracht van wet en worden door den Koning afgekondigd.

De wetten zijn onschendbaar.

Art. 122.

De wetten zijn alleen voor het Rijk verbindende, voor zoover daarin niet is uitgedrukt dat zij voor de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen verbindend zijn.

ZESDE AFDEELING.

Van de Begrooting en de Rekening.

Art. 123.

Door de wet worden de begrootingen van alle uitgaven des Rijks vastgesteld, en de middelen tot dekking aangewezen.

Art. 124.

De ontwerpen der algemeene begrotingswetten worden jaarlijks van wege den Koning aan de Tweede Kamer aangeboden, dadelijk na het openen der gewone zit-

gadering van de Staten-Generaal, vóór den aanvang van het jaar waarvoor de begrootingen moeten dienen.

Art. 121.

Is gelijkloidend.

Art. 122.

De verantwoording van de staats-uitgaven en ontvangsten over elk dienstjaar wordt, onder overlegging van de door de Rekenkamer goedgekeurde rekening, aan de wetgevende magt gedaan.

Het slot der rekening wordt door de wet vastgesteld.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de Provinciale Staten en de Gemeentebesturen.

EERSTE AFDEELING.

Van de zamenstelling der Provinciale Staten.

Art. 123.

De leden der Provinciale Staten worden voor zes jaren, onmiddellijk door de ingezetenen, bezittende de vereischten in art. 76 vermeld, naar de bepalingen der wet gekozen.

De helft dier leden treedt om de drie jaren af.

ting van de Staten-Generaal, vóór den aanvang van het jaar, waarvoor de begrootingen moeten dienen.

Art. 125.

Geen hoofdstuk der begrooting van uitgaven kan meer dan die voor één departement van algemeen bestuur behelzen.

Ieder hoofdstuk wordt in een of meer ontwerpen van wet vervat.

Door zoodanige wet kan overschrijving worden toegestaan.

Art. 126.

De verantwoording van de Rijks-uitgaven en ontvangsten over elk dienstjaar wordt, onder overlegging van de door de Rekenkamer goedgekeurde rekening, aan de wetgevende magt gedaan naar de voorschriften van de wet.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de Provinciale Staten en de Gemeentebesturen.

EERSTE AFDEELING.

Van de zamenstelling der Provinciale Staten.

Art. 127.

De leden der Provinciale Staten worden voor zes jaren regtstreeks gekozen door de mannelijke ingezetenen der provincie, tevens Nederlanders, die de door de wet te bepalen kenteekenen van geschiktheid en maatschappelijken welstand bezitten en den door die wet te bepalen leeftijd, welke niet beneden drie en twintig jaren mag zijn, hebben bereikt.

Het tweede en derde lid van art. (80) zijn hierbij van toepassing.

De helft dier leden treedt om de drie jaren af.

Om lid der Provinciale Staten te kunnen zijn wordt vereischt, dat men mannelijk Nederlander en ingezetene der provincie zij, niet bij regterlijke uitspraak de be-

Art. 124.

Is gelijkluidend.

Art. 125.

De leden der Provinciale Staten leggen, bij het aanvaarden hunner betrekking, ieder op de wijze zijner godsdienstige gezindheid, den volgende eed of belofte af:

»Ik zweer (beloof) trouw aan de Grondwet en aan de wetten des Rijks.

»Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!»
(»Dat belooft ik!»)

Zij worden tot dien eed (belofte) toegelaten na alvorens te hebben afgelegd den eed (verklaring of belofte) van zuivering, hierboven in art. 83 voor de leden der Staten-Generaal bepaald.

Art. 126.

De Staten vergaderen zoo dikwerf in het jaar als de wet bepaalt, en bovendien wanneer zij door den Koning buitengewoon worden bijeengeroepen.

De vergaderingen zijn openbaar, met hetzelfde voorbehoud als ten aanzien van de vergadering der Kamers van de Staten-Generaal is bepaald in art. 96.

Art. 127.

De leden der Staten stemmen elk volgens eed en geweten, zonder last van of ruggespraak met hen die benoemen.

Art. 128.

Omtrent het beraadslagen en stemmen, gelden de regels, in de artt. 100, 101 en 102 ten aanzien van de Kamers der Staten-Generaal voorgeschreven.

Art. 128.

Niemand kan tegelijk zijn lid der Eerste Kamer van de Staten-Generaal en lid der Staten eener provincie, noch ook lid der Staten van meer dan ééne provincie.

Art. 129.

De leden der Staten leggen bij het aanvaarden hunner betrekking den volgende eed of belofte af:

»Ik zweer (beloof) trouw aan de Grondwet en aan de wetten des Rijks.»

»Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!»
(»Dat belooft ik!»)

Zij worden tot dien eed (belofte) toegelaten na alvorens te hebben afgelegd gelijken eed (verklaring en belofte) van zuivering als hierboven in art. (86) voor de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal is bepaald.

Art. 130.

De Staten vergaderen zoo dikwerf in het jaar als de wet bepaalt, en bovendien wanneer zij door den Koning buitengewoon worden bijeengeroepen.

De vergaderingen zijn openbaar, met hetzelfde voorbehoud als ten aanzien van de vergadering der Kamers van de Staten-Generaal is bepaald in art. (99).

Art. 131.

De leden der Staten stemmen zonder last van of ruggespraak met hen die benoemen.

Art. 132.

Omtrent het beraadslagen en stemmen gelden de regels in de artt. (103, 104 en 105) ten aanzien van de Kamers der Staten-Generaal voorgeschreven.

schikking of het beheer over zijne goederen hebbe verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zij en den ouderdom van vijf en twintig jaren vervuld hebbe.

De verkiezing van de leden der Provinciale Staten heeft plaats op de wijze door de wet te regelen.

TWEEDE AFDEELING.

Van de magt der Provinciale Staten.

Art. 135.

De wijze waarop het gezag en de magt, aan de Provinciale Staten opgedragen, worden uitgeoefend, wordt door de wet geregeld.

Art. 131. (al. 1 en 2)

Aan de Staten wordt de regeling en het bestuur van het provinciaal huishouden door de wet overgelaten.

Behoudens de voorschriften in art. 129 moeten alle zoodanige reglementen en verordeningen, als zij voor het provinciaal belang noodig oordeelen te maken, aan de goedkeuring van den Koning worden onderworpen.

Art. 130.

De Staten worden belast met de uitvoering der wetten en koninklijke bevelen, betrekkelijk tot die takken van algemeen binnenlandsch bestuur, welke de wet zal aanwijzen, en zoodanige andere bovendien, welke de Koning goedvindt hun op te dragen.

Art. 129. (al. 3)

Provinciale belastingen tot dekking dezer uitgaven, door de Staten aan den Koning voorgedragen, vereischen bekrachtiging door de wet.

Art. 131. (al. 3)

Zij (de Staten) zorgen dat de doorvoer, en de uitvoer naar en invoer uit andere provinciën geene belemmering ondergaan.

Art. 129. (al. 1 en 2)

De Staten dragen jaarlijks de kosten van hun bestuur, voor zooveel het Rijksbestuur is, aan den Koning voor, die ze, ingeval van goedkeuring, op de begrooting der staatsbehoeften brengt

De begrooting der enkel provinciale en huishoudelijke inkomsten en uitgaven, door

TWEEDE AFDEELING.

Van de magt der Provinciale Staten.

Art. 133.

Het gezag en de magt van de Staten worden door de wet geregeld met inachtneming van de voorschriften in de volgende artikelen dezer afdeeling vervat.

Art. 134.

Aan de Staten wordt de regeling en het bestuur van de huishouding der provincie overgelaten.

Zij maken de verordeningen, die zij voor het provinciaal belang noodig oordeelen.

Die verordeningen behoeven de goedkeuring des Konings; deze kan niet worden geweigerd dan bij een met redenen omkleed besluit, den Raad van State gehoord.

Art. 135.

Wanneer de wetten of de algemeene maatregelen van bestuur het vorderen, verleenen de Staten hunne medewerking tot uitvoering daarvan.

Art. 136.

Elk besluit der Staten tot het invoeren, wijzigen of afschaffen van eene provinciale belasting, behoeft de goedkeuring des Konings.

De wet geeft algemeene regels ten aanzien van de provinciale belastingen.

Deze belastingen mogen den doorvoer, den uitvoer naar en den invoer uit andere provinciën niet belemmeren.

Art. 137.

De begrooting der provinciale inkomsten en uitgaven, jaarlijks door de Staten op

de Staten mede jaarlijks opgemaakt, vereischt 's Konings goedkeuring.

Art. 132.

Zij trachten alle geschillen tusschen gemeente-besturen in der minne te doen bijleggen. Indien zij daarin niet slagen, dragen zij het geval, zoo het een geschil van bestuur betreft, aan den Koning ter beslissing voor.

Art. 134.

Was gelijkluidend.

Art. 136.

Was gelijkluidend.

Art. 133.

De Koning heeft het vermogen de besluiten der Staten, die met de wetten of het algemeen belang strijdig zijn, te schorsen ofte vernietigen. De wet regelt de gevolgen.

Art. 137.

De Koning stelt in alle provincien commissarissen aan, met de uitvoering zijner bevelen en met het toezigt op de verrigtingen der Staten belast.

Deze commissarissen zitten voor in de vergadering der Staten, en in die der Gedeputeerde Staten, en hebben stem in laatstgenoemd collegie.

te maken, behoeft de goedkeuring des Konings.

De wet regelt het vaststellen van de provinciale rekening.

Art. 138.

De Staten kunnen de belangen van hunne provincien en van hare ingezetenen bij den Koning en bij de Staten-Generaal voorstaan.

Art. 139.

De Staten benoemen uit hun midden een collegie van Gedeputeerde Staten, waaraan, volgens de regels door de wet te stellen, de dagelijksche leiding en uitvoering van zaken worden opgedragen, en zulks hetzij de Staten zijn vergaderd of niet.

Art. 140.

De magt des Konings om de besluiten van Provinciale Staten of van Gedeputeerde Staten, die met de wet of het algemeen belang strijdig zijn, te schorsen en te vernietigen, wordt bij de wet geregeld.

Art. 141.

De Koning stelt in elke provincie een Commissaris aan met de uitvoering zijner bevelen en met het toezigt op de verrigtingen der Staten belast.

Deze Commissaris is voorzitter van de vergadering der Provinciale Staten en van die der Gedeputeerde Staten en heeft in laatstgenoemd collegie stem.

Zijne jaarwedde en de kosten zijner woning worden op de begrooting der Rijksuitgaven gebragt. De wet beslist of andere uitgaven van het provinciaal bestuur ten laste van het Rijk komen.

DERDE AFDEELING.

Van de gemeentebesturen.

Art. 138.

De zamenstelling, inrigting en bevoegdheid der gemeentebesturen worden, nadat de Provinciale Staten zijn gehoord, door de wet geregeld, met inachtneming der voorschriften, in de volgende artikelen vervat.

Art. 139.

Aan het hoofd der gemeente staat een raad, welks leden onmiddellijk door de ingezetenen, op de wijze door de wet te regelen, voor een bepaald aantal jaren worden verkozen.

De voorzitter wordt door den Koning ook buiten de leden van den raad benoemd, en ook door hem ontslagen.

Om kiezer in eene gemeente te zijn, moet men de vereischten bezitten in art. 76 gevorderd; de belastingssom, daar bepaald, wordt echter op de helft gebragt.

Art. 140.

Aan den raad wordt de regeling en het bestuur van de huishouding der gemeente overgelaten. Op de verordeningen, welke hij te dien aanzien maakt en aan de Provinciale Staten moet mededeelen, is art. 133 van toepassing.

DERDE AFDEELING.

Van de gemeentebesturen.

Art. 142.

De zamenstelling, inrigting en bevoegdheid der gemeentebesturen worden door de wet geregeld met inachtneming der voorschriften in de volgende artikelen dezer afdeeling vervat.

Art. 143.

Aan het hoofd der gemeente staat een raad, welks leden regtstreeks voor een bepaald aantal jaren worden gekozen door de mannelijke ingezetenen der gemeente, tevens Nederlanders, die de door de wet te bepalen kenteekenen van geschiktheid en maatschappelijken welstand bezitten en den door die wet te bepalen leeftijd, welke niet beneden drie en twintig jaren mag zijn, hebben bereikt.

Het tweede en het derde lid van art. 80 zijn hierbij van toepassing.

Om lid van den raad te kunnen zijn wordt vereischt dat men mannelijk Nederlander en ingezetene der gemeente zij, niet bij regterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over zijne goederen hebbe verloren, noch van de kiesbaarheid ontzet zij en den ouderdom van drie en twintig jaren vervuld hebbe.

De verkiezing van den raad heeft plaats op de wijze door de wet te regelen.

De voorzitter wordt door den Koning, ook buiten de leden van den raad, benoemd en door Hem ontslagen.

Art. 144.

Aan den raad wordt de regeling en het bestuur van de huishouding der gemeente overgelaten.

Hij maakt de verordeningen, die hij in het belang der gemeente noodig oordeelt.

Wanneer de wetten, algemeene maatregelen van bestuur of provinciale verordeningen het vorderen, verleenende de gemeentebesturen hunne medewerking tot uitvoering daarvan.

Wanneer de regeling en het bestuur van

de huishouding eener gemeente door den gemeenteraad grovelijk wordt verwaarloosd, kan een wet de wijze bepalen, waarop in het bestuur dier gemeente, met afwijking van de beide eerste zinsneden van dit artikel, wordt voorzien.

De wet bepaalt, welk gezag het gemeentebestuur vervangt, wanneer dit in gebreke blijft in de uitvoering der wetten, der algemeene maatregelen van bestuur of der provinciale verordeningen, te voorzien.

Art. 145.

De magt des Konings om de besluiten van gemeentebesturen, die met de wet of het algemeen belang strijdig zijn, te schorsen en te vernietigen wordt bij de wet geregeld.

Die magt is onbeperkt ten aanzien van de plaatselijke verordeningen en reglementen.

Art. 141.

De besluiten der gemeentebesturen, rakende de beschikking over gemeente-eigendom en zoodanige andere burgerlijke rechtshandelingen welke de wet aanwijst, alsmede de begrotingen van inkomsten en uitgaven, worden aan de goedkeuring der Provinciale Staten onderworpen.

Art. 143.

De wet regelt ook het opmaken der begrotingen en het opnemen en sluiten der plaatselijke rekeningen.

Art. 142.

Het besluit van een gemeentebestuur tot het invoeren, wijzigen of afschaffen eener plaatselijke belasting, wordt voorgedragen aan de Staten zijner provincie, die daarvan verslag doen aan den Koning, zonder wiens goedkeuring daaraan geen gevolg mag worden gegeven.

De wet geeft algemeene regels ten aanzien der plaatselijke belastingen.

Zij mogen den doorvoer, en den uitvoer naar en invoer uit andere gemeenten niet belemmeren.

Art. 146.

De besluiten der gemeentebesturen, rakende zoodanige beschikking over gemeenteeigendom of zoodanige andere burgerlijke rechtshandelingen als de wet aanwijst, alsmede de begrotingen van inkomsten en uitgaven, worden aan de goedkeuring der Gedeputeerde Staten onderworpen.

Het opmaken der begrotingen en het vaststellen der gemeenterekeningen wordt door de wet geregeld.

Art. 147.

Het besluit van een gemeentebestuur tot het invoeren, wijzigen of afschaffen eener plaatselijke belasting, wordt voorgedragen aan de Gedeputeerde Staten, die daarvan verslag doen aan den Koning, zonder wiens goedkeuring daaraan geen gevolg mag worden gegeven.

De wet geeft algemeene regels ten aanzien der plaatselijke belastingen.

Deze belastingen mogen den doorvoer, den uitvoer naar en den invoer uit andere gemeenten niet belemmeren.

Art. 144.

Is gelijkluidend.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van de Justitie.

EERSTE AFDEELING.

Algemeene beschikkingen.

Art. 145.

Er wordt alom in de Nederlanden regt gesproken in naam des Konings.

Art. 146.

Er is een algemeen wetboek van burgerlijk regt, van koophandel, van strafregt, van burgerlijke regts- en van strafvordering, en van de zamenstelling der regterlijke magt.

De wet regelt insgelijks het regtsgebied over het krijgsvolk en de schutterijen.

Zij regelt ook de regtspraak over geschillen en overtredingen in zake aller belastingen.

Art. 147.

Niemand kan van zijn eigendom worden ontzet, dan ten algemeenen nutte en tegen voorafgaande schadeloosstelling.

De wet verklaart vooraf dat het algemeen nut de onteigening vordert.

Eene algemeene wet regelt de uitzondering op het vereischte van zoodanige verklaring ten behoeve van vestingbouw en den aanleg, het herstel of onderhoud van dijken, bij besmetting en andere dringende omstandigheden.

De bovengenoemde vereischten van voorafgaande verklaring door eene wet en van voorafgaande schadeloosstelling kunnen niet worden ingeroepen, wanneer oorlog, brand of watersnood eene onverwijde inbezitting vorderen. Het regt van den ont-eigende op schadeloosstelling wordt hierdoor echter niet verkort.

Art. 148.

De gemelde besturen kunnen de belangen van hunne gemeenten en van hare ingezetenen voorstaan bij den Koning, bij de Staten-Generaal en bij de Staten der provincie waartoe zij behooren.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van de Justitie.

EERSTE AFDEELING.

Algemeene bepalingen.

Art. 149.

Er wordt alom in het Rijk regt gesproken in naam des Konings.

Art. 150.

Het burgerlijk en handelsregt, het burgerlijk en militair strafregt, de regtspleging en de inrigting der regterlijke magt worden bij de wet geregeld in algemeene wetboeken, behoudens de bevoegdheid der wetgevende magt om enkele onderwerpen in afzonderlijke wetten te regelen.

Art. 151.

Niemand kan van zijn eigendom worden ontzet dan na voorafgaande verklaring bij de wet dat het algemeen nut de onteigening vordert en tegen vooraf genoten of vooraf verzakerde schadeloosstelling, een en ander volgens de voorschriften van eene algemeene wet.

Deze algemeene wet bepaalt ook de gevallen, in welke de voorafgaande verklaring bij de wet niet wordt vereischt.

Het vereischte, dat de verschuldigde schadeloosstelling vooraf betaald of verzekerd zij, geldt niet, wanneer oorlog, oorlogsgevaar, oproer, brand of watersnood eene onverwijde inbezitting vordert.

Art. 148.

Alle twistgedingen over eigendom of daaruit voortspuitende regten, over schuldvordering en andere burgerlijke regten, behooren bij uitsluiting tot de kennis van de regterlijke magt.

Aan haar behoort insgelijks, behoudens de uitzonderingen door de wet te bepalen, de beslissing over burgerschapsregten.

Art. 149.

Is gelijkluidend.

Art. 150.

Is gelijkluidend.

Art. 151.

Buiten de gevallen in de wet bepaald, mag niemand in hechtenis worden genomen, dan op een bevel van den regter, inhoudende de redenen der gedane aanhouding. Dit bevel moet bij, of zoo spoedig

Art. 152.

Waar in het algemeen belang eigendom door het openbaar gezag moet worden vernietigd of, hetzij voortdurend, hetzij tijdelijk, moet worden onbruikbaar gemaakt, geschiedt dit tegen schadeloosstelling, tenzij de wet het tegendeel bepaalt.

Het gebruik van eigendom tot het voorbereiden en het stellen van militaire inundatiën, wanneer dit wegens oorlog of oorlogsgevaar wordt gevorderd, wordt bij de wet geregeld.

Art. 153.

Alle twistgedingen over eigendom of daaruit voortspuitende regten, over schuldvordering en andere burgerlijke regten behooren bij uitsluiting tot de kennisneming van de regterlijke magt.

Art. 154.

De wet kan de beslissing van twistgedingen, niet behoorende tot die, vermeld in art. (153), hetzij aan den gewonen regter, hetzij aan een collegie met administratieve regtspraak belast, opdragen; zij regelt de wijze van behandeling en de gevolgen der beslissingen.

Art. 155.

De regterlijke magt wordt alleen uitgeoefend door regters, welke de wet aanwijst.

Art. 156.

Niemand kan tegen zijn wil worden afgetrokken van den regter, dien de wet hem toekent.

De wet regelt de wijze waarop geschillen over bevoegdheid, tusschen de administratieve en regterlijke magt ontstaan, worden beslist.

Art. 157.

Buiten de gevallen in de wet bepaald, mag niemand in hechtenis worden genomen, dan op een bevel van den regter, inhoudende de redenen der gedane aanhouding. Dit bevel moet bij, of zoo spoedig

mogelijk na de aanhouding beteekend worden aan dengene, tegen wien het is gerigt.

De wet bepaalt den vorm van dit bevel, en den tijd binnen welken alle aangeklaagden moeten worden verhoord.

Art. 152.

Wanneer een ingezetene, in buitengewone omstandigheden, door het politiek gezag is gearresteerd, is hij, op wiens bevel zoodanige arrestatie plaats heeft gehad, gehouden daarvan terstond kennis te geven aan den plaatselijken regter, en hem voorts den gearresteerde binnen den tijd van drie dagen over te leveren.

De crimineele regtbanken zijn verplicht, elk in haar ressort, te zorgen dat zulks stiptelijk worde nagekomen.

Art. 153.

Niemand mag de woning eens ingezetens ondanks binnentreden, dan op last eener magt, door de wet bevoegd verklaard dien last te geven, en volgens de vormen in de wet bepaald.

Art. 154

Is gelijktuidend.

Art. 155.

Op geene misdaad mag als straf gesteld worden de verbeurdverklaring der goederen den schuldige toebehoorende.

Art. 156.

Alle vonnissen moeten de gronden, waarop zij rusten, en in strafzaken de artikelen der wet, waarop de veroordeeling rust, vermelden, en met open deuren worden uitgesproken.

De terechtzittingen zijn openbaar, be-

mogelijk na de aanhouding beteekend worden aan dengene, tegen wien het is gerigt.

De wet bepaalt den vorm van dit bevel en den tijd binnen welken alle aangeklaagden moeten worden verhoord.

Art. 158.

Het binnentreden in eene woning tegen den wil van den bewoner is alleen geoorloofd in de gevallen bij de wet bepaald, krachtens eenen bijzonderen of algemeenen last van eene magt door de wet aangegeven.

De wet regelt de vormen, waaraan de uitoefening van deze bevoegdheid gebonden is.

Art. 159.

Het geheim der aan de post of andere openbare instellingen van vervoer toevertrouwde brieven is onschendbaar, behalve op last des regters, in de gevallen in de wet omschreven.

Art. 160.

Op geen misdrijf mag als straf gesteld worden de algemeene verbeurdverklaring der goederen, den schuldige toebehoorende.

Art. 161.

Alle vonnissen moeten de gronden, waarop zij rusten, inhouden en in strafzaken de wettelijke voorschriften waarop de veroordeeling rust, aanwijzen.

De uitspraak geschiedt met open deuren. Behoudens de uitzonderingen door de wet

houdens de uitzonderingen in het belang der openbare orde en zedelijkheid, door de wet vast te stellen.

TWEDE AFDEELING.

Van den Hoogen Raad en de Regterlijke Collegiën.

Art. 157.

Er bestaat voor het geheele Rijk een opperste gerechtshof, onder den naam van Hooge Raad der Nederlanden, waarvan de leden door den Koning, uit eene nominatie volgens art. 158, worden benoemd.

Art. 158.

Van eene voorgevallene vacature wordt door den Hoogen Raad aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal kennis gegeven, die, ter vervulling daarvan, eene nominatie van vijf personen aan den Koning aanbiedt, ten einde daaruit eene keuze te doen. De Koning benoemt den president uit de leden van den Hoogen Raad en heeft de regtsreeksche aanstelling van den procureur-generaal.

Art. 159.

De leden der Staten-Generaal, de hoofden der ministeriele departementen, de gouverneurs-generaal of de hooge ambtenaren onder een anderen naam met gelijke magt bekleed in de kolonien of bezittingen des Rijks in andere werelddelen, de leden van den Raad van State en de commissarissen des Konings in de provinciën staan, wegens ambtsmisdriften, ter vervolging hetzij van Koningswege, hetzij van wege de Tweede Kamer, te regt voor den Hoogen Raad.

Art. 160.

De wet bepaalt welke andere ambtenaren en leden van hooge collegiën, wegens ambtsmisdriften, voor den Hoogen Raad te regt staan.

bepaald zijn de teregtzittingen openbaar. De regter kan in het belang der openbare orde en zedelijkheid van dezen regel afwijken.

TWEDE AFDEELING.

Van de Regterlijke Magt.

Art. 162.

Er bestaat een opperste gerechtshof onder den naam van Hooge Raad der Nederlanden, waarvan de leden door den Koning overeenkomstig het volgende artikel worden benoemd.

Art. 163.

Van eene voorgevallene vacature wordt door den Hoogen Raad aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal kennis gegeven die, ter vervulling daarvan, eene voordragt van drie personen aan den Koning aanbiedt, ten einde daaruit eene keuze te doen.

De Koning benoemt den president en den vice-president uit de leden van den Hoogen Raad.

Art. 164.

De leden der Staten-Generaal, de hoofden der ministeriele departementen, de gouverneurs-generaal en de hooge ambtenaren onder anderen naam met gelijke magt bekleed in de kolonien of bezittingen des Rijks in andere werelddelen, de leden van den Raad van State en de commissarissen des Konings in de provinciën staan wegens ambtsmisdriften in die betrekkingen gepleegd, ook na hunne aftreding, te regt voor den Hoogen Raad ter vervolging hetzij van 's Koningswege, hetzij van wege de Tweede Kamer.

De wet kan bepalen, dat nog andere ambtenaren en leden van hooge collegiën wegens ambtsmisdriften voor den Hoogen Raad teregt staan.

Art. 161.

De Hooge Raad oordeelt over alle actien, waarin de Koning, de leden van het Koninklijk Huis, of den Staat als gedaagden worden aangesproken, met uitzondering der reële actien, die voor den gewonen regter worden behandeld.

Art. 162.

De Hooge Raad heeft het toezigt op den geregelten loop en de afdoening van regts-gedingen, alsmede op het nakomen der wetten bij alle regterlijke collegien. Hij kan hunne handelingen, beschikkingen en vonnissen, wanneer die met de wetten strijdig zijn, vernietigen en buiten werking stellen, volgens de bepaling door de wet daaromtrent te maken.

Art. 163

De leden en de procureur-generaal bij den Hoogen Raad, de leden van de gerechtshoven, zoo die er zijn, en van de regtbanken van eersten aanleg, worden voor hun leven aangesteld.

Al dezen en de zoodanigen, die voor een bepaalden tijd zijn aangesteld, kunnen worden afgezet of ontslagen door regterlijke uitspraak, in de gevallen in de wet te bepalen. Zij kunnen, op eigen verzoek, door den Koning worden ontslagen.

Art. 165.

De Hooge Raad heeft het toezigt op den geregelten loop en de afdoening van regts-gedingen, alsmede op het nakomen der wetten door de leden der regterlijke magt.

Hij kan hunne handelingen, beschikkingen en vonnissen, wanneer die met de wetten strijdig zijn, vernietigen en buiten werking stellen, volgens de bepaling door de wet daaromtrent te maken, en behoudens de door de wet te stellen uitzonderingen.

De overige bevoegdheden van den Hoogen Raad worden geregeld bij de wet.

Art. 166.

De leden van de regterlijke magt worden door den Koning aangesteld.

De leden van de regterlijke magt, met regtspraak belast, en de procureur-generaal bij den Hoogen Raad worden voor hun leven aangesteld.

Zij kunnen worden afgezet of ontslagen door uitspraak van den Hoogen Raad in de gevallen bij de wet aangewezen.

Op eigen verzoek kunnen zij door den Koning worden ontslagen.

Indien een collegie belast wordt met administrative regtspraak in het hoogste ressort voor het Rijk, zijn de eerste, tweede en vierde zinsnede van dit artikel op de leden daarvan toepasselijk.

Zij kunnen worden afgezet of ontslagen op de wijze en in de gevallen, bij de wet aangewezen.

Dit artikel is niet toepasselijk op hen die uitsluitend belast zijn met regtspraak over personen, behoorende tot de zee- of landmagt of tot eenige andere gewapende magt, of met de beslissing van disciplinaire zaken.

ZESDE HOOFDSTUK.*Van de godsdienst.*

Art. 164.

Is gelijkloidend.

Art. 165

Is gelijkloidend.

Art. 166.

Is gelijkloidend.

Art. 167.

Is gelijkloidend.

Art. 168.

Is gelijkloidend.

Art. 169.

*Is gelijkloidend.***ZESDE HOOFDSTUK.***Van de Godsdienst.*

Art. 167.

Ieder belijdt zijne godsdienstige meeningen met volkomen vrijheid, behoudens de bescherming der maatschappij en harer leden tegen de overtreding der strafwet.

Art. 168.

Aan alle kerkgenootschappen in het Rijk wordt gelijke bescherming verleend.

Art. 169.

De belijders der onderscheidene godsdiensten genieten allen dezelfde burgerlijke en burgerschapsregten, en hebben gelijke aanspraak op het bekleeden van waardigheden, ambten, en bedieningen.

Art. 170.

Alle openbare godsdienstoefening binnen gebouwen en besloten plaatsen wordt toegelaten, behoudens de noodige maatregelen ter verzekering der openbare orde en rust.

Onder dezelfde bepaling blijft de openbare godsdienstoefening buiten de gebouwen en besloten plaatsen geoorloofd, waar zij thans naar de wetten en reglementen is toegelaten.

Art. 171.

De tractementen, pensioenen en andere inkomsten van welken aard ook, thans door de onderscheidene godsdienstige gezindheden of derzelve leeraars genoten wordende, blijven aan dezelve gezindheden verzekerd.

Aan de leeraars, welke tot nog toe uit 's Lands kas geen, of een niet toereikend traktement genieten, kan een tractement toegelegd, of het bestaande vermeerderd worden.

Art. 172.

De Koning waakt, dat alle kerkgenootschappen zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat.

Art. 170.

Is gelijkluidend.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van de Financien.

Art. 171.

Geene belastingen kunnen ten behoeve van 's Lands kas worden geheven, dan uit kracht van eene wet.

Art. 172.

Is gelijkluidend.

Art. 173.

Is gelijkluidend.

Art. 174.

Is gelijkluidend.

Art. 175.

Is gelijkluidend.

Art. 176.

Er is eene Algemeene Rekenkamer, welker samenstelling en taak door de wet worden geregeld.

Bij het openvallen eener plaats in deze

Art. 173.

De tusschenkomst der Regering wordt niet vereischt bij de briefwisseling met de hooften der onderscheidene kerkgenootschappen, noch, behoudens verantwoordelijkheid volgens de wet, bij de afkondiging van kerkelijke voorschriften.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van de Financien.

Art. 174.

Geen belastingen kunnen ten behoeve van 's Rijks kas worden geheven, dan uit kracht van eene wet.

Deze bepaling is ook toepasselijk op heffingen voor het gebruik van Rijks-werken en inrigtingen, voor zooveel de regeling van die heffingen niet aan den Koning is voorbehouden.

Art. 175.

Geene privilegien kunnen in het stuk van belastingen worden verleend.

Art. 176.

De verbindtenissen van den Staat jegens zijne schuldeischers worden gewaarborgd. De schuld wordt jaarlijks in overweging genomen ter bevordering der belangen van de schuldeischers van den Staat.

Art. 177.

Het gewigt, de gehalte en de waarde der muntspieën worden door de wet geregeld.

Art. 178.

Het toezigt en de zorg over de zaken van de Munt en de beslissing der geschillen over het allooï, essai en wat dies meer zij, worden door de wet geregeld.

Art. 179.

Er is eene Algemeene Rekenkamer, welker samenstelling en taak door de wet worden geregeld.

Bij het openvallen eener plaats in deze

Kamer zendt de Tweede Kamer der Staten-Generaal eene opgave van drie personen aan den Koning, die daaruit kiest.

De leden der Rekenkamer worden voor hun leven aangesteld. Hunne bezoldiging wordt door de wet geregeld.

Het 2de lid van art. 163 is op hen van toepassing.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Van de Defensie.

Art. 177.

Het dragen der wapenen tot handhaving der onafhankelijkheid van den Staat en tot beveiliging van zijn grondgebied blijft een der eerste pligten van alle ingezetenen.

Art. 178.

De Koning zorgt, dat er ten allen tijde eene toereikende Zee- en Landmagt onderhouden worde, aangeworven uit vrijwilligers, hetzij inboorlingen of vreemdelingen, om te dienen in of buiten Europa, naar de omstandigheden.

Art. 179.

Vreemde troepen worden niet dan met gemeen overleg des Konings en der Staten-Generaal in dienst genomen.

Art. 180.

Er is steeds eene nationale millitie, zoo-veel mogelijk zamen te stellen uit vrijwilligers, om te dienen, op de wijze in de wet bepaald.

Art. 181.

Bij gebrek aan genoegzame vrijwilligers, wordt de militie voltallig gemaakt door loting uit de ingezetenen, die op den eersten Januarij van elk jaar hun twintigste jaar zijn ingetreden. De inschrijving geschiedt een jaar te voren.

Kamer zendt de Tweede Kamer der Staten-Generaal eene voordragt van drie personen aan den Koning, die daaruit benoemt.

De leden der Rekenkamer worden voor hun leven aangesteld.

Het 3de lid van art. (164) is op hen van toepassing.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Van de Defensie.

Art. 180.

Alle Nederlanders daartoe in staat, zijn verplicht mede te werken tot handhaving der onafhankelijkheid van het Rijk en tot verdediging van zijn grondgebied.

Ook aan ingezetenen die geen Nederlanders zijn, kan die pligt worden opgelegd.

Art. 181.

Tot bescherming der belangen van den Staat is er eene zee- en eene landmagt, bestaande uit vrijwillig dienenden en uit dienstpligtigen.

De wet regelt de verplichte krijgsdienst. Zij regelt ook de verplichtingen die aan hen, die niet tot de zee- of landmagt behooren, ten aanzien van 's Lands verdediging opgelegd kunnen worden.

Art. 182.

Vreemde troepen worden niet dan krachtens eene wet in dienst genomen.

Art. 182.

Zij, die aldus in de militie te land zijn ingelijfd, worden, in vreedstijd, na eene vijfjarige dienst ontslagen.

Is de Staat in oorlog of in andere buitengewone omstandigheden, zoo kan eene wet, jaarlijks te vernieuwen, hen tot langere dienst verplichten.

Art. 183.

De militie te land komt, in gewone tijden, jaarlijks eenmaal te zamen, om, gedurende niet langer dan zes weken, in den wapenhandel te worden geoefend, tenzij de Koning het raadzaam mogt oordeelen, dat zamenkomen geheel of gedeeltelijk achterwege te laten.

De Koning kan een deel der militie, door de wet te bepalen, doen zamenblijven.

De ligting van het loopende jaar kan tot eerste oefening hoogstens twaalf maanden onder de wapenen gehouden worden.

Art. 186

Een gedeelte der militie kan voor de dienst ter zee worden bestemd, op de wijze door de wet te bepalen.

Voor dat gedeelte wordt, behalve andere door de wet toe te kennen voordeelen, een korter diensttijd bepaald.

Het voorgaande artikel is op deze zee-militie niet van toepassing.

Art. 185.

De lotelingen bij de militie te land mogen niet dan met hunne toestemming naar de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddelen worden gezonden.

Art. 184.

In geval van oorlog of andere buitengewone omstandigheden, kan de Koning de militie te land, hetzij geheel hetzij ten deele, buitengewoon bijeenroepen.

Ten zelfden tijd roept de Koning de Staten-Generaal bijeen, opdat eene wet het zamenblijven der militie, zooveel noodig, bepale.

Art. 183.

De dienstplichtigen ter zee zijn bestemd om te dienen in en buiten Europa. Aan de dienst, door hen in de koloniën en bezittingen in andere werelddelen te vervullen, worden door de wet voordeelen verbonden.

Art. 184.

De dienstplichtigen te land mogen niet dan met hunne toestemming naar de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddelen worden gezonden.

Art. 185.

Wanneer in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden de dienstplichtigen die niet in werkelijke dienst zijn, door den Koning geheel of ten deele, buitengewoon onder de wapenen worden geroepen, wordt onverwijld een voorstel van wet aan de Staten-Generaal gedaan, om het onder de wapenen blijven der dienstplichtigen zooveel noodig te bepalen.

Art. 187.

Al de kosten voor de legers van het Rijk worden uit 's Lands kas voldaan.

De inkwartieringen en het onderhoud van het krijgsvolk, de transporten en leverantien, van welken aard ook, voor 's Konings legers of vestingen gevorderd, kunnen niet dan tegen schadeloosstelling, op den voet in de reglementen bepaald, ten laste van één of meer inwoners of gemeenten worden gebracht.

De uitzondering voor tijden van oorlog regelt de wet.

Art. 186.

Al de kosten voor de legers van het Rijk worden uit 's Rijks kas voldaan.

De inkwartieringen en het onderhoud van het krijgsvolk, de transporten en leverantien van welken aard ook voor de legers of verdedigingswerken van het Rijk gevorderd, kunnen niet dan volgens algemeene regels bij de wet te stellen en tegen schadeloosstelling ten laste van een of meer inwoners of gemeenten worden gebracht.

De uitzonderingen op die algemeene regels, voor het geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden, worden bij de wet vastgesteld.

Of er oorlogsgevaar in den zin, waarin dat woord in 's Lands wetten voorkomt, aanwezig is, beslist de Koning.

Art. 187.

Ter handhaving van de uit- of inwendige veiligheid kan door of van wege den Koning elk gedeelte van het grondgebied des Rijks in staat van oorlog of in staat van beleg verklaard worden. De wet bepaalt de wijze waarop, en de gevallen waarin zulks geschieden kan en regelt de gevolgen.

Bij die regeling kan worden bepaald dat de grondwettelijke bevoegdheden van het burgerlijk gezag ten opzichte van de openbare orde en de politie geheel of ten deele op het militair gezag overgaan, en dat de burgerlijke overheden aan de militaire ondergeschikt worden.

Daarbij kan wijders afgeweken worden van de artt. (7, 9, 158 en 159) der Grondwet.

Voor het geval van oorlog kan ook van art. (158), 1ste lid worden afgeweken.

Art. 188.

In de gemeenten worden schutterijen opgericht. Zij dienen in tijd van gevaar en oorlog tot verdediging des vaderlands en ten allen tijde tot behoud der inwendige rust.

Art. 189.

De sterkte en inrigting der militie en der schutterijen worden geregeld door de wet.

NEGENSE HOOFDSTUK.

Van den Waterstaat.

Art. 190.

De Koning heeft het oppertoezicht over alles wat betreft den waterstaat, de wegen en bruggen daaronder begrepen, zonder onderscheid of de kosten daarvan worden betaald uit 's Lands kas of op eene andere wijze gevonden.

Art. 191.

De wet regelt het algemeene en het bijzondere bestuur van den waterstaat in den bovengemelden omvang.

Art. 192.

De Provinciale Staten hebben binnen hunne provincien het toezigt op alle wateren, bruggen, wegen, waterwerken en waterschappen; zij zijn bevoegd, onder goedkeuring des Konings, in de bestaande inrigtingen en reglementen der waterschappen, behoudens de bepalingen der twee voorgaande artikelen, veranderingen te maken en nieuwe vast te stellen. De besturen dezer waterschappen kunnen aan de Staten daartoe voordragten doen.

Art. 193.

De Staten hebben het toezigt over alle verveeningen, ontgrondingen, indijkingen, droogmakerijen, mijnwerken en steengroeven binnen hunne provincie, behoudens de bevoegdheid des Konings om het onmiddellijk toezigt, daarover te voeren, aan anderen op te dragen.

NEGENSE HOOFDSTUK.

Van den Waterstaat.

Art. 188.

De wet geeft regels omtrent het waterstaatsbestuur, het oppertoezicht en toezigt daaronder begrepen, met inachtneming der voorschriften in de volgende artikelen van dit hoofdstuk vervat.

Art. 189.

De Koning heeft het oppertoezicht over alles wat den waterstaat betreft, zonder onderscheid of de kosten daarvan worden betaald uit 's Rijks kas of op eene andere wijze gevonden.

Art. 190.

De Staten der provinciën hebben het toezigt op alle waterstaatswerken, waterschappen, veenschappen en veenpolders. Nogtans kan de wet het toezigt over bepaalde werken aan anderen opdragen.

De Staten zijn bevoegd, met goedkeuring des Konings, in de bestaande inrigtingen en reglementen der waterschappen, veenschappen en veenpolders veranderingen te maken, waterschappen, veenschappen en veenpolders op te heffen, nieuwe op te rigten en nieuwe reglementen voor zoodanige instellingen vast te stellen. Tot verandering van de inrigtingen of reglementen kunnen de besturen van die instellingen voorstellen aan de Staten der provincie doen.

Art. 191.

De besturen van waterschappen, veenschappen en veenpolders kunnen volgens regels, door de wet te stellen, in het huiselijk belang van die instellingen verordeningen maken.

TIENDE HOOFDSTUK.

Van het Onderwijs en het Armbestuur.

Art. 194.

Was gelijkluidend.

Art. 195.

Was gelijkluidend.

ELFDE HOOFDSTUK.

Van veranderingen.

Art. 196.

Was gelijkluidend.

Art. 197.

Was gelijkluidend.

TIENDE HOOFDSTUK.

Van het Onderwijs en het Armbestuur.

Art. 192.

Het openbaar onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg der Regering.

De inrigting van het openbaar onderwijs wordt, met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen, door de wet geregeld.

Er wordt overal in het Rijk van overheidswege voldoende openbaar lager onderwijs gegeven.

Het geven van onderwijs is vrij, behoudens het toezigt der overheid, en bovendien voor zoover het middelbaar en lager onderwijs betreft, behoudens het onderzoek naar de bekwaamheid en zedelijkheid des onderwijzers; het een en ander door de wet te regelen.

De Koning doet van den staat der hooge-, middelbare en lagere scholen jaarlijks een uitvoerig verslag aan de Staten-Generaal geven.

Art. 193.

Het armbestuur is een onderwerp van aanhoudende zorg der Regering, en wordt door de wet geregeld. De Koning doet van de verrigtingen dienaangaande jaarlijks een uitvoerig verslag aan de Staten-Generaal geven.

ELFDE HOOFDSTUK.

Van veranderingen.

Art. 194.

Elk voorstel tot verandering in de Grondwet wijst de voorgestelde verandering uitdrukkelijk aan. De wet verklaart, dat er grond bestaat om het voorstel, zoo als zij het vaststelt, in overweging te nemen.

Art. 195.

Na de afkondiging dezer wet worden de Kamers ontbonden. De nieuwe Kamers overwegen dat voorstel en kunnen niet dan

Art. 198.

Was gelijkluidend.
(Ingevolge de wet van 5 December 1884
Staatsblad No. 228).

Art. 199.

Was gelijkluidend.

met twee derden der uitgebragte stemmen de aan haar overeenkomstig voornoemde wet voorgestelde verandering aannemen.

Art. 196.

Gedurende een Regentschap kan in de troonopvolging geene verandering worden gebragt.

Art. 197.

De veranderingen in de Grondwet, door den Koning en de Staten-Generaal vastgesteld, worden plegtig afgekondigd en bij de Grondwet gevoegd.

ADDITIONEELE ARTIKELEN.

Art. 1. Alle bestaande autoriteiten blijven voortduren, totdat zij door andere, volgens deze Grondwet, zijn vervangen.

Art. II. Alle op het oogenblik der afkondiging van de veranderingen in de Grondwet verbindende wetten, reglementen en besluiten worden gehandhaafd, totdat zij achtereenvolgens door andere worden vervangen.

Art. III. De heerlijke regten betreffende voordragt of aanstelling van personen tot openbare betrekkingen zijn afgeschaft.

De opheffing der overige heerlijke regten en de schadeloosstelling der eigenaren kunnen door de wet worden vastgesteld en geregeld.

Art. IV. Art. 151 der Grondwet is niet toepasselijk ten aanzien van aardhaling, ingeval de specie wordt genomen van gronden, waarop de verplichting tot levering tegen of zonder vergoeding, krachtens gewoonte of verordening, zoowel als uit anderen hoofde, in 1886 rustte.

Art. V. Het eerste lid van art. 152 der Grondwet blijft buiten toepassing, totdat de wettelijke regeling omtrent de gevallen waarin geene schadeloosstelling in geval van vernietiging of voortdurende of tijdelijke onbruikbaarmaking van eigendom verleend wordt, zal zijn in werking getreden.

Art. VI. Behoudens het regt des Konings om de Kamers der Staten-Generaal of eene van die Kamers te ontbinden, blijven de beide Kamers zoo als die op het tijdstip der afkondiging van de wetten, houdende veranderingen in de Grondwet, zijn zamengesteld, bestaan tot op den dag der opening der nieuwe Kamers. Zijn vóór dien dag ver-

Koning bepaalt het tijdstip der opening van de nieuwe Kamers, zoo kort mogelijk na de verkiezingen in art. IX bedoeld.

Art. VII. Met afwijking van bovenstaand art. II worden in de wet van 4 Julij 1850 (*Stbl.* n°. 37,) tot dat de wet daaromtrent nader zal hebben beschikt, de volgende veranderingen gebragt:

Art. 1 wordt gelezen als volgt:

De leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal worden gekozen door de mannelijke meerderjarige ingezetenen des Rijks, tevens Nederlanders, die:

a. hetzij over het laatstverloopen dienstjaar ter zake van het door hen ter bewoning gebruikte huis of afgezonderd gedeelte van een woonhuis in de personele belasting zijn aangeslagen naar eene hoogere huurwaarde dan die, welke volgens art. 1, litt. a en b, van de wet van 24 April 1843 (*Staatsblad* n° 15) aanspraak geeft op vermindering tot een derde of twee derde gedeelten der belasting naar de drie eerste grondslagen, en dien aanslag ten volle hebben betaald;

b. hetzij over het laatstverloopen dienstjaar in de grondbelasting zijn aangeslagen tot een bedrag van ten minste tien gulden en dien aanslag ten volle hebben betaald;

c. hetzij hoofden van gezinnen of alleen wonende personen zijnde, van den inwonenden eigenaar of eersten huurder van een woonhuis of afgezonderd gedeelte van een woonhuis, waarvan de huurwaarde voor de personele belasting ten minste op het dubbel gesteld is van het laagste in de gemeente voor den vollen aanslag vereischte bedrag, gedurende negen maanden, voorafgaande aan den 15^{den} Februarij, een gedeelte in huur hebben gehad en bewoond, waarvoor geen afzonderlijke aanslag in de personele belasting geschiedt, maar waarvan de jaarlijksche huurwaarde, ongestoffeerd, in verhouding tot de belastbare huurwaarde van het woonhuis of afgezonderd gedeelte van het woonhuis geschat, het sub a bedoelde bedrag van den vollen aanslag bereikt;

met dien verstande dat op de lijsten van kiezers niet worden geplaatst:

zij wien het kiesregt ontzegt is bij eene regterlijke uitspraak, die in kracht van gewijsde is gegaan;

zij die bij regterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren;

en zij die in het burgerlijk jaar voorafgaande aan de vaststelling der kiezerslijsten onderstand van eene instelling van weldadigheid of van een gemeentebestuur hebben genoten.

Het kiesregt wordt niet uitgeoefend door degenen die in gevangenschap of hechtenis zijn.

Voor het kiezen van leden der Provinciale Staten en van leden van den gemeenteraad gelden dezelfde regelen als die, welke in dit artikel voor het kiezen van leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn gesteld, met dien verstande, dat men bovendien ingezetenen der provincie moet zijn om kiezer van leden der Provinciale Staten, en ingezetenen der gemeente, om kiezer van leden van den gemeenteraad te wezen.

Art. 2 wordt gelezen als volgt:

Deze wet houdt: voor Nederlander hem, die het is volgens de wet,

verklarende, wie Nederlanders zijn; voor meerderjarig, die vóór of op den dag der sluiting van de lijsten der kiezers den leeftijd van drie en twintig jaren heeft bereikt; voor ingezetenen des Rijks, die zijne woonplaats gedurende de laatste aan die sluiting voorafgaande achttien maanden hier te lande of in de koloniën of bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen gehad heeft; voor ingezetenen der provincie of der gemeente, die zijne woonplaats gedurende het laatste aan de genoemde sluiting voorafgaande jaar binnen de provincie of de gemeente gehad heeft.

Door den aanslag in de grondbelasting en dien in de personele belasting in art. 1 vermeld, worden de hoofdsom en de Rijksopcenten verstaan.

De artt. 3 en 5 vervallen.

Art. 7 wordt gelezen als volgt:

De lijsten worden opgemaakt naar aanleiding der jaarlijks vóór den 15den Februarij aan den voorzitter van den gemeenteraad door de ontvangers der directe belastingen in te zenden, door hen te waarmerken opgaven, waarin alle mannelijke inwoners der gemeente, die in de gemeente over het laatstverloopen dienstjaar ter zake van hunne woning in de personele belasting zijn aangeslagen naar eene hoogere huurwaarde, dan die welke volgens art. 1, litt. *a* en *b*, van de wet van 24 April 1843 (*Staatsblad* n°. 15) aanspraak geeft op vermindering tot een derde of twee derde gedeelten der belasting naar de drie eerste grondslagen, alsmede alle mannelijke inwoners der gemeente, die wegens eigendommen in de gemeente gelegen in de grondbelasting zijn aangeslagen tot een bedrag van ten minste tien gulden, worden opgenomen, mits hunne aanslagen ten volle zijn voldaan.

De voorzitter van den gemeenteraad noodigt, bij kennisgeving, de mannelijke inwoners der gemeente uit, om, zoo zij in eene andere gemeente over het laatstverloopen dienstjaar in de personele belasting tot het in de vorige zinsnede bedoelde bedrag of in de grondbelasting in eene andere gemeente of in meer gemeenten te zamen tot een bedrag van ten minste tien gulden zijn aangeslagen, daarvan door overlegging der voor voldaan geteekende aanslagbiljetten, vóór den 15den Februarij te doen blijken. Deze aanslagbiljetten worden na de vaststelling der kiezerslijsten aan belanghebbenden teruggegeven.

De man wordt in de grondbelasting geacht te betalen den aanslag zijner vrouw, de vader dien zijner minderjarige kinderen, wegens de goederen, waarvan hij het vruchtgenot heeft.

Aanslagen in de grondbelasting wegens onverdeelde onroerende goederen gelden ook voor den mede-eigenaar, wiens naam niet bij den aanslag in het kohier is vermeld, mits zijn aandeel in dien aanslag ten minste tien gulden bedraagt.

Bij dezelfde kennisgeving als vorengemeld noodigt de voorzitter van den gemeenteraad de mannelijke inwoners der gemeente, die op grond van het bepaalde bij art. 1, sub *c*, of krachtens het vorig lid van dit artikel, aanspraak meenen te kunnen maken om geplaatst te worden op de kiezerslijsten, uit, daarvan vóór 15 Februarij aangifte te doen.

Het model dezer aangifte wordt door Ons vastgesteld.

De bewijsstukken, bij zoodanige aangifte overgelegd, waartoe in

het geval van het 4e lid van dit artikel moeten behooren het aanslagbiljet of authentiek afschrift daarvan, eene opgaaf van het bedrag van het aandeel in den aanslag en de bescheiden betrekkelijk het gemeenschappelijk bezit worden na de vaststelling der kiezerslijsten aan belanghebbenden teruggegeven. Het bedrag der jaarlijksche huurwaarde van de hier bedoelde gedeelten van woonhuizen, waarvoor geen afzonderlijke aanslag in de personele belasting geschiedt, ongestoffeerd, in verhouding tot de belastbare huurwaarde van het woonhuis of afgezonderd gedeelte van het woonhuis, wordt bepaald door eene schatting van drie beëdigde schatters. Kan het bedrag der schatting niet bij meerderheid der schatters worden bepaald, dan geldt de schatting die noch de hoogste, noch de laagste is.

De wijze van aanstelling van deze schatters, de door hen af te leggen eed (of belofte), de regeling van en de belooning voor hunne werkzaamheden, zoomede de wijze van onderzoek omtrent het aandeel in de aanslagen bedoeld in het 5de lid van dit artikel, worden door Ons bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld.

Art. 9 wordt gelezen als volgt:

De lijsten vermelden, behalve den naam en de voornamen van den kiezer, de plaats en dagteekening zijner geboorte en de dagteekening zijner naturalisatie, zoo deze heeft plaats gevonden, en het bedrag van de huurwaarde der woning, waarvoor hij in de personele belasting (eersten grondslag) over het laatstverloopen dienstjaar is aangeslagen en bij gebreke daarvan het bedrag van zijn aanslag in de grondbelasting of het bedrag van de jaarlijksche huurwaarde, waarop het door hem bewoonde gedeelte van een woonhuis ingevolge het laatste lid van art. 7 is geschat.

Achter art. 10 wordt ingevoegd een nieuw artikel 10bis, luidende als volgt:

Op den dag van de vaststelling van de lijsten zendt de secretaris der gemeente een afschrift of afdruk daarvan aan het bestuur van elke der in de gemeente gevestigde instellingen van weldadigheid, voorkomende op de lijst, bedoeld in art. 3 der wet van 28 Junij 1854 (*Staatsblad* n°. 100). Deze besturen zijn verplicht binnen veertien dagen aan den gemeenteraad opgave te doen van de namen van alle op de lijsten voorkomende personen, welke in het burgerlijk jaar, aan de vaststelling der lijsten voorafgaande, van hunnentwege onderstand hebben genoten.

Aan art. 11 wordt het volgende toegevoegd:

Betreft het bezwaarschrift de schatting der jaarlijksche huurwaarde van gedeelten van woonhuizen, bedoeld in het voorlaatste lid van art. 7, dan zorgt de voorzitter van den raad onverwijld voor herschatting door drie beëdigde herschatters, ten aanzien van welke toepasselijk is het laatste lid van art. 7. De kosten der herschatting zijn voor rekening van dengene, die het bezwaarschrift indient; deze is verplicht het bedrag daarvan, hetwelk ook bepaald wordt bij den bovengenoemden algemeenen maatregel van bestuur, te gelijk met de indiening van het bezwaarschrift, bij het gemeentebestuur te storten. Verzuimt hij deze storting, dan wordt op het bezwaarschrift betreffende de schatting geene beschikking genomen.

Achter art. 12 wordt ingevoegd een artikel 12bis, luidende als volgt:

De secretaris der gemeente doet in het geval onder n°. 1 van art. 11 bedoeld, binnen 24 uren na het inkomen van het bezwaar, aan de besturen van elke der in art. 10bis bedoelde instellingen mededeeling van den naam van degenen wier plaatsing op de lijst verlangd wordt. Deze besturen zijn verplicht binnen 7 dagen aan den gemeenteraad kennis te geven van het feit — indien het zich voordoet — dat deze personen in het burgerlijk jaar aan de vaststelling der lijst voorafgaande van hunnentwege onderstand hebben genoten.

Het eerste lid van art. 14 wordt vervangen door de volgende bepalingen:

De raad beslist over de bezwaren tusschen den achtsten en den veertienden dag nadat zij zijn ingediend en verbetert de lijsten, zooals hij vindt te behooren. Heeft het bezwaar de schatting van gedeelten van woonhuizen betroffen, dan wijzigt de raad de kiezerslijsten in overeenstemming met de uitkomst der herschatting, zoo deze daartoe aanleiding geeft. Kan het bedrag der herschatting niet bij meerderheid der herschatters worden bepaald, dan geldt de schatting, die noch de hoogste noch de laagste is.

De raad geeft van zijne beschikking op de bezwaren, met redenen omkleed, terstond kennis aan de belanghebbenden.

Achter art. 36 wordt ingevoegd een nieuw artikel 36bis, luidende als volgt:

De bestuurders van instellingen van weldadigheid, die niet voldoen aan de voorschriften vervat in de artikelen 10bis en 12bis, worden gestraft met eene geldboete van ten hoogste honderd gulden.

Het opschrift van de IIde afdeeling wordt gelezen als volgt:

Van de benoeming van afgevaardigden ter Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal en van hunne aftreding.

Art. 71 wordt gelezen als volgt:

Leden der Eerste Kamer kunnen alleen zijn mannelijke Nederlanders, die niet bij regterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren noch van de verkiesbaarheid ontzet zijn, den ouderdom van dertig jaren vervuld hebben en óf behooren tot de hoogstaangeslagenen in de Rijks directe belastingen óf een of meer hooge en gewigtige openbare betrekkingen, door de wet aangewezen, bekleeden of bekleed hebben. Deze betrekkingen worden voor de eerste maal aangewezen bij algemeenen maatregel van bestuur, welke van kracht blijft tot dat die door eene wet wordt vervangen. Het voorstel van zoodanige wet wordt binnen twee jaren na het in werking treden der veranderingen in de Grondwet bij de Staten-Generaal ingediend.

De laatste zinsnede van Art. 72 wordt gelezen als volgt:

De bepaling van Art. 4 is daarbij van toepassing.

De aanslag der vrouw in de directe belastingen wordt beschouwd als staande ten name van haren man, die van minderjarige kinderen als staande ten name van hunnen vader, voor zooveel betreft de goederen, waarvan hij het vruchtgenot heeft.

De eerste zinsnede van Art. 73 wordt gelezen als volgt:

Het opmaken der lijst geschiedt jaarlijks in de eerste helft der maand April naar aanleiding der jaarlijks vóór 1 April aan Gedeputeerde Staten door de ontvangers der directe belastingen in te zenden door hen te waarmaken opgaven, waarin elk belastingschuldige op hunne tot de loopende dienst behoorende kohieren voorkomende en het bedrag waarvoor hij in elke belasting afzonderlijk is aangeslagen, wordt aangewezen.

Art. 74 wordt gelezen als volgt:

Gedeputeerde Staten brengen op de lijst zoodanig getal personen, binnen de provincie wonende, dat op iedere vijftien honderd inwoners der provincie één tot lid der Eerste Kamer uit dezen hoofde verkiesbaar zij.

Art. 75 vervalt.

Art. 78 wordt gelezen als volgt:

Elk Nederlander die niet bij regterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over zijne goederen heeft verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet is, is bevoegd tegen de lijst bezwaren in te dienen, wanneer daarop 1° zijn naam of die van een ander in strijd met de bepalingen van artt. 72 tot 76 niet of niet behoorlijk voorkomt; 2°. de naam is gebragt van iemand die een of meer der in art. 71 vermelde vereischten, om als hoogstaangeslagene verkiesbaar te zijn, mist.

In art. 88 wordt het woord *Maandag* vervangen door *Dingsdag*.

Art. 94 wordt gelezen als volgt:

De tot lid der Eerste Kamer benoemde legt, indien hij voorkomt op de lijsten der hoogstaangeslagenen, nevens zijn geloofsbrief, aan de Kamer over een uittreksel, voor zooveel zijn persoon betreft, van de provinciale lijst van hoogstaangeslagenen waarop hij gebragt is en eene door hem zelven af te geven verklaring, vermeldende alle openbare betrekkingen die hij bekleedt. Indien hij niet voorkomt op de lijsten der hoogstaangeslagenen, legt hij nevens zijn geloofsbrief en de verklaring vermeldende alle openbare betrekkingen die hij bekleedt, over een uittreksel uit de geboorteregisters, of bij gemis daarvan eene acte van bekendheid, waaruit de tijd en plaats zijner geboorte blijken en eene verklaring, vermeldende welke der hooge en gewichtige openbare betrekkingen, bedoeld in art. 71, hij bekleedt heeft.

De eerste zinsnede van art. 96 wordt gelezen als volgt:

Een lid der Eerste Kamer, op geene der geslotene provinciale lijsten van hoogstaangeslagenen meer genoemd, noch daarop, ten gevolge van regterlijk eindvonnis hersteld, of daarvan ten gevolge van zoodanig vonnis geschrapt, houdt op lid te zijn, tenzij hij eene of meer der hooge en gewichtige openbare betrekkingen, bedoeld in art. 71 bekleedt of bekleedt heeft.

De eerste zinsnede van art. 97 wordt gelezen als volgt:

Hetzelfde vindt plaats, wanneer een lid der Eerste Kamer ophoudt Nederlander te zijn of een der andere in art. 71 vermelde vereischten verliest, of na zijne verkiezing een bezoldigd Staatsambt aanneemt, dat hij niet reeds tijdens de verkiezing vervulde.

Art. 98 wordt gelezen als volgt:

Leden der Tweede Kamer kunnen alleen zijn mannelijke Nederlanders, die niet bij regterlijke uitspraak de beschikking of het beheer

over hunne goederen hebben verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zijn en den ouderdom van dertig jaren hebben vervuld.

Het derde lid van art. 99 vervalt.

De-tabel bedoeld in art. 99 wordt gelezen als volgt:

GRONINGEN 2. Groningen, Haren, Noorddijk, Bedum, Ten Boer, Slochteren, Hoogezand, **ZUIDHORN** 1. Zuidhorn, Aduard, Ezinge, Leens, Ulrum, Oldehove, Grijskerk, Oldekerk, Grootegast, Marum, Adorp, Hoogkerk, Leek, Kloosterburen, Winsum.

APPINGEDAM 1. Appingedam, Delfzijl, 't Zand, Bierum, Uithuizermeeden, Uithuizen, Usquert, Warffum, Eenrum, Bafo, Stedum, Middelstum, Kantens, Loppersum.

WINSCHOTEN 1. Wiuschoten, Termunten, Nieuwe Schans, Beerta, Nieuwolda, Midwolda, Finsterwolde, Noordbroek, Zuidbroek, Scheemda, Bellingwolde, Wedde.

VEENDAM 1. Veendam, Meeden, Sappemeer, Muntendam, Oude Pekela, Nieuwe Pekela, Vlagtwedde, Onstwedde.

ASSEN 1. Assen, Wildervank, Zuidlaren, Anlo, Gieten, Gasselte, Roden, Peize, Eelde, Norg, Vries, Rolde.

EMMEN 1. Emmen, Borger, Odoorn, Schoonebeek, Dalen, Zweelo, Sleen, Oosterhesselen, Coevorden, Westerbork, Beilen.

LEEUWARDEN 1. Leeuwarden, Leeuwarderadeel, Idaaderadeel.

HARLINGEN 1. Harlingen, Barradeel, Wonseradeel, Bolsward, Workum, Hindeloopen.

FRANEKER 1. Franeker, Franekeradeel, 't Bildt, Menaldumadeel, Baarderadeel, Hennaarderadeel.

SNEEK 1. Sneek, Wijnbrisseradeel, Stavoren, Hemelum-Oldephaert, IJlts, Gaasterland, Sloten, Rauwerderhem, Doniawerstal.

SCHOTERLAND 1. Schoterland, Utingeradeel, Opsterland, Haskerland, Aengwirden.

DOKKUM 1. Dokkum, Oostdongeradeel, Westdongeradeel, Dantumadeel, Ferwerderadeel, Ameland, Schiermonnikoog.

BERGUM 1. Kollumerland, Achtkarspelen, Tietjerksteradeel, Smallingerland.

WOLVEGA 1. Ooststellingwerf, Weststellingwerf, Lemsterland, Smilde, Diever, Vledder, Havelte.

STEENWIJK 1. Steenwijk, Steenwijkerwold, Oldemarkt, Kuinre, Blankenham, Blokzijl, Stad-Vollenhove, Ambt-Vollenhove, Giethoorn, Wanneperveen, Zwartsluis, Staphorst, Hasselt, Genemuiden, Nieuwleusen.

MEPPEL 1. Meppe, Dwingelo, Nijveen, Ruinen, Ruinerwold, Hoogeveen, Zuidwolda, de Wijk, Avereest.

ZWOLLE 1. Zwolle, Zwollekerspel, Dalfsen, Wijhe, Heino.

KAMPEN 1. Kampen, Kampervveen, Grafhorst, IJsselmuiden, Wilsum, Zalk en Veeaten, Oldebroek, Elburg, Doornspijk, Heerde, Hattum.

OMMEN 1. Stad-Ommen, Ambt-Ommen, Gramsbergen, Stad-Hardenberg, Ambt-Hardenberg, den Ham, Hellendoorn, Vriezenveen, Raalte, Holten.

ALMELO 1. Stad-Almelo, Ambt-Almelo, Tubbergen, Ootmarsum, Denekamp, Wierden, Weerselo, Borne, Rijssen.

ENSCHDE 1. Enschedé, Oldenzaal, Losser, Haaksbergen, Hengelo, Lonneker.

DEVENTER 1. Deventer, Diepenveen, Bathmen, Voorst, Olst.

LOCHEM 1. Lochem, Markelo, Goor, Stad-Delden, Ambt-Delden, Diepenheim, Gorssel, Laren, Boreculo, Neede, Eibergen, Ruurlo, Groenlo.

ZUTPHEN 1. Zutphen, Vorden, Warnsveld, Brummen, Hengelo, Steenderen, Hummelo, Doesburg.

DOETINCHEM 1. Stad-Doetinchem, Ambt-Doetinchem, Winterswijk, Aalten, Lichtenvoorde, Wisch, Dinxperlo, Zelhem, Gendringen.

RHEDEN 1. Rheden, Zevenaar, Rozendaal, Westervoort, Duiven, Huissen, Didam, Angerlo, Bergh, Wehl, Herwen en Aerdt.

ARNHEM 1. Arnhem.

ELST 1. Elst, Wageningen, Doorwerth, Renkum, Valburg, Heteren, Hemmen, Bemmel, Gent, Pannerden, Ewijk, Beuningen.

NIJMEGEN 1. Nijmegen, Millingen, Ubbergen, Groesbeek, Heumen.

DRUTEN 1. Druten, Overasselt, Wijchen, Balgoij, Batenburg, Bergharen, Horssen, Appelteren, Driel, Hurwenen, Rossum, Zaltbommel, Ammerzoden, Brakel, Zuilichem, Poelderoijen, Hedel, Kerkwijk, Gameren, Dreumel, Wamel, Heerewaarden.

TIEL 1. Tiel, Zoelen, Geldermalsen, Wadenoijen, Est en Opijnen, Ophemert, Varik, Deil, Beesd, Waardenburg, Haaften, Maurik, Lienden, IJzendoorn, Echteld, Dodewaard, Kesteren.

WIJK BIJ DUURSTEDÉ 1. Wijk bij Duurstede, Driebergen, Rijsenburg, Langbroek, Cothen, Werkhoven, Odijk, Houten, Schalkwijk, Tull en 't Waal, Jutphaas, Vreeswijk, IJsselstein, Lopik, Jaarsveld, Benschop, Willige Langerak, Montfoort, Hoenkoop, Polsbroek, Willeskop, Snelrewaard, Culemborg, Beusichem, Buren, Buurmalsen.

EDE 1. Ede, Barneveld, Nijkerk, Scherpenzeel, Renswoude, Veenendaal, Rhenen, Amerongen, Leersum, Hoevelaken.

AMERSFOORT 1. Amersfoort, Bunschoten, Eemnes, Baarn, Hoogland, Soest, Stoutenburg, Leusden, Woudenberg, Maarn, Zeist, Doorn.

APELDOORN 1. Apeldoorn, Epe, Ermelo, Harderwijk, Putten.

UTRECHT 2. Utrecht, de Bildt, Maartensdijk, Bunnik, Oudenrijn, Achttienhoven, Westbroek.

BREUKELÉN 1. Breukelen-Nijenrode, Breukelen-St. Pieters, Nieuwveen, Nieuwkoop, Zevenhoven, Ter Aar, Abcoude-Proostdij, Abcoude-Baambrugge, Loosdrecht, Vinkeveen, Vreeland, Loenen, Loenersloot, Mijdrecht Wilnis, Maarsveen, Maarsse, Tienhoven, Zuilen, Vleuten, Laagnieuwkoop, Kockengen, Kamerik, Zegveld, Haarzuilens, Ruwiel, Harmelen, Veldhuizen, Linschoten.

HILVERSUM 1. Hilversum, Ouder Amstel, Watergraafmeer, Diemen, Muiden, Naarden, Huizen, Blaricum, Laren, Bussum, Weesp, Weespercarpel, Ankeveen, Nederhorst den Berg, Nigtevecht, Kortenhoef, 's Graveland.

HOORN 1. Hoorn, Zwaag, Berkhout, Avenhorn, Ursem, Schermerhorn, Oudendijk, Beets, Beemster, Oosthuizen, Warder, Middellie, Kwadijk, Purmerend, Edam, Katwoude, Monnikendam, Marken.

ENKHUIZEN 1. EnkhuiZEN, Medemblik, Opperdoes, Twisk, Abbekerk, Hoogwoud, Winkel, Opmeer, Spanbroek, Obdam, Hensbroek, Sijbekarspel, Wognum, Nibbixwoud, Midwoud, Wervershoof, Andijk, Bovenkarspel, Grootebroek, Hoogkarspel, Westwoud, Blokker, Schellinkhout, Wijdenes, Venhuizen, Urk.

ALKMAAR 1. Alkmaar, Heilo, Bergen, Schoorl, Warmenhuizen, Harenkarspel, St. Maarten, Schagen, Wieringerwaard, Barsingerhorn, Nieuwe Niedorp, Oude Niedorp, Heerhugowaard, Oudkarspel, Noord Scharwoude, Zuid Scharwoude, Broek op Langendijk, St. Pancras, Koedijk, Oudorp, Oterleek.

HELDER 1. den Helder, Texel, Vlieland, Terschelling, Wieringen, Anna Paulowna Zijpe, Callantsoog, Petten.

AMSTERDAM 9. Amsterdam, Nieuwer Amstel.

HAARLEM 1. Haarlem.

BEVERWIJK 1. Beverwijk, Zandvoort, Bloemendaal, Schoten, Spaarndam, Haarlemmerliede en Spaarwoude, Velzen, Assendelft, Westzaan, Krommenie, Wijk aan Zee en Duin, Heemkerk, Uitgeest, Castricum, Akersloot, Limmen, Egmond binnen, Egmond aan Zee.

ZAANDAM 1. Zaandam, Koog a/d Zaan, Zaandijk, Wormerveer, Wormer, Jisp, Graft, de Rijk, Zuid- en Noord-Schermer, Wijdewormer, Oostzaan, Ilpendam, Landsmeer, Buiksloot, Broek in Waterland, Nieuwendam, Ransdorp.

HAARLEMMERMEER 1. Haarlemmermeer, Sloten, Heemstede, Bennebroek, Aalsmeer, Uithoorn, Leimuiden, Lisse, Hillegom, Alkemade.

LEIDEN 1. Leiden.

KATWIJK 1. Katwijk, Noordwijk, Noordwijkerhout, Sassenheim, Voorhout, Oegstgeest, Warmond, Rijsburg, Valkenburg, Leiderdorp, Rijsaterwoude, Woubrugge, Oudshoorn, Koudekerk, Zoeterwoude, Voorschoten, Veur, Wassenaar.

GOUDA 1 Gouda, Boskoop, Moerkapelle, Waddinxveen, Moordrecht, Nieuwerkerk a/d IJssel, Ouderkerk a/d IJssel, Krimpen a/d IJssel, Krimpen a/d Lek, Gouderak, Lekkerkerk.

BODEGRAVEN 1. Bodegraven, Aarlanderveen, Hazerswoude, Alphen, Zwammerdam, Rietveld, Woerden, Waarder, Barwoutswaarder, Papekop, Lange-Ruige Weide, Reeuwijk, Oudewater, Hekendorp, Haastrecht, Vlist, Stolwijk, Schoonhoven, Bergambacht, Ammerstol, Berkenwoude.

DELFT 1. Delft, Hof van Delft, Pijnacker, Vrijenban, Berkel, Bleiswijk, Zevenhuizen, Bergschenhoek, Hillegersberg.

LOOSDUINEN 1. Loosduinen, 's Gravesande, Maassluis, Maasland, de Lier, Naaldwijk, Schipluiden, Monster, Wateringen, Rijswijk, Stompwijk, Nootdorp, Zoetermeer, Zegwaard, Benthuizen.

SCHIEDAM 1. Schiedam, Overschie, Schiebroek, Kethel, Vlaardingen, Vlaardingerambacht.

ROTTERDAM 5. Rotterdam, Kralingen, Charlois, Capelle a/d IJssel.

BRIELLE 1. Brielle, den Bommel, Ooltgensplaat, Stad aan 't Haringvliet, Oostvoorne, Vierpolders, Nieuwenhoorn, Hellevoetsluis, Nieuw-Helvoet, Rockanje, Heenvliet, Geervliet, Zwartewaal, Spijkenisse, Hekelingen, Zuidland, Abbenbroek, Oudenhorn, Rozenburg, Pernis, Hoogvliet, Poortugaal, Goudswaard, Piershil, Zuid-Beijerland, Nieuw-Beijerland.

's **GRAVENHAGE** 3. 's Gravenhage.

DORDRECHT 1. Dordrecht, Dubbeldam, Zwijndrecht, Papendrecht, Heerjansdam.

RIDDERKERK 1. Ridderkerk, Barendrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, IJsselmonde, Rhoon, 's Gravendeel, Strijen, Maasdam, Puttershoek, Heinenoord, Oud-Beijerland, Mijnsheerenland, Westmaas, Klaaswaal, Numansdorp.

GORINCHEM 1. Gorinchem, Herwijnen, Vuren, Nederhemert, Wijk- en Aalburg, Veen, Op- en Neer-Andel, Giessen, Rijswijk, Woudrichem, De Werken en Sleeuwijk, Werkendam, Schelluinen, Arkel, Kedichem, Heukelum, Asperen, Hardinxveld, Giessen-Nieuwkerk, Giessendam, Molenaarsgraaf, Hoogblokland, Hoornaar, Noordeloos, Nieuwland.

SLIEDRECHT 1. Sliedrecht, Vianen, Hagstein, Everdingen, Schoonrewoerd, Leerdam, Hei- en Boekop, Leerbroek, Lexmond, Meerkerk, Ameide, Tienhoven, Langerak, Goudriaan Nieuwpoort, Groot Ammers, Ottoland, Peursum, Brandwijk, Bleskensgraaf, Wijngaarden, Streefkerk, Nieuw-Lekkerland, Alblasserdam, Oud-Alblas.

MIDDELBURG 1. Middelburg, Vlissingen, Veere, Oostkapelle, Domburg, Vrouwenpolder, Serooskerke, Aagtekerke, Grijskerke, Westkapelle, St. Laurens, Meliskerke, Zoutelande, Biggekerke, Oost- en West-Souburg, Koudekerke, Ritthem, Nieuw en St. Joosland.

OOSTBURG 1. Oostburg, Cadzand, Retranchement, Zuidzande, Sluis, Aardenburg, Eede, St. Kruis, Waterlandkerkje, IJzendijke, Breskens, Groede, Nieuwvliet, Schoondijke, Hoofdplaat, Biervliet, Neuzen, Hoek, Philippine, Westdorpe, Zaamslag, Sas van Gent, Axel.

GOES 1. Goes, Arnemuiden, 's Heer Arendskerke, 's Heer Abtskerke, Wolphaartsdijk, Heinkenszand, 's Gravenpolder, Kattendijke, Kloetinge, Wemeldinge, Wissekerke, Colijnsplaat, Kortgene, Kats, Tholen, Oud Vosmeer, Poortvliet, St. Annaland, Stavenisse, St. Maartensdijk, Scherpenisse, St. Philipsland.

HONTENISSE 1. Hontenisse, Overslag, Zuiddorpe, Koewacht, Boschkapelle, Hulst, Clinge, St. Jansteen, Stoppeldijk, Hengstdijk, Graauw en Langendam, Ossenis, Rilland-Bath, Waarde, Schore, Kruiningen, Krabbendijke, Yerseke, Kappelle, Borselen, Driewegen, Nisse, Ovezande, Hoedekenskerke, 's Heerenhoek, Oudelande, Ellewoutsdijk, Baarland.

ZIERIKZEE 1. Zierikzee, Haamstede, Noordwelle, Renesse, Serooskerke, Burgh-Elkerzee, Ellemeet, Brouwershaven, Zonnemaire, Duivendijke, Kerkwerf, Noordgouwe, Dreischor, Oosterland, Nieuwkerk, Ouwkerk, Bruinisse, Goedereede, Ouddorp, Stellendam, Dirksland, Melissant, Middelharnis, Sommelsdijk, Oude Tonge, Nieuwe Tonge, Herkingen.

BERGEN OP ZOOM 1. Bergen op Zoom, Woensdrecht, Ossendrecht, Huybergen, Putte, Nieuw Vosmeer, Wouw, Halsteren, Rosendaal en Nispen, Steenbergen en Kruisland.

BREDA 1. Breda, Rucphen en Vorensinde, Hoeven, Eften en Leur, Princenhagen, Terheyden.

OOSTERHOUT 1. Oosterhout, Zundert, Rijsbergen, Ginneken en Bavel, Teteringen, Dongen, 's Gravenmoer, Loon op Zand, Gilze en Reijen, Chaam, Baarle Nassau.

ZEVENBERGEN 1. Zevenbergen, Dinteloord en Prinsland, Oud- en Nieuw-Gastel, Fijnaart en Heiningen, Willemstad, Klundert, Standdaarbuiten, Oudenbosch, Hooge en Lage Zwaluwe, Geertruidenberg, Made en Drimmelen, Raamsdonk.

WAALWIJK 1. Waalwijk, Almkerk, Dussen, Munster en Muilkerk, Waspik-Meeuwen, Hill en Babylonienbroek, Heesbeen, Eethen en Genderen, Drongelen, Hangoort, Gansoijen en Doeveren, Besoijen, Baardwijk, Drunen, Nieuwkuik, Vlijmen, Empel en Meerwijk, Engelen, Bokhoven, Hedikhuizen, Herpt, Oudheusden, Heusden, Capelle, Sprang, Vrijhoeve Capelle, Cromvoirt, Helvoirt, Udenhout, Berkel, Haaren.

TILBURG 1. Tilburg, Oisterwijk, Moergestel, Hilvarenbeek, Goirle, Alpen en Riel, Diessen, Oost-, West- en Middelbeers.

EINDHOVEN 1. Eindhoven, Hooge en Lage Mierde, Reusel, Bladel en Nettersel, Oirschot, Liempde, Vessem, Wintelre en Knegsel, Zeelst, Strijp, Woensel, Best, Stratum, Gestel en Blaarthem, Hoogeloan, Hapert en Casteren, Duizel en Steensel, Eersel, Luyksgestel, Borkel en Schaft, Bergeyk, Dommelen, Westerhoven, Veldhoven en Mereveldhoven, Riethoven, Oerle, Valkenswaard.

HELMOND 1. Helmond, Tongelre, Nunen, Gerwen en Nederwetten, Zesgehuchten, Bakel en Milheeze, Deurne en Liesel, Vlierden, Geldrop, Mierlo, Liecro, Astén, Someren,

Leende, Heeze, Maarheeze, Soerendonk, Sterksel en Gassel, Budel, Aalst, Waalre, Stiphout, Aarle-Rixtel.

MAASTRICHT 1. Maastricht, St. Pieter, Oud-Vroenhoven, Meerssen, Amby, Heer, Gronsvelt, Eyaden.

GULPEN 1. Gulpen, Mesch, Rijkholt, St. Geertruid, Mheer, Noorbeek, Slenaken, Wittem, Vaalst, Bochtolt, Simpelveld, Wijlre, Valkenburg, Oud-Valkenburg, Margraten, Cadier en Keer, Bemelen, Berg en Terblijt, Houthem, Kerkrade, Voerendaal, Schin op Geulle, Heerlen, Schaesberg, Klimmen.

SITTARD 1. Sittard, Borgharen, Iteren, Bunde, Geulle, Elsloo Stein, Urmond, Obbicht en Papenhoven. Grevenbicht, Limbricht, Born, Nieuwstadt, Broeksittard, Munstergeleen, Geleen, Beek, Spanbeek, Schimmert, Hulsberg, Wijnandsrade, Nuth, Ulestraten, Schinnen, Amstenrade, Hoensbroek, Brunssum, Schinveld, Jabeek, Bingelrade, Merkelbeek, Oirsbeek, Eygelshoven, Ubach over Worms, Nieuwenhagen.

ROERMOND 1. Roermond, Susteren, Roosteren, Echt, Ohé en Laak. Stevensweert, Vlodrop, Posterholt, St Odiliënberg, Mellick en Herkenbosch, Montfort, Maasbracht, Linne, Herten, Maasniel, Horn, Beegden, Heel en Panheel, Wessem, Thorn, Swalmen, Beesel.

VENLO 1. Venlo, Grubbenvorst, Arcen en Velden, Broekhuizen, Meerlo, Wansum, Venray, Bergen, Ottersum, Gennep, Mook, Sambeek, Vierlingsbeek, Maashees en Overloon, Oploo, St. Anthonius en Ledaker, Belfeld, Tegelen.

WEERT 1. Weert, Hunsel, Stramproy, Nederweert, Poggel, Heythuizen, Neer, Kessel, Meijel, Helden, Sevenum, Maasbree, Horst, Buggenum, Nunhem, Haelen, Ittervoirt, Neeritter, Baexem, Grathem.

GRAVE 1. Grave, Boxmeer, Alem, Maren en Kessel, Lith, Lithoijen, Geffen, Oss, Oijen en Teeffelen, Megen, Haren en Macharen, Dieden, Demen en Langel, Deursen en Dennenburh, Huisseling en Neerloon, Berghem, Herpen, Heesch, Schayk, Ravenstein, Reek, Velp, Escharen, Gassel, Beers, Linden, Cuyk en St. Agatha, Oeffelt, Haps, Beugen en Rijkevoort, Wanroy, Mill en St. Hubert, Nistelrode.

'SHERTOGENBOSCH 1. 's Hertogenbosch, Vught, den Dungen, Berlicum, Rosmalen, Nuland, Boxtel, Esch.

VEGHEL 1. Veghel, Uden, Zeeland, St. Michielsgestel, Schijndel, St. Oedenrode, Dinter, Heeswijk, Erp, Boekel, Genert, Son en Breugel, Lieshout, Beek en Donk.

Het tweede lid van art. 100 wordt gelezen als volgt:

Alsdan wordt voorzien in de vervulling van de plaatsen der leden, die met den volgenden derden Dingsdag van September moeten aftreden.

Het opschrift van § 3 wordt gelezen als volgt:

Van de aftreding der leden van de Eerste en Tweede Kamer.

Art. 113 wordt gelezen als volgt:

Een derde gedeelte van de leden der Eerste Kamer treedt om de drie jaren af.

Het eerste aftredende derde bestaat voor Noordbrabant uit 2 leden, Gelderland 2, Zuidholland 4, Noordholland 3, Utrecht 1, Friesland 1, Overijssel 1, Groningen 1, Drenthe 1 en Limburg 1, te zamen 17 leden.

Het tweede bestaat voor Noordbrabant uit 2 leden, Gelderland 2, Zuidholland 3, Noordholland 3, Zeeland 1, Utrecht 1, Friesland 1, Overijssel 1, Groningen 1, Drenthe 1 en Limburg 1, te zamen 17 leden.

Het derde bestaat voor Noordbrabant uit 2 leden, Gelderland 2, Zuidholland 3, Noordholland 3, Zeeland 1, Friesland 2, Overijssel 1, Groningen 1 en Limburg 1, te zamen 16 leden.

Art. 114 vervalt.

Art. 115 wordt gelezen als volgt:

Bij ontbinding der Eerste Kamer begint de rooster van aftreding

telkens op nieuw te werken over twee jaren, te beginnen met den eerstvolgenden derden Dingsdag in September.

Bij ontbinding der Tweede Kamer treden de leden af drie jaren na den eerstvolgenden derden Dingsdag in September.

Art. 116 wordt gelezen als volgt:

Het lot bepaalt den tijd, waarop elk lid der Eerste Kamer naar den rooster aftreedt, zooverre deze dien tijd niet zelf heeft aangewezen.

Art. 117 wordt gelezen als volgt:

Die ter vervulling eener buiten den gewonen tijd van aftreding opgevallen plaats tot lid der Eerste of Tweede Kamer is verkozen, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij is verkozen, moest aftreden.

Art. VIII. Na de afkondiging van de wetten, houdende veranderingen in de Grondwet, heeft eene herziening plaats van de kiezerslijsten en van de lijsten der hoogstaangeslagenen, overeenkomstig de wet van 4 Julij 1850 (*Staatsblad* n°. 37), gelijk zij bij art. VII is gewijzigd.

Voor de herziening der kiezerslijsten worden de termijnen van art. 1. sub. c, en van art. 7 dier wet gesteld op den 21sten dag na de bedoelde afkondiging. De kiezerslijsten worden vastgesteld uiterlijk op den 49sten en gesloten uiterlijk op den 77sten dag na die afkondiging.

Voor de herziening van de lijsten der hoogstaangeslagenen wordt de termijn van art. 73 dier wet gesteld op den 49sten dag na bedoelde afkondiging. Zij worden vastgesteld uiterlijk op den 77sten, en gesloten uiterlijk op den 105den dag na die afkondiging.

De eerstvolgende herziening van de kiezerslijsten en van de lijsten der hoogstaangeslagenen heeft plaats in 1889.

Art. IX. De verkiezingen voor de nieuwe Kamers der Staten-Generaal hebben plaats binnen vier maanden na die afkondiging.

Art. X. Het tweede lid van art. 5 van de wet van 29 Junij 1851 (*Staatsblad* n°. 85) vervalt.

Art. XI. Aan de verkiezingen van leden van Provinciale Staten en gemeenteraden, die mogten plaats hebben vóór de sluiting der kiezerslijsten, bedoeld in art. VIII, nemen de personen deel, wier namen voorkomen op de kiezerslijsten, geldende tijdens de afkondiging der wetten, houdende verandering in de Grondwet.

Art. XII. De Koning is bevoegd den tekst der herziene Grondwet bekend te doen maken en daarbij in de artikelen, welke naar een ander artikel verwijzen, de veranderingen van nummers aan te brengen, welke noodig blijken te zijn.

C. 7780

DE GRONDWET

VAN HET

Koningrijk der Nederlanden

EN DE

Regeeringsvoorstellen tot wijziging der Grondwet,

ter vergelijking naast elkander gedrukt,

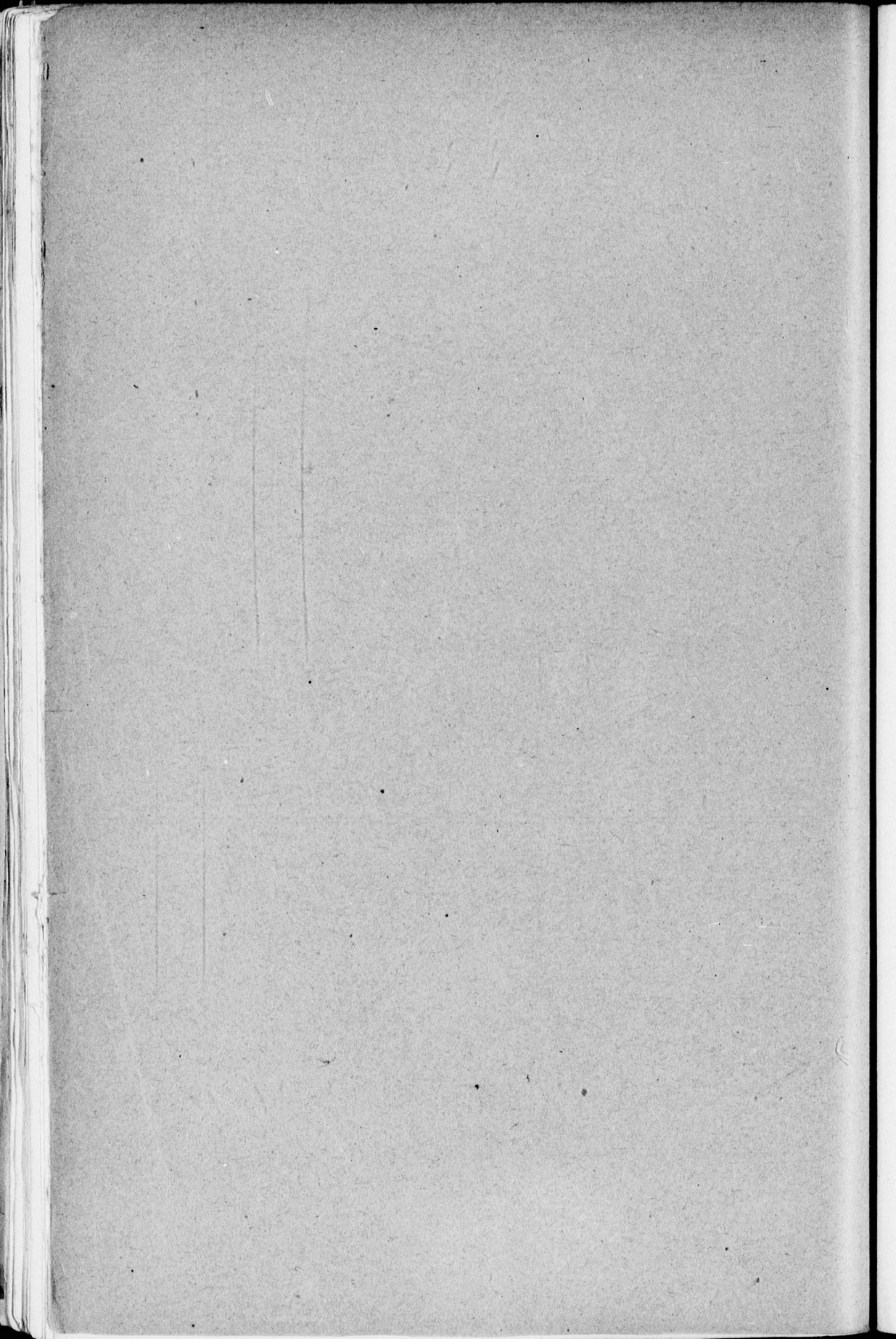
GEVOLGD DOOR

DE MEMORIE VAN TOELICHTING DIER VOORSTELLEN.

• HAARLEM

H. D. TJEENK WILLINK & ZOON

Prijs 40 cents.

DE GRONDWET.

DE GRONDWET

VAN HET

Koningrijk der Nederlanden

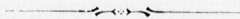
EN DE

Regeeringsvoorstellen tot wijziging der Grondwet,

ter vergelijking naast elkander gedrukt,

GEVOLGD DOOR

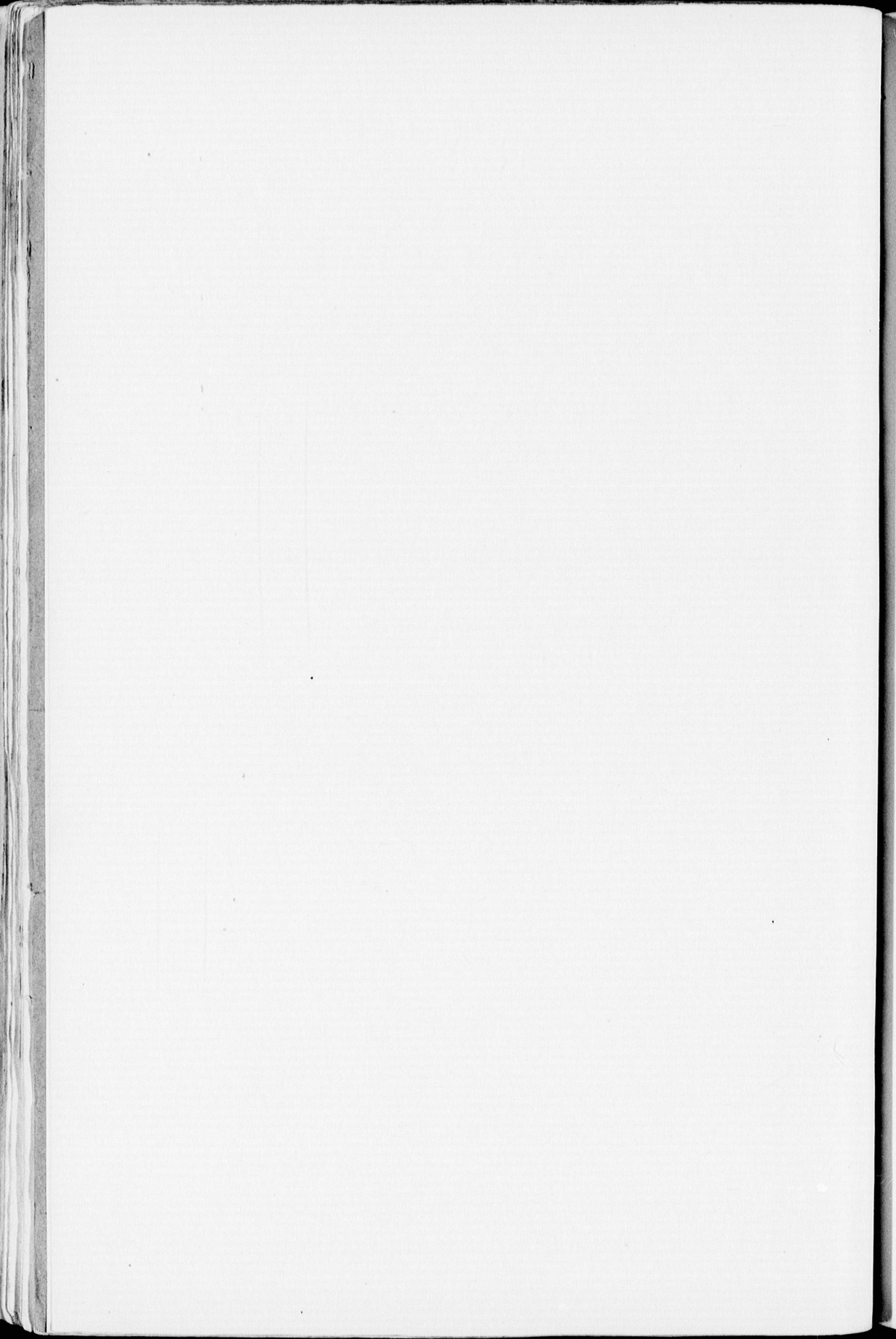
DE MEMORIE VAN TOELICHTING DIER VOORSTELLEN.

HAARLEM

H. D. TJEENK WILLINK & ZOON

1907

EERSTE HOOFDSTUK.

Van het Rijk en zijn Inwoners.

Art. 1.

Het Koninkrijk der Nederlanden omvat het grondgebied in Europa, benevens de kolonien en bezittingen in andere werelddeelen.

Art. 2.

De Grondwet is alleen voor het Rijk in Europa verbindende, voor zoover niet het tegendeel daaruit blijkt.

Waar in de volgende artikelen het Rijk wordt genoemd, wordt alleen het Rijk in Europa bedoeld.

Art. 3.

De wet kan provincien en gemeenten vereenigen en splitsen en nieuwe vormen.

De grenzen van het Rijk, van de provincien en van de gemeenten kunnen door de wet worden veranderd.

Art. 4.

Allen die zich op het grondgebied van het Rijk bevinden, hebben gelijke aanspraak op bescherming van persoon en goederen.

De wet regelt de toelating en de uitzetting van vreemdelingen en de algemeene voorwaarden, op welke ten aanzien van hunne uitlevering verdragen met vreemde mogendheden kunnen worden gesloten.

Art. 5.

Ieder Nederlander is tot elke landsbediening benoembaar.

Geen vreemdeling is hiertoe benoembaar, dan volgens de bepalingen der wet.

Art. 6.

De wet verklaart wie Nederlanders en wie ingezetenen zijn.

Een vreemdeling wordt niet dan door eene wet genaturaliseerd.

De wet regelt de gevolgen der naturalisatie ten aanzien van de echtgenoot en minderjarige kinderen van den genaturaliseerde.

Art. 7.

Niemand heeft voorafgaand verlof noodig, om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.

Art. 8.

Ieder heeft het regt om verzoeken, mits schriftelijk, aan de bevoegde magt in te dienen.

Elk verzoek moet door den verzoeker ondertee-kend zijn. Ondertee-kening uit naam van anderen kan alleen geschieden krachtens schriftelijke bij het verzoek overgelegde volmagt.

Wettig bestaande lichamen kunnen aan de bevoegde magt verzoekschriften indienen, doch alleen over onderwerpen tot hunnen bepaalden werkkring behoorende.

Art. 9.

Het regt der ingezetenen tot vereeniging en vergadering wordt erkend.

De wet regelt en beperkt de uitoefening van dat regt in het belang der openbare orde.

TWEEDE HOOFDSTUK.*Van den Koning.*

EERSTE AFDEELING.

Van de troonopvolging.

Art. 10.

De Kroon der Nederlanden is en blijft opgedragen aan Zijne Majesteit WILLEM FREDERIK, Prins van Oranje-Nassau, om door Hem en Zijne wet-tige nakomelingen te worden bezeten erfelijk, overeenkomstig de navol-gende bepalingen.

Art. 11.

De Kroon gaat bij erfopvolging over op Zijne zonen en verdere manne-lijke uit mannen gekomen nakomelingen bij regt van eerstgeboorte, met dien verstande, dat bij vóóroverlijden van een regthebbende diens zonen of verdere mannelijke uit mannen gekomen nakomelingen op gelijke wijze in zijne plaats treden en de Kroon nooit in eene jongere lijn of een jon-geren tak overgaat, zoolang er in de oudere lijn of den ouderen tak zoo-danige nakomeling wordt gevonden.

Art. 12.

Bij ontstentenis van opvolgers in het voorgaande artikel aangewezen, gaat de Kroon over op de in leven zijnde dochters van den laatstover-leden Koning, bij regt van eerstgeboorte.

Art. 13.

Bij ontstentenis ook van de dochters, in het voorgaand artikel bedoeld, gaat de Kroon over op de dochters van de nedergaande mannelijke lijnen uit den laatst overleden Koning en, bij gebreke ook van deze en van hare nakomelingen, gaat de Kroon over in de nedergaande vrouwelijke lijnen.

In deze gevallen heeft steeds de oudere lijn vóór de jongere, de mannelijke tak vóór den vrouwelijken, de oudere vóór den jongeren en hebben in iederen tak mannen vóór vrouwen en ouderen vóór jongeren den voorrang.

Art. 14.

Bij ontstentenis van een opvolger, krachtens een der drie voorgaande artikelen tot de Kroon gerechtigd, gaat deze over op de Prinses, door geboorte tot het huis van Oranje-Nassau behoorende, die den laatst-overleden Koning, in de lijn der afstamming van wijlen Koning WILLEM FREDERIK, Prins van Oranje-Nassau, het naast bestaat.

Bij gelijken graad van verwantschap heeft de eerstgeborene den voorrang.

Is de bedoelde bloedverwante des Konings vóór hem overleden, dan treden hare nakomelingen in hare plaats, des dat de mannelijke lijn vóór de jongere en in iedere lijn de mannelijke tak vóór den vrouwelijken, de oudere vóór den jongeren en in iederen tak mannen vóór vrouwen en ouderen vóór jongeren gaan.

Art. 15.

Bij ontstentenis van een opvolger, krachtens een der vier voorgaande artikelen tot de Kroon gerechtigd, gaat deze over op de wettige mannelijke uit mannen gekomen nakomelingen van wijlen Prinses CAROLINA VAN ORANJE, zuster van wijlen Prins WILLEM DEN VIJFDE en gemalin van wijlen den Prins van Nassau-Weilburg, op gelijke wijze als in art. 11 ten opzichte van de nakomelingen van wijlen Koning WILLEM FREDERIK, Prins van Oranje-Nassau, is bepaald.

Art. 16.

Afstand van de Kroon heeft ten opzichte van de opvolging hetzelfde gevolg als overlijden.

Art. 17.

Het kind, waarvan eene vrouw zwanger is op het oogenblik van het overlijden des Konings, wordt ten opzichte van het regt op de Kroon als reeds geboren aangemerkt. Dood ter wereld komende, wordt het geacht nooit te hebben bestaan.

Art. 18.

Van de erfopvolging, zoowel voor zich zelve als voor hunne nakomelingen, zijn uitgesloten alle kinderen, geboren uit een huwelijk aangegaan door een Koning of eene Koningin buiten gemeen overleg met de Staten-

Generaal, of door een Prins of Prinses van het regerend Stamhuis buiten de bij de wet verleende toestemming.

Zoodanig huwelijk aangaande, doet eene Koningin afstand van, en verliest eene Prinses haar regt op de Kroon.

Wanneer de Kroon, hetzij door erfopvolging, hetzij ingevolge art. 15, 19, 20 of 21 in een ander Stamhuis is overgegaan, gelden deze bepalingen alleen voor de huwelijken, na het tijdstip van dien overgang gesloten.

Art. 19.

Wanneer bijzondere omstandigheden eenige verandering in of eenige voorziening omtrent de orde van erfopvolging raadzaam maken, is de Koning bevoegd daaromtrent een voorstel te doen.

De Staten-Generaal, daartoe in dubbelen getale bijeengeroepen, be- raadslagen en besluiten daarover in vereenigde vergadering.

Art. 20.

Wanneer geen bevoegde opvolger naar de Grondwet bestaat, wordt deze benoemd bij eene wet, waarvan het ontwerp door den Koning wordt voorgedragen.

De Staten-Generaal, daartoe in dubbelen getale bijeengeroepen, be- raadslagen en besluiten daarover in vereenigde vergadering.

Art. 21.

Wanneer bij overlijden des Konings geen bevoegde opvolger naar de Grondwet bestaat, geschiedt de benoeming regtstreeks door de Staten-Generaal in vereenigde vergadering. Zij worden daartoe in dubbelen ge- tale binnen eene maand na het overlijden bijeengeroepen.

Art. 22.

Al de bepalingen omtrent de erfopvolging worden op de nakomelin- gen van den eersten Koning, op wien krachtens een der twee voorgaande artikelen de Kroon overgaat, toepasselijk, in dier voege dat het nieuwe Stamhuis ten opzichte van die opvolging van Hem zijnen oorsprong neemt op gelijke wijze en met dezelfde gevolgen als het Huis van Oranje-Nassau dit volgens art. 10 doet uit wijlen Koning WILLEM FREDERIK, Prins van Oranje-Nassau.

Ditzelfde geldt in het geval van art. 15 ten opzichte van de aldaar bedoelde nakomelingen van wijlen Prinses CAROLINA VAN ORANJE.

Het geldt evenzeer ten aanzien van de nakomelingen der vrouw, die bij opvolging tot de Kroon is geroepen, met dien verstande, dat de Kroon eerst bij geheele ontstentenis van die nakomelingen in de volgende lijn van het Stamhuis, waartoe die vrouw door geboorte behoorde, overgaat.

Art. 23.

De Koning kan geene vreemde Kroon dragen, met uitzondering van die van Luxemburg.

In geen geval kan de zetel der Regering buiten het Rijk worden ver- plaatst.

TWEEDE AFDEELING.

Van het inkomen der Kroon.

Art. 24.

Behalve het inkomen uit de domeinen door de wet van 26 Augustus 1822 afgestaan en in 1848 door wijlen Koning WILLEM II tot Kroondomein aan den Staat teruggegeven, geniet de Koning een jaarlijksch inkomen uit 's Lands kas, waarvan het bedrag bij elke troonsbeklimming door de wet wordt vastgesteld.

Art. 25.

Den Koning worden tot deszelfs gebruik, zomer- en winter-verblijven in gereedheid gebragt, voor welker onderhoud echter niet meer dan f 50,000 jaarlijks, ten laste van den Lande kunnen worden gebragt.

Art. 26.

De Koning en de Prins van Oranje zijn vrij van alle personele lasten. Geen vrijdom van eenige andere belasting wordt door Hen genoten.

Art. 27.

De Koning rigt Zijn Huis naar eigen goedvinden in.

Art. 28.

Het jaarlijksch inkomen eener Koningin-weduwe, gedurende haren weduwelijken staat, uit 's Lands kas is f 150,000.

Art. 29.

De oudste van des Konings zonen, of verdere mannelijke nakomelingen, die de vermoedelijke erfgenaam is van de Kroon, is des Konings eerste onderdaan en voert den titel van PRINS VAN ORANJE.

Art. 30.

De Prins van Oranje geniet als zoodanig uit 's Lands kas een jaarlijksch inkomen van f 100,000, te rekenen van den tijd, dat hij den ouderdom van achttien jaren zal hebben vervuld; dit inkomen wordt gebragt op f 200,000 na het voltrekken van een huwelijk, waartoe bij de wet toestemming is verleend.

DERDE AFDEELING.

Van de Voogdij des Konings.

Art. 31.

De Koning is meerderjarig als Zijn achttiende jaar vervuld is. Hetzelfde geldt van den Prins van Oranje, ingeval deze Regent wordt.

Art. 32.

De voogdij van den minderjarigen Koning wordt geregeld en de voogd of voogden worden benoemd bij eene wet.

Over het ontwerp dier wet beraadslagen en besluiten de Staten-Generaal in vereenigde vergadering.

Art. 33.

Deze wet wordt nog bij het leven van den Koning, voor het geval der minderjarigheid Zijns opvolgers, gemaakt. Mogt dit niet zijn geschied, zoo worden, is het doenlijk, eenige der naaste bloedverwanten van den minderjarigen Koning over de regeling der voogdij gehoord.

Art. 34.

Alvorens de voogdij te aanvaarden, legt elke voogd, in eene vereenigde vergadering van de Staten-Generaal, in handen van den Voorzitter, den volgenden eed of belofte af:

„Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning; ik zweer (beloof) al de „pligten, welke de voogdij mij oplegt, heilig te vervullen, en er mij „bijzonder op te zullen toelleggen, om den Koning gehechtheid aan „de Grondwet en liefde voor Zijn volk in te boezemen.

„Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!” („Dat belooft ik!”)

Art. 35.

Ingeval de Koning buiten staat geraakt de regering waar te nemen, wordt in het noodige toezigt over Zijn persoon voorzien naar de voorschriften, omtrent de voogdij van een minderjarigen Koning in art. 32 bepaald.

De wet bepaalt den eed of de belofte door de hiertoe benoemde voogd of voogden af te leggen.

VIERDE AFDEELING.

Van het Regentschap.

Art. 36.

Gedurende de minderjarigheid van den Koning wordt het Koninklijk gezag waargenomen door eenen Regent.

Art. 37.

De Regent wordt benoemd bij eene wet, die tevens de opvolging in het regentschap, tot 's Konings meerderjarigheid toe, kan regelen. Over het ontwerp dier wet beraadslagen en besluiten de Staten-Generaal in vereenigde vergadering.

De wet wordt nog bij het leven van den Koning, voor het geval der minderjarigheid Zijns opvolgers, gemaakt.

Art. 38.

Het Koninklijk gezag wordt mede aan eenen Regent opgedragen, ingeval de Koning buiten staat geraakt de regering waar te nemen.

Wanneer de hoofden der ministeriele departementen, in rade vereenigd, oordeelen dat dit geval aanwezig is, geven zij van hunne bevinding kennis aan den Raad van State met uitnoodiging om binnen een bepaalden termijn advies uit te brengen.

Art. 39.

Blijven zij na afloop van den gestelden termijn bij hun oordeel, dan roepen zij de Staten-Generaal in vereenigde vergadering bijeen, om hun, onder overlegging van het advies van den Raad van State, zoo dit is ingekomen, van het voorhanden geval verslag te doen.

Art. 40.

Zijn de Staten-Generaal in vereenigde vergadering van oordeel, dat het in art. 38, 1ste lid, omschreven geval aanwezig is, dan verklaren zij dit bij een besluit, dat op last van den in art. 108, 2de lid, aangezezen Voorzitter wordt afgekondigd en dat op den dag der afkondiging in werking treedt.

Bij ontstentenis van dezen Voorzitter wordt door de vergadering een Voorzitter benoemd.

Art. 41.

In het geval van art. 40 is de Prins van Oranje, wanneer hij zijn achttiende jaar vervuld heeft, van regtswege Regent.

Art. 42.

Ontbreekt een Prins van Oranje of heeft de Prins van Oranje zijn achttiende jaar niet vervuld, dan wordt in het Regentschap voorzien op de wijze in art. 37 bepaald; in het laatste geval tot aan het tijdstip waarop hij zijn achttiende jaar vervuld heeft.

Art. 43.

Bij het aanvaarden van het Regentschap legt de Regent in eene vereenigde vergadering van de Staten-Generaal in handen van den Voorzitter den volgende eed of belofte af:

„Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning; ik zweer (beloof), dat ik in „de waarneming van het Koninklijk gezag, zoolang de Koning minder- „jarig is (zoolang de Koning buiten staat blijft de regering waar te nemen), de grondwet steeds zal onderhouden en handhaven.

„Ik zweer (beloof), dat ik de onafhankelijkheid en het grondgebied „des Rijks met al mijn vermogen zal verdedigen en bewaren; dat ik „de algemeene en bijzondere vrijheid, en de regten van alle des „Konings onderdanen en van elk hunner zal beschermen en tot in- „standhouding en bevordering van de algemeene en bijzondere wel- „vaart alle middelen aanwenden, welke de wetten te mijner beschikking „stellen, gelijk een goed en getrouw Regent schuldig is te doen.

„Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!” („Dat belooft ik!”)

Art. 44.

Wanneer een Regent buiten staat geraakt het Regentschap waar te nemen, zijn de artt. 38, 2de lid, 39 en 40 toepasselijk.

Is de opvolging in het Regentschap niet geregeld, dan wordt art. 37, 1ste lid, toegepast.

Art. 45.

Het Koninklijk gezag wordt waargenomen door den Raad van State:

1. bij het overlijden des Konings, zoolang niet in de troonopvolging volgens art. 21 is voorzien, voor den minderjarigen Troonopvolger geen Regent is benoemd, of de Troonopvolger of Regent afwezig is;

2. in de gevallen van artt. 40 en 44, zoolang de Regent ontbreekt of afwezig is; en bij overlijden van den Regent, zoolang zijn opvolger niet benoemd is en het Regentschap aanvaard heeft;

3. ingeval de troonopvolging onzeker is en de Regent ontbreekt of afwezig is.

Deze waarneming houdt van regtswege op, zoodra de bevoegde Troonopvolger of Regent zijne waardigheid heeft aanvaard.

Wanneer in het Regentschap moet worden voorzien, dient de Raad van State het daartoe strekkend ontwerp van wet in:

in de gevallen, onder 1°. en 2°. vermeld, binnen den tijd van eene maand na de aanvaarding der waarneming van het Koninklijk gezag;

in het geval, onder 3° vermeld, binnen den tijd van eene maand, nadat de troonopvolging heeft opgehouden onzeker te zijn.

Art. 46.

Een wet bepaalt, bij de benoeming van den Regent of bij de aanvaarding van het Regentschap door den Prins van Oranje, de som, die op het jaarlijksch inkomen van de Kroon zal worden genomen voor de kosten van het Regentschap.

Deze bepaling kan gedurende het Regentschap niet worden veranderd.

Art. 47.

Zoodra het in art. 38 omschreven geval heeft opgehouden te bestaan, wordt dit door de Staten-Generaal in vereenigde vergadering verklaard bij een besluit, dat op last van den Voorzitter, in art. 40 vermeld, wordt afgekondigd.

Art. 48.

Dit besluit wordt genomen op voorstel van den Regent of van ten minste twintig leden der Staten-Generaal.

Deze leden dienen hun voorstel in bij den Voorzitter der Eerste Kamer, die de beide Kamers onmiddellijk in vereenigde vergadering bijeenroept.

Is de zitting der Kamer gesloten, dan zijn die leden bevoegd de oproeping zelve te doen.

Art. 49.

De hoofden der ministeriele departementen en de voogd of voogden zijn persoonlijk gehouden aan de Kamer der Staten-Generaal, zoo dikwerf dit wordt gevraagd, omtrent den toestand van den Koning of van den Regent verslag te doen.

Art. 94, 3de lid, is ten deze ook op de voogden toepasselijk.

Art. 50.

Onmiddellijk na afkondiging van het in art. 47 omschreven besluit herneemt de Koning de waarneming der regering.

VIJFDE AFDEELING.

Van de Inhuuldiging des Konings.

Art. 51.

De Koning, de regering aanvaard hebbende, wordt zoodra mogelijk plegtig beëdigd en ingehuldigd binnen de stad Amsterdam, in eene openbare en vereenigde vergadering der Staten-Generaal.

Art. 52.

In deze vergadering wordt door den Koning de volgende eed of belofte op de Grondwet afgelegd:

„Ik zweer (beloof) aan het Nederlandsche volk, dat Ik de Grondwet „steeds zal onderhouden en handhaven.

„Ik zweer (beloof) dat Ik de onafhankelijkheid en het grondgebied „des Rijks met al mijn vermogen zal verdedigen en bewaren; dat Ik de „algemeene en bijzondere vrijheid en de regten van alle Mijne onderdanen „zal beschermen, en tot instandhouding en bevordering van de algemeene „en bijzondere welvaart alle middelen zal aanwenden, welke de wetten „te Mijner beschikking stellen, zoo als een goed Koning schuldig is te doen. „Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!“ („Dat belooft ik!“)

Art. 53.

Na het afleggen van dezen eed of belofte wordt de Koning in dezelfde vergadering gehuldigd door de Staten-Generaal, wier Voorzitter de volgende plegtige verklaring uitspreekt, die vervolgens door hem en elk der leden, hoofd voor hoofd, beëdigd of bevestigd wordt:

„Wij ontvangen en huldigen, in naam van het Nederlandsche volk „en krachtens de Grondwet, U als Koning; wij zweren (beloven), dat „wij Uwe onschendbaarheid en de regten Uwer kroon zullen handha- „ven; wij zweren (beloven) alles te zullen doen, wat goede en getrouwe „Staten-Generaal schuldig zijn te doen.

„Zoo waarlijk helpe ons God almachtig!“ („Dat beloven wij!“)

ZESDE AFDEELING.

Van de Magt des Konings.

Art. 54.

De Koning is onschendbaar; de ministers zijn verantwoordelijk.

Art. 55.

De uitvoerende magt berust bij den Koning.

Is de opvolging in het Regentschap niet geregeld, dan wordt art. 37, 1ste lid, toegepast.

Art. 45.

Het Koninklijk gezag wordt waargenomen door den Raad van State:

1. bij het overlijden des Konings, zoolang niet in de troonopvolging volgens art. 21 is voorzien, voor den minderjarigen Troonopvolger geen Regent is benoemd, of de Troonopvolger of Regent afwezig is;

2. in de gevallen van artt. 40 en 44, zoolang de Regent ontbreekt of afwezig is; en bij overlijden van den Regent, zoolang zijn opvolger niet benoemd is en het Regentschap aanvaard heeft;

3. ingeval de troonopvolging onzeker is en de Regent ontbreekt of afwezig is.

Deze waarneming houdt van regtswege op, zoodra de bevoegde Troonopvolger of Regent zijne waardigheid heeft aanvaard.

Wanneer in het Regentschap moet worden voorzien, dient de Raad van State het daartoe strekkend ontwerp van wet in:

in de gevallen, onder 1°. en 2°. vermeld, binnen den tijd van eene maand na de aanvaarding der waarneming van het Koninklijk gezag;

in het geval, onder 3°. vermeld, binnen den tijd van eene maand, nadat de troonopvolging heeft opgehouden onzeker te zijn.

Art. 46.

Een wet bepaalt, bij de benoeming van den Regent of bij de aanvaarding van het Regentschap door den Prins van Oranje, de som, die op het jaarlijksch inkomen van de Kroon zal worden genomen voor de kosten van het Regentschap.

Deze bepaling kan gedurende het Regentschap niet worden veranderd.

Art. 47.

Zoodra het in art. 38 omschreven geval heeft opgehouden te bestaan, wordt dit door de Staten-Generaal in vereenigde vergadering verklaard bij een besluit, dat op last van den Voorzitter, in art. 40 vermeld, wordt afgekondigd.

Art. 48.

Dit besluit wordt genomen op voorstel van den Regent of van ten minste twintig leden der Staten-Generaal.

Deze leden dienen hun voorstel in bij den Voorzitter der Eerste Kamer, die de beide Kamers onmiddellijk in vereenigde vergadering bijeenroept.

Is de zitting der Kamer gesloten, dan zijn die leden bevoegd de oproeping zelve te doen.

Art. 49.

De hoofden der ministeriele departementen en de voogd of voogden zijn persoonlijk gehouden aan de Kamer der Staten-Generaal, zoo dikwerf dit wordt gevraagd, omtrent den toestand van den Koning of van den Regent verslag te doen.

Art. 94, 3de lid, is ten deze ook op de voogden toepasselijk.

Art. 50.

Onmiddellijk na afkondiging van het in art. 47 omschreven besluit herneemt de Koning de waarneming der regering.

VIJFDE AFDEELING.

Van de Inhuldiging des Konings.

Art. 51.

De Koning, de regering aanvaard hebbende, wordt zoodra mogelijk plegtig beëdigd en ingehuldigd binnen de stad Amsterdam, in eene openbare en vereenigde vergadering der Staten-Generaal.

Art. 52.

In deze vergadering wordt door den Koning de volgende eed of belofte op de Grondwet afgelegd:

„Ik zweer (beloof) aan het Nederlandsche volk, dat Ik de Grondwet „steeds zal onderhouden en handhaven.

„Ik zweer (beloof) dat Ik de onafhankelijkheid en het grondgebied „des Rijks met al mijn vermogen zal verdedigen en bewaren; dat Ik de „algemeene en bijzondere vrijheid en de regten van alle Mijne onderdanen „zal beschermen, en tot instandhouding en bevordering van de algemeene „en bijzondere welvaart alle middelen zal aanwenden, welke de wetten „te Mijner beschikking stellen, zoo als een goed Koning schuldig is te doen. „Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!” („Dat belooft ik!”)

Art. 53.

Na het afleggen van dezen eed of belofte wordt de Koning in dezelfde vergadering gehuldigd door de Staten-Generaal, wier Voorzitter de volgende plegtige verklaring uitspreekt, die vervolgens door hem en elk der leden, hoofd voor hoofd, beëdigd of bevestigd wordt:

„Wij ontvangen en huldigen, in naam van het Nederlandsche volk „en krachtens de Grondwet, U als Koning; wij zweren (beloven), dat „wij Uwe onschendbaarheid en de regten Uwer kroon zullen handha- „ven; wij zweren (beloven) alles te zullen doen, wat goede en getrouwe „Staten-Generaal schuldig zijn te doen.

„Zoo waarlijk helpe ons God almachtig!” („Dat beloven wij!”)

ZESDE AFDEELING.

Van de Magt des Konings.

Art. 54.

De Koning is onschendbaar; de ministers zijn verantwoordelijk.

Art. 55.

De uitvoerende magt berust bij den Koning.

Art. 56.

Door den Koning worden algemeene maatregelen van bestuur vastgesteld.

Bepalingen, door straffen te handhaven, worden in die maatregelen niet gemaakt, dan krachtens de wet.

De wet regelt de op te leggen straffen.

Art. 57.

De Koning heeft het opperbestuur der buitenlandsche betrekkingen.

Art. 58.

De Koning verklaart oorlog. Hij geeft daarvan onmiddellijk kennis aan de beide Kamers der Staten-Generaal, met bijvoeging van zoodanige mededeelingen, als Hij met het belang van den Staat bestaanaar acht.

Art. 59.

De Koning sluit en bekrachtigt alle verdragen met vreemde Mogendheden. Hij deelt den inhoud dier verdragen mede aan de beide Kamers der Staten-Generaal, zoodra Hij oordeelt dat het belang van den Staat dit toelaat.

Verdragen, die wijziging van het grondgebied van den Staat inhouden, die aan het Rijk geldelijke verplichtingen opleggen of die eenige andere bepaling, wettelijke regten betreffende, inhouden, worden door den Koning niet bekrachtigd dan na door de Staten-Generaal te zijn goedgekeurd.

Deze goedkeuring wordt niet vereischt, indien de Koning zich de bevoegdheid tot het sluiten van het verdrag bij de wet heeft voorbehouden.

Art. 60.

De Koning heeft het oppergezag over zee- en landmagt.

De militaire officieren worden door Hem benoemd. Zij worden door Hem bevorderd, ontslagen of op pensioen gesteld, volgens de regels door de wet te bepalen.

De pensioenen worden door de wet geregeld.

Art. 61.

De Koning heeft het opperbestuur der kolonien en bezittingen van het Rijk in andere werelddelen.

De reglementen op het beleid der regering aldaar worden door de wet vastgesteld.

Het muntstelsel wordt door de wet geregeld.

Andere onderwerpen deze kolonien en bezittingen betreffende, worden door de wet geregeld, zoodra de behoefte daaraan blijkt te bestaan.

Art. 62.

De Koning doet jaarlijks aan de Staten-Generaal een omstandig verslag geven van het beheer dier kolonien en bezittingen en van den staat waarin zij zich bevinden.

De wet regelt de wijze van beheer en verantwoording der koloniale geldmiddelen.

Art. 63.

De Koning heeft het opperbestuur van de algemeene geldmiddelen. Hij regelt de bezoldiging van alle collegien en ambtenaren, die uit 's Rijks kas worden betaald.

De wet regelt de bezoldiging van den Raad van State, van de Algemeene Rekenkamer en van de regterlijke Magt.

De Koning brengt de bezoldigingen op de begrooting der Rijksuitgaven. De pensioenen der ambtenaren worden door de wet geregeld.

Art. 64.

De Koning heeft het regt van de munt. Hij vermag Zijne beeltenis op de muntspecien te doen stellen.

Art. 65.

De Koning verleent adeldom.

Vreemde adeldom kan door geen Nederlander worden aangenomen.

Art. 66.

Ridder-orden worden door eene wet, op het voorstel des Konings ingesteld.

Art. 67.

Vreemde orden, waaraan geen verplichtingen verbonden zijn, mogen worden aangenomen door den Koning en, met Zijne toestemming, door de Prinsen van Zijn Huis.

In geen geval mogen andere Nederlanders, of de vreemdelingen, die in Nederlandsche staatsdienst zijn, vreemde ordeteekenen, titels, rang of waardigheid aannemen, zonder bijzonder verlof van den Koning.

Art. 68.

De Koning heeft het regt van gratie van straffen door regterlijk vonnis opgelegd.

Hij oefent dat regt uit na het advies te hebben ingewonnen van den regter daartoe bij algemeenen maatregel van bestuur aangewezen.

Amnestie of abolitie worden niet dan bij eene wet toegestaan.

Art. 69.

Dispensatie van wetsbepalingen kan door den Koning slechts worden verleend met magtiging van de wet.

De wet, welke deze magtiging verleent, noemt de bepalingen, waarover de bevoegdheid tot dispensatie zich uitstrekt.

Dispensatie van bepalingen van algemeene maatregelen van bestuur is toegelaten voor zoover de Koning zich de bevoegdheid daartoe bij den maatregel uitdrukkelijk heeft voorbehouden.

Art. 70.

De geschillen tusschen provincien onderling; provincien en gemeenten; gemeenten onderling; alsmede tusschen provincien of gemeenten en waterschappen, veenschappen en veenpolders, niet behoorende tot die, vermeld in art. 153 of tot die, waarvan de beslissing krachtens art. 154 opgedragen aan den gewonen regter of aan een collegie, met administratieve regtspraak belast, worden door den Koning beslist.

Art. 71.

De Koning draagt aan de Staten-Generaal ontwerpen van wet voor en doet hun zoodanige andere voorstellen als Hij noodig acht.

Hij heeft het regt de door de Staten-Generaal aangenomen wetsontwerpen al of niet goed te keuren.

Art. 72.

De wijze van afkondiging der wetten en der algemeene maatregelen van bestuur en het tijdstip waarop zij aanvangen verbindende te zijn, worden door de wet geregeld.

Het formulier van afkondiging der wetten is het volgende :

„Wij enz. Koning der Nederlanden, enz.

„Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten :

„Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat enz.

(De beweegredenen der wet.)

„Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen „overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk „Wij goedvinden en verstaan bij deze” enz.

(De inhoud der wet.)

„Gegeven”, enz.

Ingeval eene Koningin regeert of het Koninklijk gezag door een Regent of door den Raad van State wordt waargenomen, wordt de daardoor noodige wijziging in dit formulier gebragt.

Art. 73.

De Koning heeft het regt, om de Kamers der Staten-Generaal, elke afzonderlijk of beide te zamen, te ontbinden.

Het besluit, waardoor die ontbinding wordt uitgesproken, houdt tevens den last in tot het verkiezen van nieuwe Kamers binnen veertig dagen, en tot het zamenkomen der nieuw verkozen Kamers binnen twee manden.

De Raad van State, het Koninklijk gezag waarnemende, oefent het regt van ontbinding niet uit.

ZEVENDE AFDEELING.

Van den Raad van State en de ministeriele departementen.

Art. 74.

Er is een Raad van State, welks zamenstelling en bevoegdheid worden geregeld door de wet.

De Koning is Voorzitter van den Raad en benoemt de leden.

De Prins van Oranje heeft, nadat zijn achttiende jaar is vervuld, van regtswege zitting in den Raad.

Art. 75.

De Koning brengt ter overweging bij den Raad van State alle voorstellen, door Hem aan de Staten-Generaal te doen of door deze aan Hem gedaan, alsmede alle algemeene maatregelen van bestuur van het Rijk en van zijne kolonien en bezittingen in andere werelddeelen.

Aan het hoofd der uit te vaardigen besluiten wordt melding gemaakt dat de Raad van State deswege gehoord is.

De Koning hoort wijders den Raad van State over alle zaken, waarin Hij dat noodig oordeelt.

De Koning alleen besluit en geeft telkens van Zijn genomen besluit kennis aan den Raad van State.

Art. 76.

De wet kan aan den Raad van State of aan eene afdeeling van dien Raad de uitspraak over geschillen opdragen.

Art. 77.

De Koning stelt ministeriele departementen in, benoemt er de hoofden van, en ontslaat die naar welgevallen.

De hoofden der ministeriele departementen zorgen voor de uitvoering der Grondwet en der andere wetten, voor zooverre die van de Kroon afhangt.

Hunne verantwoordelijkheid wordt geregeld door de wet.

Alle Koninklijke besluiten en beschikkingen worden door een der hoofden van de ministeriele departementen mede onderteekend.

DERDE HOOFDSTUK.

Van de Staten-Generaal.

EERSTE AFDEELING.

Van de zamenstelling der Staten-Generaal.

Art. 78.

De Staten-Generaal vertegenwoordigen het geheele Nederlandsche volk.

OUDE WET.

Art. 79.

De Staten-Generaal zijn verdeeld in eene Eerste en Tweede Kamer.

NIEUWE WET.

Art. 79.

De Staten-Generaal zijn verdeeld in eene Eerste en eene Tweede Kamer.

De Eerste Kamer bestaat uit vijftig, de Tweede Kamer uit honderd leden.

Art. 80.

De leden der Tweede Kamer worden regtstreeks gekozen door de mannelijke ingezetenen, tevens Nederlanders, die de door de kieswet te bepalen kenteekenen van geschiktheid en maatschappelijken welstand bezitten en den door die wet te bepalen leeftijd, welke niet beneden drie en twintig jaren mag zijn, hebben bereikt.

De wet bepaalt, in hoeverre de uitoefening van het kiesregt wordt geschorst voor de militairen beneden den rang van officier bij de zee- en de landmagt voor den tijd, gedurende welken zij zich onder de wapenen bevinden.

Van de uitoefening van het kiesregt zijn uitgesloten zij, wien dat regt bij regterlijke uitspraak is ontzegd; zij die in gevangenschap of hechtenis zijn; zij die bij regterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren; zij die in het burgerlijk jaar, voorafgaande aan de vaststelling der kiezerslijsten, van eene instelling van weldadigheid of van een gemeentebestuur onderstand hebben genoten en, voor zoover de kieswet, hetzij zeker bedrag van den aanslag in eene of meer Rüks-directe belastingen, hetzij het bezit van een of meer grondslagen van zoodanigen aanslag als vereischte van kiesbevoegdheid stelt, zij die hun aanslag in die belasting of belastingen niet hebben voldaan.

Art. 81.

De Tweede Kamer bestaat uit honderd leden, die gekozen worden in kiesdistricten.

De verdeeling van het Rijk in kiesdistricten en alles wat verder het kiesregt en de wijze van verkiezing betreft, wordt door de wet geregeld.

Art. 80.

De leden der Tweede Kamer worden rechtstreeks gekozen door de kiezers die de wet aanwijst.

Art. 81.

Alles wat de uitoefening van het kiesrecht en de wijze van verkiezing betreft, wordt door de wet geregeld.

Indien de wet bepaalt, dat de leden der Tweede Kamer in kiesdistricten worden gekozen, regelt zij tevens de daarvoor noodzakelijke verdeeling van het Rijk.

Art. 82.

De Eerste Kamer bestaat uit vijf-
tig leden.

Zij worden verkozen door de Pro-
vinciale Staten in de volgende ver-
houding:

Noordbrabant	6
Gelderland	6
Zuidholland	10
Noordholland	9
Zeeland	2
Utrecht	2
Friesland	4
Overijssel	3
Groningen	3
Drenthe	2
Limburg	3
	<u>50</u>

In geval van vereeniging, split-
sing of grensverandering van pro-
vinciën of vorming van nieuwe, voor-
ziet de wet in de wijziging, welke
daardoor in deze verhouding noodig
zal worden bevonden.

Art. 82.

De leden der Eerste Kamer wor-
den gekozen door de Provinciale
Staten in de volgende verhouding:

Noordbrabant	6
Gelderland	6
Zuidholland	10
Noordholland	9
Zeeland	2
Utrecht	2
Friesland	4
Overijssel	3
Groningen	3
Drenthe	2
Limburg	3
	<u>50</u>

In geval van vereeniging, split-
sing of grensverandering van pro-
vinciën of vorming van nieuwe, voor-
ziet de wet in de wijziging, welke
daardoor in deze verhouding noodig
zal worden bevonden.

Art. 83.

Wanneer de Staten-Generaal in dubbelen getale worden bijeengeroe-
pen, wordt aan de gewone leden van elke Kamer een gelijk getal buitenge-
wone leden toegevoegd, op dezelfde wijze als de gewone te verkiezen.

Het besluit der bijeenroeping wijst tevens den dag der verkiezing aan.

TWEDE AFDEELING.

Van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

OUDE WET.

Art. 84.

Om lid der Tweede Kamer te kun-
nen zijn wordt alleen vereischt, dat
men mannelijk Nederlander zij, niet
bij regterlijke uitspraak de beschik-
king of het beheer over zijne goe-
deren hebbe verloren, noch van de
verkiesbaarheid ontzet zij en den
ouderdom van dertig jaren vervuld
hebbe.

NIEUWE WET.

Art. 84.

Om lid der Tweede Kamer te
kunnen zijn wordt alleen vereischt
dat men Nederlander zij, niet bij
rechterlijke uitspraak de beschik-
king of het beheer over zijne goe-
deren hebbe verloren, noch van de
verkiesbaarheid ontzet zij en den
ouderdom van dertig jaren vervuld
hebbe.

Art. 85.

De leden der Tweede Kamer worden gekozen voor vier jaren.

Zij treden tegelijk af en zijn dadelijk herkiesbaar.

Art. 86.

De leden stemmen zonder last van of ruggespraak met hen, die benoemen.

Art. 85.

De leden der Tweede Kamer worden gekozen voor vijf jaren.

Zij treden tegelijk af en zijn dadelijk herkiesbaar.

Art. 86.

Zie achter artikel 97 nieuwe wet.

Art. 87.

Bij het aanvaarden hunner betrekking leggen zij den volgenden eed of belofte af:

„Ik zweer (beloof) getrouwheid aan de Grondwet.

„Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!” („Dat belooft ik!”).

Alvorens tot dien eed of die belofte te worden toegelaten, leggen zij den volgenden eed (verklaring en belofte) van zuivering af:

„Ik zweer (verklaar), dat ik, om tot lid der Staten-Generaal te worden benoemd, directelijk of indirectelijk, aan geen persoon, onder wat naam of voorwendsel ook, eenige giften of gaven beloofd of gegeven heb.

„Ik zweer (beloof), dat ik om iets hoegenaamd in deze betrekking te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken aannemen zal, directelijk of indirectelijk.

„Zoo waarlijk helpe mij God almachtig!” („Dat verklaar en belooft ik!”)

Deze eeden (beloften en verklaring) worden afgelegd in handen van den Koning, of in de vergadering der Tweede Kamer in handen van den Voorzitter, daartoe door den Koning gemagtigd.

OUDE WET.

Art. 88.

De Voorzitter wordt door den Koning benoemd voor het tijdperk eener zitting, uit eene door de Kamer aangeboden opgave van drie leden.

Art. 89.

De leden genieten, tot vergoeding der reiskosten, eens, heen en terug, voor elke zitting zoodanige som, als naar de afstanden door de wet zal worden geregeld.

Als verdere schadeloosstelling wordt hun toegelegd eene som van f2000 's jaars.

Deze schadeloosstelling wordt niet genoten door de leden, die het ambt van Minister bekleeden, noch ook,

NIEUWE WET.

Art. 88.

Dit artikel vervalt.

Art. 89.

De leden genieten reis- en verblijfkosten volgens de wet.

Als verdere schadeloosstelling wordt hun toegelegd eene som van f2000 's jaars.

Deze schadeloosstelling wordt niet genoten door de leden, die het ambt van Minister bekleeden, noch ook,

voor den tijd der zitting, door hen, die gedurende de geheele zitting afwezig bleven.

voor den tijd der zitting, door hen, die gedurende de geheele zitting afwezig bleven.

DERDE AFDEELING.

Van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

OUDE WET.

Art. 90.

Om lid der Eerste Kamer te kunnen zijn, moet men voldoen aan de vereischten voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer gesteld en bovendien of behooren tot de hoogstaangeslagenen in de Rijks directe belastingen of eene of meer hooge en gewigtige openbare betrekkingen, bij de wet aangewezen, bekleeden of bekleed hebben.

Het getal der hierboven bedoelde hoogstaangeslagenen wordt in elke provincie bepaald tot één, die tevens de algemeene vereischten bezit om lid der Staten-Generaal te zijn, op iedere vijftienhonderd zielen.

Art. 91.

De leden der Eerste Kamer worden gekozen voor negen jaren. Art. 86 is op hen van toepassing.

Zij leggen bij het aanvaarden hunner betrekking gelijke eeden (beloften en verklaring) af, als voor de leden der Tweede Kamer zijn bepaald, hetzij in handen van den Koning, hetzij in de vergadering der Eerste Kamer in handen van den Voorzitter, daartoe door den Koning gemagtigd.

Zij genieten reis- en verblijfkosten volgens de wet.

Een derde gedeelte treedt om de drie jaren af volgens een daarvan te maken rooster. De uitvallende leden zijn dadelijk herkiesbaar.

NIEUWE WET.

Art. 90.

Om lid der Eerste Kamer te kunnen zijn, moet men voldoen aan de vereischten voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer gesteld.

Art. 91.

De leden der Eerste Kamer worden gekozen voor negen jaren.

Een derde gedeelte treedt om de drie jaren af volgens een daarvan te maken rooster. De uitvallende leden zijn dadelijk herkiesbaar. De wet kan de aftreding volgens den hierbedoelden rooster provincie-gewijs regelen.

De leden leggen bij het aanvaarden hunner betrekking gelijke eeden (beloften en verklaring) af, als voor de leden der Tweede Kamer zijn bepaald, hetzij in handen van den Koning, hetzij in de vergadering der Eerste Kamer in handen van den Voorzitter, daartoe door den Koning gemagtigd.

Zij genieten reis- en verblijfkosten volgens de wet.

Art. 92.

De Voorzitter wordt door den Koning uit de leden benoemd, voor het tijdperk eener zitting.

VIERDE AFDEELING.

Beschikkingen aan beide Kamers gemeen.

Art. 92.

Dit artikel vervalt.

VIERDE AFDEELING.

Van beide Kamers en van de Vereenigde Vergadering.

Art. 93.

Niemand kan te gelijk lid der beide Kamers zijn.

Die te gelijk of op meer dan ééne plaats tot lid van de Eerste of van de Tweede Kamer of van beide Kamers is gekozen, verklaart, welke dier benoemingen hij aanneemt.

Art. 94.

De hoofden der ministeriele departementen hebben zitting in de beide Kamers. Zij hebben alleen eene raadgevende stem, ten ware zij tot leden der vergadering mogten benoemd zijn.

Zij geven aan de Kamers, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, de verlangde inlichtingen, waarvan het verleenen niet strijdig kan worden geoordeeld met het belang van den Staat.

Zij kunnen door elke der Kamers worden uitgenoodigd om te dien einde ter vergadering tegenwoordig te zijn.

OUDE WET.

Art. 95.

Beide Kamers hebben, zoowel ieder afzonderlijk als in vereenigde vergadering, het regt van onderzoek (enquête), te regelen door de wet.

Art. 96.

Een lid van de Staten-Generaal kan niet te gelijker tijd zijn vice-president of lid van den Raad van State, president, vice-president of lid van of procureur-generaal of advocaat generaal bij den Hoogen Raad, noch president of lid van de Algemeene Rekenkamer, noch Commisaris des Konings in eene provincie.

De wet regelt voor zooveel noodig de gevolgen van de vereeniging van het lidmaatschap van eene der beide Kamers met andere dan de in het eerste lid uitgesloten, uit 's Lands kas bezoldigde ambten.

NIEUWE WET.

Art. 95.

Elke Kamer heeft het recht van onderzoek (enquête), te regelen door de wet.

Art. 96.

Een lid van de Staten-Generaal kan niet tegelijkertijd zijn vice-president of lid van den Raad van State, president, vice-president of lid van of procureur-generaal of advocaat-generaal bij den Hoogen Raad, noch president of lid van de Algemeene Rekenkamer, noch Commissaris des Konings in eene provincie.

De wet kan bepalen, dat eenig ander ambt, bezoldigd uit de kas van het Rijk of van de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen, onvereinigbaar is met het lidmaatschap van eene der beide of van beide Kamers der Staten-Generaal.

Krijgslieden in werkelijke dienst het lidmaatschap van eene der beide Kamers aanvaardende, zijn gedurende dat lidmaatschap van regtswege op non-activiteit. Ophoudende lid te zijn, keeren zij tot de werkelijke dienst terug.

Zij, die na hunne verkiezing tot lid van de Staten-Generaal een bezoldigd Staatsambt, dat zij niet reeds tijdens die verkiezing vervulden, aannemen, verliezen van regtswege het lidmaatschap, maar zijn herkiesbaar.

Art. 97.

De leden der Staten-Generaal zijn niet geregteijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering hebben gezegd of aan haar schriftelijk hebben overgelegd.

Art. 98.

Elke Kamer onderzoekt de geloofsbrieven harer nieuw inkomende leden, en beslist de geschillen, welke aangaande die geloofsbrieven of de verkiezing zelve oprijzen.

De wet regelt voor zooveel noodig de gevolgen van de vereeniging van het lidmaatschap van eene der beide Kamers met ambten, bezoldigd uit de kas van het Rijk of van de koloniën en bezittingen in andere werelddceelen, niet in het eerste of krachtens het tweede lid uitgesloten.

Krijgslieden in werkelijken dienst, het lidmaatschap van eene der beide Kamersaanvaardende, zijn gedurende dat lidmaatschap van rechtswege op non-activiteit. Ophoudende lid te zijn, keeren zij tot den werkelijken dienst terug.

Zij die na hunne verkiezing tot lid van de Staten-Generaal een bezoldigd Staatsambt, dat zij niet reeds tijdens die verkiezing vervulden, het ambt van minister uitgezonderd, aannemen, verliezen, tenzij de wet anders bepaalt, van rechtswege het lidmaatschap, maar zijn herkiesbaar.

Art. 97

De leden der Staten-Generaal, de ministers en de krachtens het tweede lid van art. 110 aangewezen commissarissen zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering der Staten-Generaal hebben gezegd of aan haar schriftelijk hebben overgelegd.

Nieuw artikel (art. 86 oud).

De leden stemmen zonder last van of ruggespraak met hen, die be noemen.

Art. 98.

Elke Kamer beslist over de toelating harer nieuw inkomende leden, na onderzoek hunner geloofsbrieven. Kent de wet beroep tegen de verkiezing toe bij de rechterlijke macht of bij een college met administratieve rechtspraak belast, dan beslist de Kamer niet dan na het verstrijken van den termijn van beroep of nadat daarop onherroepelijk is beslist; in het laatste geval met inachtneming van deze beslissing.

Art. 99.

Elke Kamer benoemt haren griffier.
Deze mag niet tegelijk lid van een der Kamers zijn.

Art. 100.

De Staten-Generaal komen ten minste eenmaal 's jaars te zamen.

Hunne gewone zitting wordt geopend op den derden Dingsdag in September.

De Koning roept eene buitengewone zitting bijeen, zoo dikwijls Hij zulks noodig oordeelt.

Art. 101.

De afzonderlijke vergaderingen der beide Kamers, en evenzoo de vereenigde vergaderingen worden in het openbaar gehouden.

De deuren worden gesloten, wanneer een tiende gedeelte der aanwezige leden het vordert of de Voorzitter het noodig keurt.

De vergadering beslist, of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd.

Over de punten in besloten vergadering behandeld, kan daarin ook een besluit worden genomen.

Art. 99.

Elke Kamer benoemt voor het tijdvak eener zitting haren Voorzitter en hare ondervoorzitters uit haar midden. Zoolang die benoeming niet heeft plaats gehad, bekleedt het oudste lid in jaren dat aanwezig is, het voorzitterschap en belegt de vergaderingen.

Elke Kamer benoemt haren griffier en hare commiezen-griffier. Mede worden door haar of van harentwege de verdere ambtenaren en beambten, bij de Kamer werkzaam, benoemd. De aldus benoemden mogen niet tegelijkertijd lid van eene der Kamers zijn.

Elke Kamer stelt haar Reglement van Orde vast.

Art. 100.

De Staten-Generaal komen ten minste eenmaal 's jaars te zamen.

Hunne gewone zitting wordt geopend op den derden Dinsdag in September, of op een dag binnen twee maanden na eene ontbinding van de Kamers der Staten-Generaal, of van eene van beide, indien deze ontbinding binnen twee maanden voor den derden Dinsdag in September heeft plaats gehad.

De Koning roept eene buitengewone zitting bijeen, zoo dikwijls Hij zulks noodig oordeelt.

Art. 101.

De vergaderingen der beide Kamers worden in het openbaar gehouden.

De deuren worden gesloten, wanneer een tiende gedeelte der aanwezige leden het vordert of de Voorzitter het noodig keurt.

De vergadering beslist, of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd.

Over de punten in besloten vergadering behandeld, kan daarin ook een besluit worden genomen en geheimhouding worden opgelegd.

Art. 102.

Is bij overlijden des Konings of bij afstand van de Kroon de zitting gesloten, dan vergaderen de Staten-Generaal zonder voorafgaande oproeping.

Deze buitengewone zitting wordt op den vijfden dag na het overlijden of na den afstand geopend. Zijn de Kamers ontbonden, dan vangt deze termijn aan van den afloop der nieuwe verkiezingen.

Art. 103.

De zitting der Staten-Generaal wordt in vereenigde vergadering der beide Kamers door den Koning of door eene commissie van Zijnentwege geopend. Zij wordt op dezelfde wijze gesloten, wanneer Hij oordeelt, dat het belang van den Staat niet vordert haar te doen voortduren.

De gewone jaarlijksche zitting duurt ten minste twintig dagen, tenzij de Koning gebruik make van het regt in art. 73 omschreven.

Art. 104.

Bij ontbinding van eene der Kamers of van beide sluit de Koning tevens de zitting der Staten-Generaal.

OUDE WET.

Art. 105.

De Kamers mogen noch afzonderlijk noch in vereenigde vergadering beraadslagen of besluiten, zoo niet meer dan de helft der leden tegenwoordig is.

NIEUWE WET.

Art. 105.

De Kamers mogen niet beraadslagen of besluiten, indien blijkt dat niet meer dan de helft van het bij art. 79 bepaalde getal leden tegenwoordig is.

Art. 106.

Alle besluiten over zaken worden bij volstrekte meerderheid der stemmende leden opgemaakt.

Bij staken van stemmen wordt het nemen van een besluit tot eene volgende vergadering uitgesteld.

In deze, en evenzoo in eene voltallige vergadering, wordt bij staken van stemmen, het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.

De stemming moet geschieden bij hoofdelijke oproeping, wanneer één der leden dit verlangt, en alsdan mondeling.

Art. 107.

De stemming over personen voor de benoemingen of voordragten in de Grondwet vermeld, geschiedt bij besloten en ongeteekende briefjes.

De volstrekte meerderheid der stemmende leden beslist; bij staken van stemmen beslist het lot.

OUDE WET.

Art. 108.

Bij eene vereenigde vergadering worden de beide Kamers als slechts

NIEUWE WET.

Art. 108.

Behoudens het bepaalde in art. 39 en in art. 48, wordt de vereenigde

ééne beschouwd en nemen hare leden, naar willekeur, door elkander plaats.

De Voorzitter der Eerste Kamer heeft de leiding der vergadering.

vergadering der Staten-Generaal, in de gevallen waarin de Grondwet haar vordert, bijeengeroepen door den Koning.

Op de vereenigde vergadering zijn van toepassing de artt. 94, 95, 99, derde lid, 101, 105, 106 en 107.

In eene vereenigde vergadering worden de beide Kamers als siechts ééne beschouwd en nemen hare leden, naar willekeur, door elkander plaats.

De leiding der vergadering is bij den Voorzitter der Eerste Kamer.

De vereenigde vergadering bepaalt in haar Reglement van Orde wie, voor andere gevallen dan in art. 40, tweede lid bedoeld, bij afwezigheid van den Voorzitter diens plaats zal bekleeden, alsmede wie het griffierschap zal vervullen.

VIJFDE AFDEELING.

Van de Wetgevende Magt.

Art. 109.

De Wetgevende Magt wordt gezamenlijk door den Koning en de Staten-Generaal uitgeoefend.

Art. 110.

De Koning zendt Zijne voorstellen, hetzij van wet, hetzij andere, aan de Tweede Kamer bij eene schriftelijke boodschap of door eene Commissie.

Hij kan aan bijzondere door Hem aangewezen commissarissen opdragen de ministers bij het behandelen van die voorstellen in de vergaderingen der Staten-Generaal bij te staan.

Art. 111.

Aan de openbare beraadslaging over eenig ingekomen voorstel des Konings gaat altijd een onderzoek van dat voorstel vooraf.

De Kamer bepaalt in haar Reglement van Orde de wijze, waarop dit onderzoek zal worden ingesteld.

OUDE WET.

Art. 112.

De Tweede Kamer, alsmede de vereenigde vergadering der Staten-Generaal heeft het regt wijzigingen in een voorstel des Konings te maken.

NIEUWE WET.

Art. 112.

De Tweede Kamer heeft het recht wijziging in een voorstel des Konings te brengen.

Art. 113.

Wanneer de Tweede Kamer tot aanneming van het voorstel, hetzij onveranderd, hetzij gewijzigd, besluit, zendt zij het aan de Eerste Kamer met het volgende formulier:

„De Tweede Kamer der Staten-Generaal zendt aan de Eerste Kamer „het hiernevensgaande voorstel des Konings en is van oordeel, dat het, „zooals het daar ligt, door de Staten-Generaal behoort te worden aan- „genomen.”

Wanneer de Tweede Kamer tot het niet aannemen van het voorstel besluit, geeft zij daarvan kennis aan den Koning met het volgend formulier:

„De Tweede Kamer der Staten-Generaal betuigt den Koning haren „dank voor Zijnen ijver in het bevorderen van de belangen van den „Staat en verzoekt Hem eerbiedig het gedane voorstel in nadere over- „weging te nemen.”

Art. 114.

De Eerste Kamer overweegt, met inachtneming van art. 111, het voorstel zoodanig als het door de Tweede Kamer is aangenomen.

Wanneer zij tot aanneming van het voorstel besluit, geeft zij daarvan kennis aan den Koning en aan de Tweede Kamer met de volgende formulieren:

„Aan den Koning.

„De Staten-Generaal betuigen den Koning hunnen dank voor Zijnen „ijver in het bevorderen van de belangen van den Staat en vereenigen „zich met het voorstel zooals het daar ligt.”

„Aan de Tweede Kamer.

„De Eerste Kamer der Staten-Generaal geeft aan de Tweede Kamer „kennis, dat zij zich heeft vereenigd met het voorstel betrekkelijk... „op den..... aan haar door de Tweede Kamer toegezonden.”

Wanneer de Eerste Kamer tot nietaanneming van het voorstel besluit, geeft zij daarvan kennis aan den Koning en aan de Tweede Kamer met de volgende formulieren:

„Aan den Koning.

„De Eerste Kamer der Staten-Generaal betuigt den Koning haren „dank voor Zijnen ijver in het bevorderen van de belangen van den „Staat, en verzoekt Hem eerbiedig het gedane voorstel in nadere over- „weging te nemen.”

Aan de Tweede Kamer.

„De Eerste Kamer der Staten-Generaal geeft aan de Tweede Kamer „kennis, dat zij den Koning eerbiedig heeft verzocht het voorstel betrek- „kelijk..... op den..... aan haar door de Tweede Kamer toegezonden, „in nadere overweging te nemen.”

Art. 115.

Zoolang de Eerste Kamer nog niet heeft beslist, blijft de Koning bevoegd het door Hem gedaan voorstel weder in te trekken.

Art. 116.

De Staten-Generaal hebben het regt voorstellen van wet aan den Koning te doen.

Art. 117.

De voordragt daartoe behoort uitsluitend aan de Tweede Kamer, die het voorstel overweegt op gelijke wijze als zulks ten aanzien van 's Konings voorstellen is bepaald, en, na aanneming, aan de Eerste Kamer verzendt met het volgende formulier:

„De Tweede Kamer der Staten-Generaal zendt aan de Eerste Kamer „het hiernevensgaande voorstel, en is van oordeel, dat de Staten-Generaal daarop 's Konings bewilliging behooren te verzoeken.”

Zij is bevoegd aan een of meer van hare leden de schriftelijke en mondelinge verdediging van haar voorstel in de Eerste Kamer op te dragen.

Art. 118.

Wanneer de Eerste Kamer, na daarover op de gewone wijze te hebben beraadslaagd, het voorstel goedkeurt, zendt zij het aan den Koning met het volgende formulier:

„De Staten-Generaal, oordeelende dat het nevensgaande voorstel zou „kunnen strekken tot bevordering van de belangen van den Staat, „verzoeken eerbiedig daarop 's Konings bewilliging.”

Voorts geeft zij daarvan kennis aan de Tweede Kamer met het volgende formulier:

„De Eerste Kamer der Staten-Generaal geeft kennis aan de Tweede „Kamer, dat zij zich heeft vereenigd met het van haar op den.... ont- „vangen voorstel betrekkelijk..., en daarop namens de Staten-Generaal „'s Konings bewilliging heeft verzocht.”

Wanneer de Eerste Kamer het voorstel niet goedkeurt, zoo geeft zij daarvan kennis aan de Tweede Kamer met het volgende formulier:

„De Eerste Kamer der Staten-Generaal heeft geene genoegzame „reden gevonden om op het hiernevens teruggaande voorstel 's Ko- „nings bewilliging te verzoeken.”

Art. 119.

Andere voordragten, dan voorstellen van wet, kunnen door elke Kamer afzonderlijk aan den Koning worden gedaan.

NIEUWE WET.

Nieuw artikel.

De Koning zendt de voorstellen, hetzij van wet, hetzij andere, door Hem aan de vereenigde vergadering der Staten-Generaal te doen, bij eene

schriftelijke boodschap of door eene commissie aan haar toe.

Op deze voorstellen zijn van toepassing de artt. 110, tweede lid, 111 en 112.

Van de aanneming en de niet-aanneming van voorstellen geeft de vereenigde vergadering kennis aan den Koning, met gebruikmaking van de, voor zooveel noodig gewijzigde, formulieren, in art. 114 voor deze kennisgeving vastgesteld.

Art. 120.

De Koning doet de Staten-Generaal zoo spoedig mogelijk kennis dragen, of Hij een voorstel van wet, door hen aangenomen, al dan niet goedkeurt. Die kennisgeving geschiedt met een der volgende formulieren:

„De Koning bewilligt in het voorstel.”

of:

„De Koning houdt het voorstel „in overweging.”

Art. 121.

Alle voorstellen van wet, door de Staten-Generaal aangenomen en door den Koning goedgekeurd, verkrijgen kracht van wet en worden door den Koning afgekondigd.

De wetten zijn onschendbaar.

Art. 122.

De wetten zijn alleen voor het Rijk verbindende, voor zoover daarin niet is uitgedrukt dat zij voor de koloniën en bezittingen in andere werelddeelen verbindend zijn.

OUDE WET.

ZESDE AFDEELING.

Van de Begrooting.

NIEUWE WET.

ZESDE AFDEELING.

Van de Rijksbegrooting, het verder beheer en de verantwoording der Rijksgeldmiddelen.

Art. 123.

Door de wet worden de begrotingen van alle uitgaven des Rijks vastgesteld, en de middelen tot dekking aangewezen.

OUDE WET.

Art. 124.

De ontwerpen der algemeene begrootingswetten worden jaarlijks van wege den Koning aan de Tweede Kamer aangeboden, dadelijk na het openen der gewone zitting van de

NIEUWE WET.

Art. 124.

De ontwerpen der algemeene begrootingswetten worden jaarlijks door den Koning bij de Tweede Kamer ingediend bij het openen der gewone zitting van de Staten-Generaal.

Staten-Generaal, vóór den aanvang van het jaar, waarvoor de begrootingen moeten dienen.

raal, vóór den aanvang van het jaar, waarvoor de begrootingen moeten dienen.

Art. 125.

Geen hoofdstuk der begrooting van uitgaven kan meer dan die voor één departement van algemeen bestuur behelzen.

Ieder hoofdstuk wordt in een of meer ontwerpen van wet vervat.

Door zoodanige wet kan overschrijving worden toegestaan.

Art. 126.

De verantwoording van de Rijks-uitgaven en ontvangsten over elk dienstjaar wordt, onder overlegging van de door de Rekenkamer goedgekeurde rekening, aan de wetgevende Magt gedaan naar de voorschriften van de wet.

Art. 126.

Het verder beheer en de verantwoording der Rijksgeldmiddelen worden door de wet geregeld, met dien verstande dat de jaarlijksche rekeningen der uitgaven en ontvangsten, ook al worden zij niet bij de wet vastgesteld, onverwijld door den Koning aan de Staten-Generaal worden toegezonden.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van de Provinciale Staten en de Gemeentebesturen.

EERSTE AFDEELING.

Van de zamenstelling der Provinciale Staten.

OUDE WET.

Art. 127.

De leden der Provinciale Staten worden voor zes jaren regtstreeks gekozen door de mannelijke ingezetenen der provincie, tevens Nederlanders, die de door de wet te bepalen kenteekenen van geschiktheid en maatschappelijken welstand bezitten en den door die wet te bepalen leeftijd, welke niet beneden drie en twintig jaren mag zijn, hebben bereikt.

Het tweede en derde lid van art. 80 zijn hierbij van toepassing.

De helft dier leden treedt om de drie jaren af.

Om lid der Provinciale Staten te kunnen zijn wordt vereischt, dat men mannelijk Nederlander en ingezetene

NIEUWE WET.

Art. 127.

De leden der Provinciale Staten worden voor zes jaren rechtstreeks gekozen door de kiezers die de wet aanwijst.

De helft dier leden treedt om de drie jaren af.

Om lid der Provinciale Staten te kunnen zijn wordt vereischt, dat men Nederlander en ingezetene der

der provincie zij, niet bij regterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over zijne goederen hebbe verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zij en den ouderdom van vijf en twintig jaren vervuld hebbe.

De verkiezing van de leden der Provinciale Staten heeft plaats op de wijze door de wet te regelen.

Art. 128.

Niemand kan tegelijk zijn lid der Eerste Kamer van de Staten-Generaal en lid der Staten eener provincie, noch ook lid der Staten van meer dan ééne provincie.

provincie zij, niet bij rechterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over zijne goederen hebbe verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zij en den ouderdom van vijf en twintig jaren vervuld hebbe.

De verkiezing van de leden der Provinciale Staten heeft plaats op de wijze door de wet te regelen.

Art. 128.

Ontbinding van de Eerste Kamer heeft van rechtswege ontbinding van de Provinciale Staten tengevolge.

Het besluit, waardoor de ontbinding van de eerste Kamer wordt uitgesproken, houdt tevens den last in tot het kiezen van nieuwe Provinciale Staten en tot het samenkomen der nieuw gekozen Staten, een en ander binnen vijf en dertig dagen."

Art. 129.

De leden der Staten leggen bij het aanvaarden hunner betrekking den volgende eed of belofte af:

"Ik zweer (beloof) trouw aan de „Grondwet en aan de wetten des „Rijks."

„Zoo waarlijk helpe mij God „almagtig!" („Dat belooft ik!")

Zij worden tot dien eed (belofte) toegelaten na alvorens te hebben afgelegd gelijken eed (verklaring en belofte) van zuivering als hierboven in art. 87 voor de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal is bepaald.

Art. 130.

De Staten vergaderen zoo dikwerf in het jaar als de wet bepaalt, en bovendien wanneer zij door den Koning buitengewoon worden bijeengeroepen.

De vergaderingen zijn openbaar, met hetzelfde voorbehoud als ten aanzien van de vergadering der Kamers van de Staten-Generaal is bepaald in art. 101.

Art. 131.

De leden der Staten stemmen zonder last van of ruggespraak met hen die benoemen.

Art. 132.

Omtrent het beraadslagen en stemmen gelden de regels in de artt. 105, 106 en 107 ten aanzien van de Kamers der Staten-Generaal voorgeschreven.

TWEEDE AFDEELING.

Van de magt der Provinciale Staten.

Art. 133.

Het gezag en de magt van de Staten worden door de wet geregeld met inachtneming van de voorschriften in de volgende artikelen dezer afdeeling vervat.

Art. 134.

Aan de Staten wordt de regeling en het bestuur van de huishouding der provincie overgelaten.

Zij maken de verordeningen, die zij voor het provinciaal belang noodig oordeelen.

Die verordeningen behoeven de goedkeuring des Konings; deze kan niet worden geweigerd dan bij een met redenen omkleed besluit, den Raad van State gehoord.

Art. 135.

Wanneer de wetten of de algemeene maatregelen van bestuur het vorderen, verleen de Staten hunne medewerking tot uitvoering daarvan.

Art. 134.

Aan de Staten wordt de regeling en het bestuur van de huishouding der provincie overgelaten.

Zij maken de verordeningen, die zij voor het provinciaal belang noodig oordeelen.

Art. 135.

Wanneer de wetten of de algemeene maatregelen van bestuur het vorderen, verleen de Staten hunne medewerking tot uitvoering daarvan.

De wet bepaalt, welk gezag de Staten vervangt, wanneer deze in gebreke blijven de gevorderde medewerking te verleen.

Art. 136.

Elk besluit der Staten tot het invoeren, wijzigen of afschaffen van eene provinciale belasting, behoeft de goedkeuring des Konings.

De wet geeft algemeene regels ten aanzien van de provinciale belastingen.

Deze belastingen mogen den doorvoer, den uitvoer naar en den invoer uit andere provincien niet belemmeren.

Art. 137.

De begrooting der provinciale inkomsten en uitgaven, jaarlijks door de Staten op te maken, behoeft de goedkeuring des Konings.

De wet regelt het vaststellen van de provinciale rekening.

Art. 138.

De Staten kunnen de belangen van hunne provincien en van hare ingezetenen bij den Koning en bij de Staten-Generaal voorstaan.

OUDE WET.

Art. 139.

De Staten benoemen uit hun midden een college van Gedeputeerde Staten, waaraan, volgens de regels door de wet testellen, de dagelijksche leiding en uitvoering van zaken worden opgedragen, en zulks hetzij de Staten zijn vergaderd of niet.

NIEUWE WET.

Art. 139.

De Staten benoemen een college van Gedeputeerde Staten, waaraan, volgens regels door de wet te stellen, de dagelijksche leiding en uitvoering van zaken worden opgedragen, en zulks hetzij de Staten zijn vergaderd of niet.

Art. 140.

De magt des Konings om de besluiten van Provinciale Staten of van Gedeputeerde Staten, die met de wet of het algemeen belang strijdig zijn, te schorsen en te vernietigen, wordt bij de wet geregeld.

Art. 141.

De Koning stelt in elke provincie een Commissaris aan met de uitvoering Zijner bevelen en met het toezigt op de verrichtingen der Staten belast.

Deze Commissaris is Voorzitter van de vergadering der Provinciale Staten en van die der Gedeputeerde Staten en heeft in laatstgenoemd college stem.

Zijne jaarwedde en de kosten zijner woning worden op de begrooting der Rijksuitgaven gebragt. De wet beslist of andere uitgaven van het provinciaal bestuur ten laste van het Rijk komen.

DERDE AFDEELING.

Van de gemeentebesturen.

Art. 142.

De samenstelling, inrigting en bevoegdheid der gemeentebesturen worden door de wet geregeld met inachtneming der voorschriften in de volgende artikelen dezer afdeeling vervat.

Art. 143.

Aan het hoofd der gemeente staat een raad, welks leden regtstreeks voor een bepaald aantal jaren worden gekozen door de mannelijke ingezetenen der gemeente, tevens Nederlanders, die de door de wet te bepalen ken-teekenen van geschiktheid en maatschappelijken welstand bezitten en den door die wet te bepalen leeftijd, welke niet beneden drie en twintig jaren mag zijn, hebben bereikt.

Het tweede en het derde lid van art. 80 zijn hierbij van toepassing.

Om lid van den raad te kunnen zijn

Art. 143.

Aan het hoofd der gemeente staat een raad, welks leden rechtstreeks voor een bepaald aantal jaren worden gekozen door de kiezers die de wet aanwijst.

Om lid van den raad te kunnen

wordt vereischt dat men mannelijk Nederlander en ingezetene der gemeente zij, niet bij regterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over zijne goederen hebbe verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zij en den ouderdom van drie en twintig jaren vervuld hebbe.

De verkiezing van den raad heeft plaats op de wijze door de wet te regelen.

De Voorzitter wordt door den Koning, ook buiten de leden van den raad, benoemd en door Hem ontslagen.

Art. 144.

Aan den raad wordt de regeling en het bestuur van de huishouding der gemeente overgelaten.

Hij maakt de verordeningen, die hij in het belang der gemeenten noodig oordeelt.

Wanneer de wetten, algemeene maatregelen van bestuur of provinciale verordeningen het vorderen, verleenen de gemeentebesturen hunne medewerking tot uitvoering daarvan.

Wanneer de regeling en het bestuur van de huishouding eener gemeente door den gemeenteraad grovelijk worden verwaarloosd, kan eene wet de wijze bepalen, waarop in het bestuur dier gemeente, met afwijking van de beide eerste zinsneden van dit artikel, wordt voorzien.

De wet bepaalt, welk gezag het gemeentebestuur vervangt, wanneer dit in gebreke blijft in de uitvoering der wetten, der algemeene maatregelen van bestuur of der provinciale verordeningen te voorzien.

zijn wordt vereischt dat men Nederlander en ingezetene der gemeente zij, niet bij rechterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over zijne goederen hebbe verloren, noch van de verkiesbaarheid ontzet zij en den ouderdom van drie en twintig jaren vervuld hebbe.

De verkiezing van een raad heeft plaats op de wijze door de wet te regelen.

De Voorzitter wordt door den Koning, ook buiten de leden van den raad, benoemd en door Hem ontslagen.

Art. 144.

Aan den raad wordt de regeling en het bestuur van de huishouding der gemeente overgelaten.

Hij maakt de verordeningen, die hij in het belang der gemeenten noodig oordeelt.

Wanneer de wetten, algemeene maatregelen van bestuur of provinciale verordeningen het vorderen, verleenen de gemeentebesturen hunne medewerking tot uitvoering daarvan.

De wet bepaalt, welk gezag het gemeentebestuur vervangt, wanneer dit in gebreke blijft de gevorderde medewerking te verleenen.

Wanneer de regeling en het bestuur van de huishouding eener gemeente door den gemeenteraad grovelijk worden verwaarloosd, kan eene wet de wijze bepalen, waarop daarin, met afwijking van het eerste en het tweede lid van dit artikel, wordt voorzien.

Behoudens de uitzonderingen door de wet bepaald, zijn de vergaderingen van den raad openbaar.

Art. 131 is op de leden van den raad van toepassing.

Nieuw artikel (art. 147 oud).

Elk besluit van een gemeentebestuur tot het invoeren, wijzigen of afschaffen van eene plaatselijke be-

lasting behoeft de goedkeuring des Konings.

De wet geeft algemeene regels ten aanzien der plaatselijke belastingen.

Deze belastingen mogen den uitvoer, den uitvoer naar en den invoer uit andere gemeenten niet belemmeren.

Art. 145.

De magt des Konings om de besluiten van gemeentebesturen, die met de wet of het algemeen belang strijdig zijn, te schorsen en te vernietigen, wordt bij de wet geregeld.

Die magt is onbeperkt ten aanzien van de plaatselijke verordeningen en reglementen.

Art. 145.

Zie achter artikel 148 nieuwe wet.

Art. 146.

De besluiten der gemeentebesturen, rakende zoodanige beschikking over gemeente-eigendom of zoodanige andere burgerlijke rechtshandelingen als de wet aanwijst, alsmede de begrootingen van inkomsten en uitgaven, worden aan de goedkeuring der Gedeputeerde Staten onderworpen.

Het opmaken der begrootingen en het vaststellen der rekeningen wordt door de wet geregeld.

Art. 147.

Het besluit van een gemeentebestuur tot het invoeren, wijzigen of afschaffen eener plaatselijke belasting, wordt voorgedragen aan de Gedeputeerde Staten, die daarvan verslag doen aan den Koning, zonder Wiens goedkeuring daaraan geen gevolg mag worden gegeven.

De wet geeft algemeene regels ten aanzien der plaatselijke belastingen.

Deze belastingen mogen den uitvoer, den uitvoer naar en den invoer uit andere gemeenten niet belemmeren.

Art. 147.

Zie nieuw artikel onder art. 144 nieuwe wet.

Art. 148.

De gemelde besturen kunnen de belangen van hunne gemeenten en van hare ingezetenen voorstaan bij

Art. 148.

De gemeentebesturen kunnen de belangen van hunne gemeenten en van hare ingezetenen voorstaan bij

den Koning, bij de Staten-Generaal en bij de Staten der provincie waartoe zij behooren.

den Koning, bij de Staten-Generaal en bij de Staten der provincie waartoe zij behooren.

Nieuw artikel. (art. 145 oud).

De magt des Konings om de besluiten van gemeentebesturen, die met de wet of het algemeen belang strijdig zijn, te schorsen en te vernietigen, wordt bij de wet geregeld.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van de Justitie.

EERSTE AFDEELING.

Algemeene bepalingen.

Art. 149.

Er wordt alom in het Rijk regt gesproken in naam des Konings.

Art. 150.

Het burgerlijk en handelsregt, het burgerlijk en militair strafregt, de rechtspleging en de inrigting der regterlijke Magt worden bij de wet geregeld in algemeene wetboeken, behoudens de bevoegdheid der wetgevende Magt om enkele onderwerpen in afzonderlijke wetten te regelen.

Art. 151.

Niemand kan van zijn eigendom worden ontzet dan na voorafgaande verklaring bij de wet dat het algemeen nut de onteigening vordert en tegen vooraf genoten of vooraf verzekerde schadeloosstelling, een en ander volgens de voorschriften van eene algemeene wet.

Deze algemeene wet bepaalt ook de gevallen in welke de voorafgaande verklaring bij de wet niet wordt vereischt.

Het vereischte, dat de verschuldigde schadeloosstelling vooraf betaald of verzekerd zij. geldt niet, wanneer oorlog, oorlogsgevaar, oproer, brand of watersnood eene onverwijlde inbezitneming vordert.

Art. 152.

Waar in het algemeen belang eigendom door het openbaar gezag moet worden vernietigd of, hetzij voortdurend, hetzij tijdelijk, moet worden onbruikbaar gemaakt, geschiedt dit tegen schadeloosstelling, tenzij de wet het tegendeel bepaalt.

Het gebruik van eigendom tot het voorbereiden en het stellen van militaire inundaties, wanneer dit wegens oorlog of oorlogsgevaar wordt gevorderd, wordt bij de wet geregeld.

Art. 153.

Alle twistgedingen over eigendom of daaruit voortspruitende regten, over schuldvordering en andere burgerlijke regten behooren bij uitsluiting tot de kennisneming van de regterlijke Magt.

Art. 154.

De wet kan de beslissing van twistgedingen, niet behoorende tot die, vermeld in art. 153, hetzij aan den gewonen regter, hetzij aan een collegie met administrative regtspraak belast, opdragen; zij regelt de wijze van behandeling en de gevolgen der beslissingen.

Art. 155.

De regterlijke Magt wordt alleen uitgeoefend door regters, welke de wet aanwijst.

Art. 156.

Niemand kan tegen zijnen wil worden afgetrokken van den regter, dien de wet hem toekent.

De wet regelt de wijze, waarop geschillen over bevoegdheid, tusschen de administrative en regterlijke Magt ontstaan, worden beslist.

Art. 157.

Buiten de gevallen in de wet bepaald, mag niemand in hechtenis worden genomen, dan op een bevel van den regter, inhoudende de redenen der gedane aanhouding. Dit bevel moet bij, of zoo spoedig mogelijk na de aanhouding beteekend worden aan dengene, tegen wien het is gerigt.

De wet bepaalt den vorm van dit bevel en den tijd binnen welken alle aangehoudenenen moeten worden verhoord.

Art. 158.

Het binnentreden in eene woning tegen den wil van den bewoner is alleen geoorloofd in de gevallen bij de wet bepaald, krachtens eenen bijzonderen of algemeenen last van eene magt door de wet aangewezen.

De wet regelt de vormen, waaraan de uitoefening van deze bevoegdheid gebonden is.

Art. 159.

Het geheim der aan de post of andere openbare instelling van vervoer toevertrouwde brieven is onschendbaar, behalve op last des regters, in de gevallen in de wet omschreven.

Art. 160.

Op geen misdrijf mag als straf gesteld worden de algemeene verbeurdverklaring der goederen, den schuldige toebehoorende.

Art. 161.

Alle vonnissen moeten de gronden waarop zij rusten inhouden en in strafzaken de wettelijke voorschriften, waarop de veroordeeling rust, aanwijzen.

De uitspraak geschiedt met open deuren.

Behoudens de uitzonderingen door de wet bepaald zijn de terechtzittingen openbaar.

De regter kan in het belang der openbare orde en zedelijkheid van dezen regel afwijken.

TWEDE AFDEELING.

Van de Regterlijke Magt.

Art. 162.

Er bestaat een opperste gerechtshof onder den naam van Hoogen Raad der Nederlanden, waarvan de leden door den Koning overeenkomstig het volgende artikel worden benoemd.

Art. 163.

Van eene voorgevallen vacature wordt door den Hoogen Raad aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal kennis gegeven die, ter vervulling daarvan, eene voordragt van drie personen aan den Koning aanbiedt, ten einde daaruit eene keuze te doen.

De Koning benoemt den president en den vice-president uit de leden van den Hoogen Raad.

Art. 164.

De leden der Staten-Generaal, de hoofden der ministeriele departementen, de gouverneurs-generaal en de hooge ambtenaren onder anderen naam met gelijke magt bekleed in de kolonien of bezittingen des Rijks in andere werelddeelen, de leden van den Raad van State en de Commissarissen des Konings in de provincien staan wegens ambtsmisdriften, in die betrekkingen gepleegd, ook na hunne aftreding, te regt voor den Hoogen Raad ter vervolging hetzij van 's Koningswege, hetzij van wege de Tweede Kamer.

De wet kan bepalen, dat nog andere ambtenaren en leden van hooge collegien wegens ambtsmisdriften voor den Hoogen Raad te regt staan.

Art. 165.

De Hooge Raad heeft het toezigt op den geregelden loop en de afdoening van regtsgedingen, alsmede op het nakomen der wetten door de leden der regterlijke Magt.

Hij kan hunne handelingen, beschikkingen en vonnissen, wanneer die met de wetten strijdig zijn, vernietigen en buiten werking stellen volgens de bepaling door de wet daaromtrent te maken, en behoudens de door de wet te stellen uitzonderingen.

De overige bevoegdheden van den Hoogen Raad worden geregeld bij de wet.

Art. 166.

De leden van de regterlijke Magt worden door den Koning aangesteld.

De leden van de regterlijke Magt, met regtspraak belast, en de procureur-generaal bij den Hoogen Raad worden voor hun leven aangesteld.

Zij kunnen worden afgezet of ontslagen door uitspraak van den Hoogen Raad in de gevallen bij de wet aangewezen.

Op eigen verzoek kunnen zij door den Koning worden ontslagen.

Indien een collegie belast wordt met administrative regtspraak in het hoogste ressort voor het Rijk, zijn de eerste, tweede en vierde zinsnede van dit artikel op de leden daarvan toepasselijk.

Zij kunnen worden afgezet of ontslagen op de wijze en in de gevallen bij de wet aangewezen.

Dit artikel is niet toepasselijk op hen die uitsluitend belast zijn met rechtspraak over personen, behoorende tot de zee- of landmagt of tot eenige andere gewapende magt, of met de beslissing van disciplinaire zaken.

ZESDE HOOFDSTUK.

Van de Godsdienst.

Art. 167.

Ieder belijdt zijne godsdienstige meeningen met volkomen vrijheid, behoudens de bescherming der maatschappij en hare leden tegen de overtreding der strafwet.

Art. 168.

Aan alle kerkgenootschappen in het Rijk wordt gelijke bescherming verleend.

Art. 169.

De belijders der onderscheidene godsdiensten genieten allen dezelfde burgerlijke en burgerschapsregten en hebben gelijke aanspraak op het bekleeden van waardigheden, ambten en bedieningen.

Art. 170.

Alle openbare godsdienstoefening binnen gebouwen en besloten plaatsen wordt toegelaten, behoudens de noodige maatregelen ter verzekering der openbare orde en rust.

Onder dezelfde bepaling blijft de openbare godsdienstoefening buiten de gebouwen en besloten plaatsen geoorloofd, waar zij thans naar de wetten en reglementen is toegelaten.

Art. 171.

De traktementen, pensioenen en andere inkomsten van welken aard ook, thans door de onderscheidene godsdienstige gezindheden of derzelver leeraars genoten wordende, blijven aan dezelve gezindheden verzekerd.

Aan de leeraars, welke tot nog toe uit 's Lands kas geen, of een niet toereikend traktement genieten, kan een traktement toegelegd, of het bestaande vermeerderd worden.

Art. 172.

De Koning waakt, dat alle kerkgenootschappen zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat.

Art. 173.

De tusschenkomst der Regering wordt niet vereischt bij de briefwisseling met de hoofden der onderscheidene kerkgenootschappen, noch, behoudens verantwoordelijkheid volgens de wet, bij de afkondiging van kerkelijke voorschriften.

ZEVENDE HOOFDSTUK.*Van de Financien.***Art. 174.**

Geene belastingen kunnen ten behoeve van 's Rijks kas worden geheven, dan uit krachte van eene wet.

Deze bepaling is ook toepasselijk op heffingen voor het gebruik van Rijks-werken en inrigtingen, voor zooveel de regeling van die heffingen niet aan den Koning is voorbehouden

Art. 175.

Geene privilegien kunnen in het stuk van belastingen worden verleend.

Art. 176.

De verbindtenissen van den Staat jegens zijne schuldeischers worden gewaarborgd. De schuld wordt jaarlijks in overweging genomen, ter bevordering der belangen van de schuldeischers van den Staat.

Art. 177.

Het gewigt, de gehalte en de waarde der muntspecien worden door de wet geregeld.

Art. 178.

Het toezigt en de zorg over de zaken van de Munt en de beslissing der geschillen over het allooi, essai en wat dies meer zij, worden door de wet geregeld.

Art. 179.

Er is eene Algemeene Rekenkamer, welker zamenstelling en taak door de wet worden geregeld.

Bij het openvallen eener plaats in deze Kamer zendt de Tweede Kamer der Staten-Generaal eene voordragt van drie personen aan den Koning, die daaruit benoemt.

De leden der Rekenkamer worden voor hun leven aangesteld.

Het 3de en 4de lid van art. 166 is op hen van toepassing.

ACHTSTE HOOFDSTUK.*Van de Defensie.***Art. 180.**

Alle Nederlanders daartoe in staat, zijn verplicht mede te werken tot handhaving der onafhankelijkheid van het Rijk en tot verdediging van zijn grondgebied.

Ook aan ingezetenen die geen Nederlanders zijn, kan die pligt worden opgelegd.

Art. 181.

Tot bescherming der belangen van den Staat is er eene zee- en eene landmagt, bestaande uit vrijwillig dienenden en uit dienstplichtigen.

De wet regelt de verpligte krijgsmagt. Zij regelt ook de verplichtingen die aan hen, die niet tot de zee- of landmagt behooren, ten aanzien van 's Lands verdediging opgelegd kunnen worden.

Art. 182.

Vreemde troepen worden niet dan krachtens eene wet in dienst genomen.

Art. 183.

De dienstplichtigen ter zee zijn bestemd om te dienen in en buiten Europa. Aan de dienst, door hen in de kolonien en bezittingen in andere werelddeelen te vervullen, worden door de wet voordeelen verbonden.

Art. 184.

De dienstplichtigen te land mogen niet dan met hunne toestemming naar de kolonien en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen worden gezonden.

Art. 185.

Wanneer in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden de dienstplichtigen die niet in werkelijke dienst zijn, door den Koning geheel of ten deele buitengewoon onder de wapenen worden geroepen, wordt onverwijld een voorstel van wet aan de Staten-Generaal gedaan, om het onder de wapenen blijven der dienstplichtigen zooveel noodig te bepalen.

Art. 186

Al de kosten voor de legers van het Rijk worden uit 's Rijks kas voldaan.

De inkwartieringen en het onderhoud van het krijgsvolk, de transporten en de leverantien van welken aard ook voor de legers of verdedigingswerken van het Rijk gevorderd, kunnen niet dan volgens algemeene regels bij de wet te stellen en tegen schadeloosstelling ten laste van een of meer inwoners of gemeenten worden gebragt.

De uitzonderingen op die algemeene regels voor het geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden worden bij de wet vastgesteld.

Of er oorlogsgevaar in den zin, waarin dat woord in 's Lands wetten voorkomt, aanwezig is, beslist de Koning.

Art. 187.

Ter handhaving van de uit- of inwendige veiligheid kan door of van wege den Koning elk gedeelte van het grondgebied des Rijks in staat van oorlog of in staat van beleg verklaard worden. De wet bepaalt de wijze waarop en de gevallen waarin zulks geschieden kan en regelt de gevolgen.

Bij die regeling kan worden bepaald, dat de grondwettelijke bevoegdheden van het burgerlijk gezag ten opzichte van de openbare orde en de politie geheel of ten deele op het militair gezag overgaan, en dat de burgerlijke overheden aan de militaire ondergeschikt worden.

Daarbij kan wijders afgeweken worden van de artt. 7, 9, 158 en 159 der Grondwet.

Voor het geval van oorlog kan ook van art. 156, 1ste lid worden afgeweken.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Van den Waterstaat.

Art. 188.

De wet geeft regels omtrent het waterstaatsbestuur, het oppertoezigt en toezigt daaronder begrepen, met inachtneming der voorschriften in de volgende artikelen van dit hoofdstuk vervat.

Art. 189.

De Koning heeft het oppertoezigt over alles wat den waterstaat betreft, zonder onderscheid of de kosten daarvan worden betaald uit 's Rijks kas of op eene andere wijze gevonden.

Art. 190.

De Staten der provincien hebben het toezigt op alle waterstaatswerken, waterschappen, veenschappen en veenpolders. Nogtans kan de wet het toezigt over bepaalde werken aan anderen opdragen.

De Staten zijn bevoegd, met goedkeuring des Konings, in de bestaande inrigtingen en reglementen der waterschappen, veenschappen en veenpolders veranderingen te maken, waterschappen, veenschappen en veenpolders op te heffen, nieuwe op te rigten en nieuwe reglementen voor zoodanige instellingen vast te stellen. Tot verandering van de inrigtingen of reglementen kunnen de besturen van die instellingen voorstellen aan de Staten der provincie doen.

Art. 191.

De besturen van waterschappen, veenschappen en veenpolders kunnen volgens regels, door de wet te stellen, in het huishoudelijk belang van die instellingen verordeningen maken.

TIENDE HOOFDSTUK.

Van het Onderwijs en het Armbestuur.

Art. 192.

Het openbaar onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg der Regering.

De inrigting van het openbaar onderwijs wordt, met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen, door de wet geregeld.

Er wordt overal in het Rijk van overheidswege voldoende openbaar lager onderwijs gegeven.

Het geven van onderwijs is vrij, behoudens het toezigt der overheid, en bovendien, voor zoover het middelbaar en lager onderwijs betreft,

behoudens het onderzoek naar de bekwaamheid en zedelijkheid des onderwijzers; het een en ander door de wet te regelen.

De Koning doet van den staat der hooge, middelbare en lagere scholen jaarlijks een uitvoerig verslag aan de Staten-Generaal geven.

Art. 193.

Het armbestuur is een onderwerp van aanhoudende zorg der Regering en wordt door de wet geregeld. De Koning doet van de verrigtingen dienaangaande jaarlijks een uitvoerig verslag aan de Staten-Generaal geven.

ELFDE HOOFDSTUK.

Van veranderingen.

Art. 194.

Elk voorstel tot verandering in de Grondwet wijst de voorgestelde verandering uitdrukkelijk aan. De wet verklaart, dat er grond bestaat, om het voorstel, zoo als zij het vaststelt, in overweging te nemen.

Art. 195.

Na de afkondiging dezer wet worden de Kamers ontbonden. De nieuwe Kamers overwegen dat voorstel en kunnen niet dan met twee derden der uitgebragte stemmen de aan haar overeenkomstig voornoemde wet voorgestelde verandering aannemen.

Art. 196.

Gedurende een Regentschap kan in de troonopvolging geene verandering worden gebragt.

Art. 197.

De veranderingen in de Grondwet, door den Koning en de Staten-Generaal vastgesteld, worden plegtig afgekondigd en bij de Grondwet gevoegd.

ADDITIONNELLE ARTIKELN.

Art. I. Alle bestaande autoriteiten blijven voortduren, totdat zij door andere, volgens deze Grondwet, zijn vervangen.

Art. II. Alle op het oogenblik der afkondiging van de veranderingen in de Grondwet verbindende wetten, reglementen en besluiten worden gehandhaafd, totdat zij achtereenvolgens door andere worden vervangen.

Art. III. De heerlijke regten betreffende voordragt of aanstelling van personen tot openbare betrekkingen zijn afgeschaft.

De opheffing der overige heerlijke regten en de schadeloosstelling der eigenaren kunnen door de wet worden vastgesteld en geregeld.

Art. IV. Art. 151 der Grondwet is niet toepasselijk ten aanzien van aardhaling, ingeval de specie wordt genomen van gronden, waarop de verplichting tot levering tegen of zonder vergoeding, krachtens gewoonte of verordening, zoo wel als uit anderen hoofde, in 1886 rustte.

Art. V. Het eerste lid van art. 152 der Grondwet blijft buiten toepassing, totdat de wettelijke regeling omtrent de gevallen waarin geene schadeloosstelling in geval van vernietiging of voortdurende of tijdelijke onbruikbaarmaking van eigendom verleend wordt, zal zijn in werking getreden.

OUD WET.

Art. VI. Behoudens het regt des Konings om de Kamers der Staten-Generaal of eene van die Kamers te ontbinden, blijven de beide Kamers, zooals die op het tijdstip der afkondiging van de wetten, houdende veranderingen in de Grondwet, zijn zamengesteld, bestaan tot op den dag der opening der nieuwe

NIEUWE WET.

De Additionnelle Artikelen VI tot en met XII der Grondwet, worden, voor zoover zij niet reeds als vervallen zijn te beschouwen, ingetrokken en vervangen door de volgende bepalingen:

Art. VI. Met afwijking van bovenstaand art. II, worden in de Kieswet, totdat de wet daaromtrent nader zal hebben beschikt, de volgende veranderingen gebracht:

Art. 99 wordt gelezen als volgt:

„Leden der Eerste Kamer kunnen alleen zijn Nederlanders, die niet bij

Kamers. Zijn vóór dien dag verkiezingen noodig ter vervulling van plaatsen, die door ontslag, overlijden of om eene andere reden openvallen, dan geschieden deze overeenkomstig de op den dag der genoemde afkondiging bestaande bepalingen. De Koning bepaalt het tijdstip der opening van de nieuwe Kamers, zoo kort mogelijk na de verkiezingen in art. IX bedoeld.

rechterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren, noch van de verkiezbaarheid ontzet zijn en den ouderdom van dertig jaren hebben vervuld."

De artt. 100 tot en met 114 worden ingetrokken.

Art. 122 wordt gelezen als volgt:

„De tot lid der Eerste Kamer benoemde legt, nevens zijn geloofsbrief, aan de Kamer over een uittreksel uit de geboorteregisters, bij gemis daarvan, eene akte van bekendheid, waaruit tijd en plaats zijner geboorte blijken, en eene door hem zelven af te geven verklaring, vermeldende alle openbare betrekkingen, die hij bekleedt."

Art. 125, eerste lid, wordt gelezen als volgt:

„Wanneer een lid der Eerste Kamer ophoudt Nederlander te zijn of een der andere in art. 99 vermelde vereischen verliest, of na zijne verkiezing een bezoldigd Staatsambt aanneemt, dat hij niet reeds tijdens die verkiezing vervulde, het ambt van Minister uitgezonderd, houdt hij op lid te zijn."

In art. 126 wordt geschrapt het woord „mannelijke".

Art. 144, eerste lid, wordt gelezen als volgt:

„Wanneer een lid der Tweede Kamer ophoudt Nederlander te zijn of een der andere in art. 126 vermelde vereischen verliest, of na zijne verkiezing een bezoldigd Staatsambt aanneemt, dat hij niet reeds tijdens die verkiezing vervulde, het ambt van Minister uitgezonderd, houdt hij op lid te zijn."

Art. VII. *Dit artikel, houdende wijziging der wet van 4 Juli 1850, is met die wet vervallen door de wet van 7 September 1896, tot regeling van het kiesrecht.*

Art. VIII. Na de afkondiging van de wetten, houdende veranderingen in de Grondwet, heeft eene herziening plaats van de kiezerslijsten en van de lijsten der hoogstaangeslagenen, overeenkomstig de wet van 4 Juli 1850 (*Staatsblad* n°. 37), gelijk zij bij art. VII is gewijzigd.

Voor de herziening der kiezerslijsten worden de termijnen van art. 1, sub c, en van art. 7 dier wet gesteld op den 21sten dag na de bedoelde afkondiging. De kiezerslijsten worden vastgesteld uiterlijk op den 49sten en gesloten uiterlijk op den 77sten dag na die afkondiging.

Voor de herziening van de lijsten der hoogstaangeslagenen wordt de termijn van art. 73 dier wet gesteld op den 49sten dag na de bedoelde afkondiging. Zij worden vastgesteld uiterlijk op den 77sten en gesloten uiterlijk op den 105^{den} dag na die afkondiging.

De eerstvolgende herziening van de kiezerslijsten en van de lijsten der hoogstaangeslagenen heeft plaats in 1889.

In art. 146, tweede lid, wordt, in plaats van „drie jaren”, gelezen „vier jaren”.

Art. VII. De wet van 12 Augustus 1890 (*Staatsblad* n°. 148) tot aanwijzing van de hooge en gewichtige openbare betrekkingen, bedoeld in art. 90 van de Grondwet, wordt ingetrokken.

Art. VIII. Met afwijking van bovenstaand art. II, worden in de Provinciale wet, totdat de wet daaromtrent nader zal hebben beschikt, de volgende veranderingen gebracht:

Aan art. 7 wordt een lid toegevoegd van den volgende inhoud:

„Het bepaalde in dit en in het vorig artikel is niet toepasselijk in geval van ontbinding der Provinciale Staten ingevolge art. 128 der Grondwet. Alsdan geschiedt de verkiezing binnen twee en dertig dagen na de dagteekening van het besluit tot ontbinding van de Eerste Kamer.”

In art. 17 wordt geschrapt het woord „mannelijke”.

Aan art. 24 wordt een lid toegevoegd van den volgende inhoud:

„Bij ontbinding der Provinciale Staten ingevolge art. 128 der Grondwet, begint de rooster van aftreding telkens opnieuw te werken, over twee jaren te beginnen met den eerstvolgenden eersten Dinsdag der maand Juli.”

Aan art. 52 wordt eene zinsnede toegevoegd van den volgende inhoud:

„met dien verstande, dat bij ontbinding der Provinciale Staten ingevolge art. 128 der Grondwet, de Gedeputeerde Staten eerst aftreden

veertien dagen na den dag waarop de nieuw gekozen Provinciale Staten samenkomen."

Aan het artikel wordt voorts een lid toegevoegd van den volgende inhoud:

„De verkiezing der nieuwe leden geschiedt alsdan, met afwijking van het bepaalde in art. 47, uiterlijk op den dag waarop de oude aftreden”.

Tusschen het tweede en het derde lid van art. 59 wordt ingelascht een lid van den volgende inhoud:

„Bij ontbinding der Provinciale Staten ingevolge art. 128 der Grondwet, treedt de helft af twee jaren na den eerstvolgenden eersten Dinsdag der maand Juli, de andere helft drie jaren later.”

Art. IX. De verkiezingen voor de nieuwe Kamers der Staten-Generaal hebben plaats binnen 4 maanden na die afkondiging.

Art. X. Het tweede lid van art. 5 van de wet van 29 Junij 1851 (*Staatsblad* n°. 85) vervalt.

Art. XI. Aan de verkiezingen van leden van Provinciale Staten en gemeenteraden, die mogten plaats hebben vóór de sluiting der kiezerslijsten, bedoeld in art. VIII, nemen de personen deel, wier namen voorkomen op de kiezerslijsten, geldende tijdens de afkondiging der wetten, houdende verandering in de Grondwet.

Art. XII. De Koning is bevoegd den tekst der herziene Grondwet bekend te doen maken en daarbij in de artikelen, welke naar een ander artikel verwijzen, de veranderingen van nummers aan te brengen, welke noodig blijken te zijn.

Art. IX. In art. 19 der Gemeentewet wordt geschrapt het woord „mannelijke”.

Art. X. De Koning is bevoegd den tekst der herziene Grondwet bekend te doen maken onder inachtneming van de in van Regeeringswege uitgaande stukken gevolgde spelling, in eene doorlopend genummerde reeks van artikelen, met wijziging dienovereenkomstig van de aanhalingen daarin van artikelen of gedeelten van artikelen en met doorlopende nummering van de leden van ieder artikel.

Memorie van Toelichting.

ALGEMEENE BESCHOUWINGEN.

§ 1. De redenen welke de Regeering bewegen, Grondwetsherziening voor te stellen, zijn bekend. Niet langer mag de Grondwet het beletsel zijn voor de oplossing van het kiesrechtvraagstuk. Het zijn twee hoofdgronden, welke, in onderling verband, naar het oordeel der Regeering, het voorstel tot opruiming van de belemmeringen welke de artt. 80, 127 en 143 behelzen, volkomen rechtvaardigen.

Die gronden komen hierop neder:

1c. dat de bestaande grondwettelijke formule, beoogende de taak van den kieswetgever te omschrijven, aan zoodanige gebreken lijdt, dat zij daartoe onbruikbaar moet worden geacht:

2o. dat die grondwettelijke formule eene rationeele regeling van het kiesrecht, overeenkomstig de overtuiging van de meerderheid der Volksvertegenwoordiging, in den weg staat.

Ad 1^{om}. De Grondwet wil, dat de kieswet de „kenteekenen van geschiktheid en maatschappelijken welstand” zal bepalen, welker bezit voorwaarde voor kiesbevoegdheid zal zijn.

Deze formule, door den Minister HEEMSKERK te berde gebracht, heeft — het is niet te ontkennen — een gelegenheidssucces gehad. Moeilijkheden, waarvan een ieder tijdens de laatste Grondwetsherziening zich bewust was, werden aanvankelijk door die formule ter zijde gesteld. Zij fungeerde als *compromis*, waarmede, ter besiechting van den gevoerden strijd, vooralsnog vrede konden hebben zoowel degenen, die van zeer ruime uitbreiding afkeerig waren, als zij, die volledige vrijheid momentaneel onbereikbaar moesten achten. Eene destijds in politieken zin gelukkige vondst schoof eventueele bezwaren op de lange baan; voorkwam aldus, dat de voltooiing van eene algemeen verlangde staatkundige hervorming schipbreuk leed. Geen wonder, dat toenmaal gretig de gelegenheid werd aangegrepen om een uiterst lastig geschilpunt schijnbaar op te lossen en daarmee het groote werk der Grondwetsherziening te redden.

Nauwelijks evenwel kwam gedachtenwisseling over uitwerking van de nieuw aangenomen formule aan de orde, of de onmogelijkheid van richtige toepassing bleek. Terwijl sommigen in die formule het middel zagen om feitelijk het algemeen kiesrecht in te voeren, meenden anderen in de grondwettelijke formule een onoverkomelijken hinderpaal daartegen te ontmoeten. Het schijnt overbodig in den breede te betoogen, dat het caoutchouc-artikel, gelijk het niet ten onrechte is betiteld, de bron is geworden van onoplosbare moeilijkheden. Zoodra het op de praktijk aankwam, is dat artikel — getuige de behandeling van het ontwerp van den Minister TAK VAN POORTVLIET en die van de vigeerende kieswet — vrij algemeen afgekeurd en veroordeeld. Duidelijk is daarbij aan het licht getreden, dat de opdracht, welke de grondwetgever in deze materie aan den gewonen wetgever deed, geen aannemelijk houvast aanbiedt. Wijl de Grondwet omtrent den *graad* van geschiktheid of van welstand zwijgt, beroepen zich verdedigers van de meest uiteenlopende inzichten met even veel, of even weinig, recht op de grondwettelijke formule. Dit feit toont aan, dat de zeer

elastieke formule geen deugdelijken grondslag voor de regeling van het kiesrecht oplevert.

Toen dan ook de hoogleeraar Buys, sprekende van den wetgever, het beeld gebruikte: „Zeker, hij moet kenteekenen aannemen en grenzen stellen, maar hij is bevoegd vrede te hebben met een muur, waar een kind overheen stapt”, (*de Grondwet*. 1888, III, bladz. 147) stelde hij de staatsrechtelijke schijngestalte van het grondwettelijk voorschrift duidelijk in het licht. Voorzeker is het niet euvel te duiden, dat door niet weinigen aan den vondst van wijlen den Minister HEEMSKERK een remmende strekking werd toegekend. Een wezenlijk richtsnoer, een betrouwbaar kompas zoekt men er echter te vergeefs in. Hare onbewuste onoprechtheid heeft daadwerkelijke levensvatbaarheid aan haar onthouden. Waarheid in de politiek vordert gebiedend, dat niet langer de regeling van het kiesrecht afhankelijk zij van eene orakelspreuk, die voor een oogenblik de gemoederen tot rust bracht, doch die, op de keper beschouwd, den wetgever in het duister laat.

Ad 2um. Is de bestaande grondwettelijke formule niet houdbaar, van eene poging, om haar, met behoud van hare beperkende strekking, door een behoorlijk gepreciseerde te vervangen — aangenomen dat de poging niet ijdel zou blijken — moet, naar het oordeel der Regeering, op gronden van staatsbelang worden afgezien.

Dat belang brengt mede, thans den laatsten stap te zetten op den weg van geleidelijke ontwikkeling van onze constitutioneele bepalingen betreffende het voornaamste staatsburgerlijk recht en het eindpunt te bereiken in de evolutie welke de regeling van het kiesrecht in onze hoogste staatswet onderging.

Bij vergelijking van het samenstel der voorschriften, die naar de Grondwet van 1848 golden, met de in 1887 aangebrachte veranderingen, treedt terstond in het licht het feit, dat naar losmaking van de grondwettelijke banden op het stuk van het kiesrecht is gestreefd. Slechts een zeer rekbaar band is overgebleven. Volledige vrijmaking ligt alzoo in de lijn van den historischen ontwikkelingsgang.

Blijkens het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over het derde der voorstellen van de Regeering tot Grondwetsherziening werd reeds in 1848 door sommige leden het denkbeeld geopperd, dat het wenschelijk ware, bij de Grondwet zoo min mogelijk in bijzonderheden omtrent het in te voeren stelsel van verkiezingen te treden en wat slechts eenigszins daarvoor vatbaar schijnt aan de wet over te laten. In de schets van wijlen den Minister KAPPEYNE van 1879 in zake Grondwetsherziening, werd ten opzichte van het kiesrecht voorgesteld, de vereischen daarvoor aan den gewonen wetgever over te laten. Gelijke strekking had een bij brief van 29 Augustus 1884 door het lid der Tweede Kamer, mr. S. VAN HOUTEN, ingediende wetsvoordracht betreffende herziening van de Grondwet. Op 23 Maart 1887 verwierf het amendement van de heeren VAN HOUTEN en DE RUITER ZIJLKER, om art. 76 der Grondwet te lezen: „De leden der Tweede Kamer worden gekozen door de kiezers, die de wet aanwijst en op de wijze bij de wet te bepalen”, 21 stemmen van leden van verschillende partijen. De hoogleeraar Buys had trouwens reeds in zijn standaardwerk *De Grondwet* (editie van 1883, 1ste deel, 1ste stuk, blz. 419) de conclusie in het licht gesteld: „Schrijft men in art. 76 (oud): De leden van de Tweede Kamer worden rechtstreeks gekozen door hen, die de vereischen bezitten, welke de wet stelt en op de wijze in die wet voorgeschreven, dan staat dunkt mij, alles uitgedrukt wat de Grondwetgever bepalen moet.”

Men mag aannemen, dat aan de pogingen tot vrije regeling van het kiesrecht het besef ten grondslag lag, dat de aard van dat recht *niet* vordert het trekken van grenslijnen in de eenige onzer wetten, waaraan door bemoeijking van verandering eene exceptioneele stabiliteit is toegedacht. Dit besef vindt gereede verklaring. Meer en meer is het bewustzijn doorgedrongen, dat de Grondwet op den duur niet in den weg mag staan, aan vervulling van voorheen onbekende desiderata. In den aanvang strekte invoering, in navolging van andere rijken, van eene constitutie, tot versterking van een oudtijds niet bestaanden en bij de vestiging van het koningschap

wenschelijk geoordeelden staat van zaken. Die staat van zaken heeft zich in den loop van welhaast honderd jaren geconsolideerd. Op menig punt van aanbelang heeft de Grondwetgever daarna van zijn prerogatieven afstand gedaan en den gewonen wetgever de vrije hand gelaten, geleid door de ondervinding, dat verouderde voorschriften in hinderlijk knellende banden moesten ontaarden. Het karakter van de herziening van 1887 werd voornamelijk door deze overweging bepaald.

Het oogenblik is, naar de overtuiging der Regeering, thans gekomen, om ook de vaag belijnde beperking, die met betrekking tot het kiesrecht alsnog in de Grondwet behouden is gebleven, daaruit te verwijderen.

De tegenwerping, dat het kiesrecht is een hoogst gewichtig staatkundig recht en om die reden in de Grondwet behoort geregeld te zijn, is niet afdoende.

Deze opvatting, ofschoon veel verbreid, berust, bewust of onbewust, op de onderstelling, als zoude de Grondwet voor alle aangelegenheden, die voor den Nederlandschen burger bijzonder gewichtig zijn, normen moeten stellen.

Klaarblijkelijk doet zij dat echter niet en, voorzoover sporen van zoodanige opvatting in de Grondwet waren aan te wijzen, zijn die van lieverlede daaruit verdwenen. Ter zake van oude en nieuwe vraagstukken, waarbij de geestelijke en de stoffelijke belangen van schier ieder Nederlander op het nauwst zijn betrokken, stelt de Grondwet geen enkel richtsnoer. Bij art. 150 verwijst zij voor het gansche burgerlijk en handelsrecht, alsook het geheele strafrecht, naar den gewonen wetgever. Zuiver staatkundige vragen van primairen aard, als: wie Nederlanders zijn; onder welke voorwaarden het recht tot vereeniging en vergadering wordt uitgeoefend, laat de Grondwet eveneens aan den wetgever te beoordeelen. In de regeling van den verplichten krijgsveld, aanvankelijk in hoofdtrekken vastgelegd, is thans volgens art. 181 de wetgever ten eenenmale vrij.

Zij die de tegenwerping maken, verliezen daarenboven uit het oog, vooreerst dat de Grondwet zelve *ook ten opzichte van het kiesrecht* den band voor den gewonen wetgever reeds losser maakte, en ten tweede: dat zoo men inderdaad meent, dat stelsel en beteekenis der Grondwet tot rechtstreekse bemoeiing met het kiesrecht moeten leiden, men ook genoopt is, scherpbelijnde hoofdbeginselen neer te schrijven, in stede van eene korte formule, vatbaar voor de meest uiteenloopende interpretatie en, volgens het oordeel van velen, naar bedoeling en inkleeding kortweg onuitvoerbaar.

Op hetgeen tot dusver in het midden is gebracht, moet te sterker nadruk worden gelegd, nu tijdens den kortstondigen levensduur van de in de Grondwet vastgelegde formule, in ruimen kring nieuwe inzichten aanmerkelijk in kracht hebben gewonnen. Mag men het streven naar steeds grooter uitbreiding van het kiezerskorps als een „waan van den dag” brandmerken? Zijne langdurigheid en wassende kracht pleiten voor het tegendeel. Die stroomingen zijn veeleer het natuurlijk uitvloeisel van eene ongekende evolutie, in de laatste tientallen van jaren doorloopen. Het volksonderwijs, de pers, de middelen van verkeer, het vereenigingsleven en de dooreenmenging der standen bij het leven buitenshuis — in vroeger tijden bleven de denkbeelden, gewoonten en zeden van elken kring veelal binnen vier muren besloten — hebben in alle lagen der bevolking meer ontwikkeling en beschaving gebracht. Meer algemeene mondigheid is ingetreden. Terzelfdertijd heeft de werkzaamheid van den Staat zich op oudtijds ongedachte schaal uitgebreid. En het streven, om op de richting waarin die werkzaamheid wordt geleid invloed uit te oefenen is, naar de overtuiging der Regeering, alleszins verdedigbaar. Zoolang de bemoeiing van den „état gendarme” zich bepaalde tot onderwerpen, welke in de geestelijke en stoffelijke belangen van ons volk in al zijne geledingen minder diep ingrepen, werd het gemis van medezeggingsrecht veel minder dan thans gevoeld.

Onder dien samenloop van omstandigheden, zoo oordeelen velen, mag thans eene splitsing der natie in twee deelen, het eene met recht van

medespreken, het andere zonder directen invloed, nog alléén berusten op duidelijk waarneembare en begrijpelijke gronden van uitsluiting. Het streven om, ongerekend persoonlijke eigenschappen, voor het kiezerscorps een te voren met meer of minder angstvalligheid getraceerd kader te scheppen, moge alsnog in kleiner of grooter kringen bijval vinden, de *prealabele* vraag, of die methode van kiesrechttoebedeeling in het openbaar belang nog reden van bestaan heeft, behoort vrijelijk — zonder grondwettelijk gegarandeerden voorsprong voor de aanhangers dier methode — te kunnen worden beslist.

Naar het gevoelen van een aanzienlijk deel van ons volk bereikt de zedelijke kracht der wet eerst haar hoogtepunt bij algemeene medewerking; werd onder het engbegrensde kiesstelsel van 1850 aan de behoeften en nooden van het volk achter de kiezers onbewust niet de rechtmatige aandacht geschonken; is de vrees voor scheiding van het Nederlandsche volk in bemiddelden en mingevoeden, die wederzijds aaneengesloten tegenover elkander in het politieke strijdperk zouden treden, een hersenschim; leveren Denemarken en Zwitserland, landen, waarmede het onze, ook politiek gesproken, zich gevoegelijk laat vergelijken, geen schrikbeelden op, gelijk zij, die aan grondwettelijke beperking zich vastklampen, schijnen te meenen; en vertoont het oude Nederlandsche volkskarakter een gehéél van eigenschappen, hetwelk geen reden tot beduchtheid oplevert voor getrouwe afspiegeling van die eigenschappen, goede en minder goede, in de Volksvertegenwoordiging.

Zij die van de hier geschetste overtuiging zijn doordrongen, zien in het tegenwoordig Grondwetsartikel een opzettelijk tegenover het bereiken van hun doelwit geplaatsten slagboom. „De beperking, waarmede men zich tevreden stelde” — zeide mr. Buys — is „eene papieren decoratie zonder zweem van weerstandsvermogen” (*de Grondwet*, 1888, III, bladz. 148). Toch belemmert zij, in het licht der geschiedenis, algeheele vrijheid van regeling.

Al evenmin mogen de voorstanders van het zoogenaamde huismans- of gezinshoofden- kiesrecht er vrede mede hebben, dat de Grondwet het antwoord op de *prealabele* vraag, welk beginsel moet voorzitten bij de toebedeeling van het kiesrecht, aan zich trekt of althans poogt te trekken. Indien eene meerderheid dit stelsel in de kieswet zou willen huldigen, zou de Grondwet, die zich op individualistisch standpunt plaatst, met zekere voorkeur voor kennis en bezit, zich daartegen verzetten.

En eindelijk: de Grondwet sluit de vrouw ten eenenmale van het kiesrecht uit. Of al betoogd worde, dat de vrouw als individu evenzeer geschikt, ja meer geschikt kan zijn om op de huishouding van staat, provincie of gemeente invloed uit te oefenen; dat, met name de zelfstandige ongehuwde vrouw, niet door een echtgenoot vertegenwoordigd, gelijk, ja grooter moreel of geldelijk belang kan hebben bij het bestuur van staat, provincie of gemeente dan de man, de Grondwet onthoudt haar zelfs de mogelijkheid om door een andersdenkenden wetgever althans niet geheel te worden achtergesteld.

Indien de meerheid in den lande na het veeljarig beraad dat voorafgegaan is, zich mocht verklaren ten gunste van het stelsel van algemeen kiesrecht, van gezinshoofden- of huismanskiesrecht, van vrouwenkiesrecht, staat het niet aan den Grondwetgever in andere richting te sturen; de minderheid der natie *preferent* te verklaren en als deskundige tegenover leken de materie te blijven beheerschen.

De critiek hier op het bestaande grondwettelijk voorschrift uitgeoefend, treft, voor zooveel aangaat afkeuring van vrijheidsbeperking, ook de opneming van het woord „mannelijk” in het artikel, de leeftijdsgrens en de uitsluitingen.

Naar de meening der Regeering hebben ook zij, die de tijden voor een meer of minder uitgebreid vrouwenkiesrecht nog niet rijp achten, zich te verzoenen met het denkbeeld om, mocht de rechtsovertuiging van het Nederlandsche volk zich gewijzigd hebben, hare uitspraak niet bij voorbaat met onmacht te slaan.

Ook ten opzichte van den leeftijdsgrens en de uitsluitingen, acht zij vrijheid voor den wetgever raadzaam. Leert bijvoorbeeld in den loop der

jaren de ondervinding, dat het wenschelijk is de leeftijdsgrens te verhoogen, of wel, dat die grens veilig zoude kunnen worden verlaagd, waartoe zou alsdan de Grondwet tegen wijziging een beletsel moeten vormen? Evenzoo komen bij de uitsluitingen tal van praktische vragen ter sprake, waarvan de beantwoording niet vooraf voor eene gansche reeks van jaren behoort te worden geketend aan een Grondwetsartikel. Moet gevangenisstraf van zekeren duur, ook al is den veroordeelde het kiesrecht niet bij rechterlijke uitspraak ontzegd, tot onthouding van het kiesrecht leiden? Zoo ja, voor hoe lang? Behoort bij recidive de termijn van uitsluiting te worden verlengd? Welken invloed zal gratie op den duur der uitsluiting moeten hebben? Moeten zij, die wegens landlooperij en bedelarij zijn veroordeeld, voor eenigen tijd van de stembus worden geweerd? Moet aan recidive in geval van openbare dronkenschap tijdelijk verlies van het kiesrecht worden verbonden? Behoort ook andere bedeeeling, dan die van overheidswege geschiedt, uitsluiting na zich te slepen?

Waarom zoude de Grondwet de regeling van de schorsing van het kiesrecht voor de militairen beneden den rang van officier wèl, en de beantwoording van vragen, als boven aangeduid, niet aan den gewonen wetgever mogen overlaten? Naar het der Regeering voorkomt behoeven dergelijke vragen allerminst door de Grondwet te worden geprejudicieerd.

Slechts daar, waar de toebedeeeling van het actieve kiesrecht niet aan den gewonen wetgever wordt overgelaten, is ook de regeling van de uitsluitingen in de Grondwet zelve op hare plaats.

Inderdaad, wil men gewaarborgd zien, dat Regeering en Volksvertegenwoordiging eventueel bij machte zullen zijn hunne gemeenschappelijke overtuiging ter zake zoowel van principieele, als van utiliteitsvragen in de wet te belichamen en te doen toepassen, zoo is het onvermijdelijk allereerst de deur te ontsluiten, waarachter thans de Grondwet het onoplosbaar probleem van geschiktheid en welstand, de disqualificatie van de vrouw en een bepaalde leeftijdsgrens, benevens speciale uitzonderingen, onder hare hoede neemt. Niet langer onttrekke zij aan vrije beslissing datgene, wat voor zorgvuldig wikken en wegen rijp is. Met gelijke wapenen worde de strijd over principieele vragen en over andere van meer ondergeschikten aard uitgevochten. En de mogelijkheid om eene voorbarig of verkeerd gebleken beslissing zonder belemmering te herzien, worde vrijelijk opengesteld.

Op de bovenomschreven gronden acht de Regeering opruiming van de grondwettelijke staketsels eene *conditio sine qua non* voor het verkrijgen van eene rationeele regeling van het kiesrecht. Van eene regeling, die, hoe zij ook moge uitvallen, niet mank gaat aan het euvel van gedwongen uitwerking van een volstrekt ondoorgrondelijk voorschrift; van eene regeling, die ook overigens verwezenlijking van wellicht wisselende, doch zekerlijk op ernst en ervaring gegrondveste, inzichten van het heden en van de toekomst waarborgt.

§ 2. Reeds uit dezen hoofde is de omvangrijke arbeid aan een herziening der Grondwet verbonden, ten volle gewettigd. Toch dringt zich als van zelf de vraag op, of de gelegenheid niet dient benut te worden om tegelijkertijd andere wijzigingen aan te brengen, voor zoover althans ook daarvan de noodzakelijkheid aan het licht ware getreden. Dienaangaande meende de Regeering een beslissing niet te moeten nemen, dan nadat een keur van bij uitstek deskundigen zich zou hebben uitgesproken. Vandaar hare voordracht tot de benoeming eener Staatscommissie welke, bij Koninklijk besluit van 23 October 1905, n°. 56 ingesteld, onder dagteekening van 20 December 1906 een verslag uitbracht, dat in ieders handen is.

Het resultaat van den zoo voortvarend volbrachten, hoogst gewichtigen arbeid versterkte de Regeering in haar aanvankelijke meening, dat alleen de Hoofdstukken III en IV in de beoogde herziening zijn te betrekken. Allerminst omdat ook ten aanzien van andere onderwerpen niet der rijpe overweging waardige denkbeelden door de Staatscommissie of door hare individueele leden zouden zijn opgeworpen — het tegendeel is het geval. Of — om enkele vraagstukken, bij wijze van voorbeeld, te noemen — de uitlevering van Nederlanders al dan niet geoorloofd moet zijn, of de voor-

dracht voor den Hoogen Raad aan de Tweede Kamer dient te worden ontnomen, of de bedenkingen welke het aan den godsdienst gewijde hoofdstuk oproept, kunnen bezworen worden, of eindelijk het wijzigen der Grondwet ware te vergemakkelijken — het zijn alle vraagpunten van onmiskenbaar gewicht. Maar dat met het aanroeren hiervan tekortkomingen der hoogste Staatswet zouden zijn blootgelegd, die de ontwikkeling van ons staatkundig leven zóózeer bedreigen, dat onmiddellijke voorziening noodig is, is een bewering die wel niemand voor zijn rekening zal nemen.

Zijn er dan wellicht aan den arbeid der Staatscommissie perken gesteld welke haar hebben belet, haar onderzoek verder uit te breiden? Het valt alsmede te betwijfelen. Zij is, overeenkomstig den wensch der Regeering, afgezien van de bekende kiesrecht-bepalingen, alleen die onderwerpen stilzwijgend voorbijgegaan, „waaromtrent bij de generale Grondwetsherziening van 1887 onderzoekingen hebben plaats gehad, die tot 't zij positieve, 't zij negatieve beslissingen hebben geleid welke tot heden óf geheel onaangevochten zijn gebleven, óf althans, met slechts enkele afwijkingen, algemeen geoordeeld worden gehandhaafd te moeten blijven.”

Elk vraagstuk derhalve dat de publieke opinie aan zich getrokken heeft, viel binnen haar sfeer. Het stilzwijgen dienaangaande staft dan ook opnieuw de stelling, dat, buiten de problemen welke de samenstelling en bevoegdheid der vertegenwoordigende lichamen raken, geen praedispositie der geesten, veel minder drang in de richting van Grondwetsherziening bestaat.

Zou het onder deze omstandigheden van beleid getuigen het terrein waarop straks de onvermijdelijke strijd staat gevoerd te worden, te verruimen? Aan de vele twistappels nieuwe toe te voegen? Aldus de kans op herziening der bepalingen welke vóór alles verbetering behoeven, te verminderen?

Voor de Regeering is het antwoord niet twijfelachtig en de aangeboden wetsontwerpen beperken zich dan ook tot de Hoofdstukken III en IV en de daarmee onmiddellijk verband houdende bepalingen in enkele organieke wetten.

§ 3. Bij het ontwerpen der wijzigings-bepalingen van de Hoofdstukken III en IV en hare toelichting is het verslag der Staatscommissie grootendeels gevolgd.

De eenstemmige meening, dat de Eerste Kamer dient gehandhaafd te blijven, is ook die der Regeering. Zij beaamt eveneens, dat de grondwettelijke regeling die de Provinciale Staten als kiescollege oproept, de minst gebrekkige is.

Voor evenredige vertegenwoordiging de mogelijkheid te openen, aan de verkiesbaarheid van vrouwen niet langer den pas af te snijden, den kring der verkiesbaren voor de Eerste Kamer zoo breed mogelijk uit te zetten — al deze voorstellen zijn door het Kabinet in de herzieningsvoordracht opgenomen.

Niet overgenomen daarentegen is het voorstel van de meerderheid der Staatscommissie, om aan de Eerste Kamer een recht van amendement toe te kennen.

De Regeering miskent niet het nut, dat zoodanig recht in sommige gevallen zou kunnen opleveren. Inderdaad laat het zich denken — de wetgeving, ook van de laatste jaren leverde voorbeelden — dat de Eerste Kamer hare sanctie afhankelijk meent te moeten stellen van wijzigingen, welke, schoon niet van beteekenis ontbloot, toch geen onoverkomelijk verschilpunt opwerpen. Ook kan het zijn, dat zij technische tekortkomingen constateert, welke vlugger bij wijze van amendement, dan door een novelle zijn uit den weg te ruimen. Splitsing eindelijk van een gecombineerd voorstel, dat men ten deele verwerpelijk acht, wordt langs dezen weg mogelijk.

Na aandachtige overweging van de wijze waarop het nieuwe instituut zou behoorde te worden geregeld en van de gevolgen, welke de invoering er van zou hebben op het karakter en de beteekenis van onze Eerste Kamer en op den gang der wetgeving, heeft de Regeering evenwel

geen vrijheid kunnen vinden ten deze het initiatief tot verandering te nemen.

Volgens het ontwerp der Staatscommissie, zou de regeling van het instituut in het kort hierop neêrkomen: de Eerste Kamer zou wijzigingen in de daarvoor vatbare voorstellen des Konings kunnen maken; de Tweede Kamer zou vervolgens, zonder nieuwe wijzigingen te mogen aanbrengen, hebben te kiezen tusschen de oorspronkelijke door haar vastgestelde en de door de Eerste Kamer gewijzigde artikelen; verwierp zij de door de Eerste Kamer aangebrachte wijzigingen of één of meer daarvan, dan zou de Eerste Kamer ten slotte het aldus ongewijzigd gebleven of slechts gedeeltelijk overeenkomstig haar inzichten gewijzigd voorstel hebben aan te nemen of te verwerpen.

Naar het den ondergeteekende toeschijnt, moet deze regeling echter, ook in de oogen van de voorstanders van het beginsel, weinig bevredigend voorkomen. Zij zou in elk geval, in zoover gewijzigd moeten worden, dat aan de Tweede Kamer een onbeperkt recht van amendement verzekerd werd ten aanzien van de wijzigingen door de Eerste Kamer in het oorspronkelijk voorstel aangebracht. In het belang van een doeltreffende practijk der instelling, ter bevordering van het gemeen overleg tusschen de beide takken der Volksvertegenwoordiging en ter voorkoming, zooveel mogelijk, van tijdverlies, zou het voorts onmisbaar zijn, dat de bevoegdheid geopend werd tot mondeling overleg tusschen van weerszijde benoemde Commissiën.

Doch hoe ook uitgewerkt, de bezwaren aan het instituut verbonden, komen der Regeering overwegend voor.

Het geheel eigenaardig karakter dat de Nederlandsche Eerste Kamer bezit, zou, indien haar het recht van amendement werd toegekend, niet bewaard kunnen blijven. Dat karakter hangt ten nauwste samen met den werkkring haar door de Grondwet opgedragen, die door THORBECKE aldus werd omschreven: „de eigenlijke bestemming der Eerste Kamer is, om een tweede aanleg of instantie van wetgeving te zijn, om het besluit der andere Kamer op den toets van een nieuw, bezadigd, rijper en reeds voorgelicht onderzoek te brengen”. De Eerste Kamer is geroepen, er voor te waken, dat geen door Regeering en Tweede Kamer voorbereide maatregelen tot wet worden, welke zouden strijden met de wezenlijke, duurzame, belangen van den Staat, met de welbegrepen wenschen en behoeften des volks. Haar taak is te voorkomen, dat onder een valsche leus of onder den waan van den dag, maatregelen tot stand komen, welke niet het duurzaam goed der natie kunnen worden. De haar aangewezen werkzaamheid bestaat in de bevordering van een regelmatigen ontwikkelingsgang der wetgeving en de zorg, dat het evenwicht der verschillende belangen in den Staat niet verbroken worde.

In dat stelsel behoort het recht van amendement niet thuis. Wordt de deelneming van de Eerste Kamer aan den wetgevenden arbeid, zoodanig uitgebreid, dat het haar recht — en dus haar plicht — wordt, zich met de details van het wetsontwerp en met de redactie der artikelen bezig te houden, dan wordt in haar werkkring zulk een ingrijpende verandering gebracht, dat niet alleen haar arbeid, maar daarmede haar beteekenis als tweede en hoogere instantie van wetgeving, onvermijdelijk van karakter zou veranderen. Een verandering ten nadeele van haar moreel gezag en van de hooge positie die zij inneemt.

Waar de taak door de Grondwet aan de Eerste Kamer opgedragen gedurende bijna een eeuw onveranderd is gebleven, gelijk zij oorspronkelijk in onze Constitutie was vastgelegd, en waar noch in 1840, noch in 1848, noch in 1887, pogingen zijn gedaan, om in de macht, die zij op de wetgeving uitoefent, wijziging te brengen, daar meent de Regeering, dat toekenning van het recht van amendement in meer dan één opzicht een proefneming zou moeten genoemd worden, waaraan gevaren verbonden zijn en waartoe een afdoend motief ontbreekt.

Of zou, met de meerderheid der Staatscommissie, dit motief wellicht moeten worden gezocht in de vrees, dat de uitbreiding der kiesbevoegdheid voor de Tweede Kamer ten gevolge zal hebben, dat onberaden beslissingen minder zeldzaam zullen worden? De Regeering deelt die vrees niet. Zij werd ook in 1848 en 1887 door sommigen gekoesterd en is niet bewaarheid

geworden. Maar ook al ware zij ditmaal gegrond, de Regeering ziet niet, hoe het gevreesde kwaad, door toekenning van het recht van amendement aan de Eerste Kamer zou kunnen worden geneutraliseerd. De beslissingen welke de Commissie op het oog heeft, zouden in haar gedachtengang immers tot verwerping van het wetsontwerp in zijn geheel moeten leiden; aan de gebreken van zoodanige beslissingen zou toch in den regel niet door toepassing van het recht van amendement zijn tegemoet te komen.

Komt de Regeering derhalve, op grond van het aangevoerde, tot de conclusie, dat toekenning van het recht van amendement aan de Eerste Kamer niet raadzaam is te achten, zij aanvaardt deze conclusie te eerder, omdat tusschen den ietwat tragen gang onzer wetgeving en het recht van amendement een niet te miskennen causaal verband bestaat. Zij zou, door de oorzaak te versterken, aan het gevolg ongetwijfeld nog grooter uitbreiding geven. Ook die overweging stemt tot omzichtigheid.

De Regeering kan zich overigens in hoofdzaak vereenigen met de gewichtige bedenkingen door den hoogleeraar OPPEHEIM, in zijn afzonderlijk advies, tegen de invoering van het nieuwe instituut ingebracht.

Aan het advies der Staatscommissie is door de Regeering toegevoegd het voorstel, dat ontbinding der Eerste Kamer van rechtswege ontbinding der Provinciale Staten zal ten gevolge hebben.

Deze bepaling komt, bij behoud van de ontbindbaarheid der Eerste Kamer en van de Provinciale Staten als kiescollege, onmisbaar voor.

Gelijk reeds de heer C. J. C. H. VAN NISPEN TOT SEVENAER, lid der Staatscommissie van 1883, in zijn afzonderlijk advies opmerkte, is in het stelsel, waarin de leden der Eerste Kamer niet rechtstreeks door de kiezers der Tweede gekozen worden, de thans voorgestelde ontbindbaarheid noodzakelijk, om aan het recht van ontbinding der Eerste Kamer een wezenlijke beteekenis te verzekeren. Inderdaad kan, zonder die ontbindbaarheid, de bevoegdheid der Kroon ten deze niet tot haar volle recht komen. Immers, waar in verband met eene ontbinding der Eerste Kamer de samenstelling der Provinciale Staten in den regel geen verandering zal ondergaan, daar kan de verkiezing der Eerste Kamerleden, die op de ontbinding volgt, in 't algemeen niet als een uitspraak van het kiesgerechtigd deel der natie in het gerezen conflict worden beschouwd. Vermits aldus de nieuwe samenstelling der Kamer den waarborg mist, dat zij is geschied overeenkomstig zoodanige uitspraak, ontbreekt aan het ontbindingsrecht juist datgene, wat het zijn volledige waarde zou geven. Eerst wanneer de kiezers van eersten aanleg tot de stembus worden geroepen, ten einde in de gewichtige aangelegenheid, die het conflict in het leven riep, van hun gevoelen te doen blijken, zal aan het vertrouwen, waarmede de natie de beslissing der nieuwe Kamer aanvaardt, niets in den weg staan. Eindelijk zal alleen dan niet langer, zooals onder het tegenwoordig stelsel het geval is, met vrij groote zekerheid de samenstelling der nieuwe Eerste Kamer reeds bij de ontbinding kunnen worden gekend en die wetenschap dus de houding der Regeering beheerschen.

Uit het aangevoerde bleek reeds dat dit voorstel allermint aanspraak op oorspronkelijkheid maakt. Ook de bedachtzame schrijver van de *Praktijk onzer Grondwet* noemde het een leemte (deel I, pag. 135), dat de Koning wel de Eerste Kamer, maar niet de Provinciale Staten kan ontbinden. Sedert is het denkbeeld herhaaldelijk aanbevolen en ook onder de leden der Staatscommissie heeft het in den heer WILLINGE, getuige zijn afzonderlijke nota, een pleitbezorger gevonden.

De practische zwarigheden waartoe de toepassing van het beginsel kan leiden, laten zich door een eenvoudige aanvulling van de Provinciale wet ondervangen en de politiek kan in de Statenverkiezingen moeilijk dieper worden gemengd dan thans reeds het geval is. Mocht in de toekomst de bezetting van het College van dagelijksch bestuur hiervan nadeel ondervinden, dan kan de wetgever de vrijheid benutten welke de voorgedragen wijziging van art. 139 hem toedenkt: hij opene den Staten gelegenheid ook buiten hun midden de Gedeputeerden te kiezen.

§ 4. Mochten de voorgedragen wijzigingen tot stand komen, dan ligt het

voor de hand, dat zij ook onmiddellijk, voor zoover geen nadere wettelijke uitwerking vereischt wordt, haar invloed doen gelden. Waarom dan b.v. de verkiesbaarheid van vrouwen langer tegengegaan, de Eerste Kamer alleen voor hoogstaangeslagenen en met hen gelijk gestelden toegankelijk gehouden, een tot Minister benoemd Kamerlid tot aftreden genoopt?

Toch zou, indien enkele organieke wetten ongewijzigd bleven, een bekende uitlegging van art. II der Additionnele Artikelen hieraan in den weg kunnen staan.

Verdiens het reeds om deze reden aanbeveling de Kieswet, de Provinciale wet en de Gemeentewet aanstonds in overeenstemming te brengen met de Grondwet, daartoe kan te gereeder worden overgegaan, omdat enkele voorzieningen zullen zijn te treffen welke in geen geval uitstel dulden. Met name het voorstel dat de ontbindbaarheid der Provinciale Staten beoogt, zou zonder gelijktijdige wijziging der Provinciale wet, niet te dulden leemten oproepen.

Vandaar dat de Regeering in een derde wetsontwerp een aanvulling van de Additionnele Artikelen der Grondwet heeft aanhangig gemaakt, welke aan een en ander tegemoet komt.

Artikelen van het wetsontwerp tot het in overweging nemen van een voorstel van verandering in het IIIde hoofdstuk der Grondwet.

§§ 2 en 5 (*ad artt.* 79 en 82). De Grondwet regelt voor de Tweede Kamer het actieve kiesrecht en de bepaling van het getal harer leden in andere volgorde dan voor de Eerste Kamer. Het komt wenschelijk voor dezelfde volgorde voor beide Kamers te aanvaarden.

De wijziging in artikel 82 van het woord „verkozen” in „gekozen” bevordert de eenheid van terminologie.

§ 3 (*ad art.* 80). Vgl. § 1 der Algemeene beschouwingen.

§ 4 (*ad art.* 81). De geldende grondwettelijke bepalingen bemoeilijken de invoering van evenredige vertegenwoordiging. Het is gewenscht, dat de Grondwet den wetgever in volle vrijheid de beslissing late over de vraag of en op welke wijze dit stelsel van vertegenwoordiging zal worden aanvaard.

De verplichting tot verdeling in kiesdistricten moet dus in elk geval vervallen. Volstaan kan worden met de bepaling, dat de kiesdistricten, zoo zij behouden blijven, door de wet worden vastgesteld.

§ 6 (*ad art.* 84). De Grondwet dient aan de verkiesbaarheid van vrouwen voor het lidmaatschap der vertegenwoordigende lichamen geen belemmering in den weg te leggen.

§ 7 (*ad art.* 85). De wijziging van artikel 85, eerste lid, beoogt den zittingstijd der Tweede Kamer met een jaar te verlengen, een denkbeeld reeds in de schets van KAPPEYNE aanbevolen. De gestadig toenemende inspanning van Kamer en Regeering gevorderd, moet er toe leiden, dat wetsontwerpen welke breede studie eischen, niet tijdig in behandeling kunnen komen. Gaat dan na het verstrijken van het vierjarig tijdperk, de vernieuwing der Kamer met wisseling van Ministerie gepaard, dan is de daaraan besteed tijd goeddeels verloren. De vruchtbaarheid van den wetgevenden arbeid kan dus niet anders dan verhoogd worden, indien der Kamer een langer levensduur wordt gegund.

§§ 8 en 12 (*ad artt.* 88 en 92). De artikelen 88 en 92 vervallen, in verband met de nieuwe bepaling voor beide Kamers gezamenlijk in de vierde afdeling van het Derde Hoofdstuk op te nemen.

§ 9 (*ad art.* 89). Het nieuwe, door de Staatscommissie voorgedragen eerste lid van art. 89 vermindert wel is waar het geldelijk voordeel, aan het wonen te 's Gravenhage of in de onmiddellijke nabijheid verbonden, maar

heft dit niet op. Alleen voor een heen- en terugreis eenmaal per week zouden nl. reiskosten geleden worden, terwijl verblijfkosten niet voor vergoeding in aanmerking komen. Wie dus, hetzij elken avond naar zijn woonplaats terugkeert, hetzij te 's Gravenhage tijdelijk nachtverblijf houdt, wordt slechts zeer gebrekkig geïndemniceerd. Een bepaling welke, op het voetspoor van art. 91, derde lid, den wetgever vrijheid laat volledige vergoeding voor reizen en verblijfkosten te verleenen, verdient daarom de voorkeur. Zij werd ook door de Staatscommissie van 1883 voorgedragen.

§ 10 (*ad art. 90*). Waar de keuze voor het lidmaatschap van de Eerste Kamer is opgedragen aan de Provinciale Staten, komt het niet noodig voor deze colleges in de keuze in meerdere mate te beperken dan thans het geval is met de kiezers voor de Tweede Kamer. De in het tegenwoordig artikel 90 der Grondwet voorgeschreven beperking van de verkiesbaarheid is volstrekt geen waarborg voor eene deugdelijke samenstelling der Kamer. Zij laat niet alle geschikte personen toe en sluit niet alle ongeschikte personen uit. Verwacht mag worden, dat de verruiming van de verkiesbaarheid ten goede zal komen aan den zedelijken invloed van het gekozen lichaam.

§ 11 (*ad art. 91*). De laatste zinsnede van het artikel der Staatscommissie welke ten aanzien van de reiskosten een gelijksoortige regeling beoogde als voor de Tweede Kamer was ontworpen, heeft bij de formulering, welke de Regeering aan art. 89, eerste lid gaf, geen zin. Zij is daarom geschrapt.

Daarentegen is aan het tweede lid een bepaling toegevoegd welke voor evenredige verkiezing der Eerste-Kamer-leden, gelegenheid opent. Vermits aan verkiezing door de gezamenlijke Provinciale Staten niet valt te denken, moet onbetwistbaar zijn 's wetgevers bevoegdheid om de gelijktijdige aftreding van een genoegzaam aantal of zelfs van alle leden in een zelfde gewest te verzekeren.

§ 13. Het opschrift van de vierde afdeling van het Derde Hoofdstuk is niet volledig, daar de vereenigde vergadering niet wordt genoemd. Voor wijziging is te meer reden nu voorgesteld wordt de bepalingen over de vereenigde vergadering aan te vullen.

§ 14 (*ad art. 95*). Hoewel de Staatscommissie geen wijziging van artikel 95 der Grondwet voorstelde, gebiedt de consequentie hier, evenals in de artikelen 101 en 105, niet meer van de vereenigde vergadering te spreken en in artikel 108 naar artikel 95 te verwijzen.

§ 15 (*ad art. 96*). Uit de bepaling van het tweede lid van het tegenwoordige artikel 96 der Grondwet wordt afgeleid, dat het eerste lid limitatief de betrekkingen noemt, welke niet tegelijk met het lidmaatschap der Staten-Generaal mogen vervuld worden, zoodat de wet deze incompatibiliteiten niet kan aanvullen. Dit laatste schijnt niet gewenscht; vandaar dat in een nieuw tweede lid uitdrukkelijk de bevoegdheid aan den wetgever verleend wordt om andere ambten onvereinigbaar te verklaren met het Kamerlidmaatschap. Het voorschrift bepaalt zich er toe deze bevoegdheid aan den wetgever toe te kennen, voor zoover betreft ambten uit de kas van het Rijk of de koloniën bezoldigd, daar met betrekking tot ambten, door de besturen der onderdeelen opgedragen en uit de kassen der onderdeelen bezoldigd, deze besturen zullen moeten oordeelen over de wenschelijkheid der vereeniging en de gevolgen daarvan regelen.

De aanvulling van het volgende (nu derde) lid houdt met het nieuwe voorschrift verband.

Voorgesteld wordt in het laatste lid op den daarin gestelden regel eene uitzondering te maken voor de aanvaarding van het ambt van Minister, omdat in de practijk herhaaldelijk is gebleken, dat een benoemd lid der Staten-Generaal door het bestaande voorschrift in groote moeilijkheid kan worden gebracht ten opzichte van het aannemen van eene ministerieele portefeuille. Hij kan zich moeilijk aan eene herkiezing onderwerpen: zoo hij niet eenige zekerheid bezit omtrent den uitslag en zoo hij zich daarom niet verkiesbaar stelt, is veelal de kans groot dat de zetel voor zijne richting

verloren gaat. Het kan niet in het belang van het land zijn, dat vaak de meest ervaren mannen uit het parlement moeten worden voorbijgegaan bij de vorming van een ministerie.

De op zich zelve heilzame bepaling van het laatste lid laat zich met het stelsel van evenredige vertegenwoordiging niet gemakkelijk vereenigen, al zijn oplossingen aan de hand gedaan, waardoor samengaan mogelijk wordt. De voorzichtigheid gebiedt den wetgever, mocht hij het proportioneel kiesrecht aanvaarden, gelegenheid te schenken de onbelemmerde toepassing te stellen boven onverkorte handhaving van het bestaande voorschrift.

§ 16 (*ad art.* 97). Het hier voor de leden der Staten-Generaal aangenomen stelsel behoort ook voor de Ministers en de Regeeringscommissarissen te gelden. Uit het thans geldend stelsel vloeit ook voort, dat de Ministers, leden der Staten-Generaal, niet, hunne ambtgenooten daarentegen wel vervolgbaar zijn.

§ 17 (*ad art.* 86). Het voorschrift van artikel 86 der Grondwet behoort naar de vierde afdeeling te worden overgebracht, omdat het voor beide Kamers geldt.

§ 18 (*ad art.* 98). De Grondwet sluit de gelegenheid niet uit om de beslissing over de geloofsbriefven, welke betwist worden, op te dragen aan een onafhankelijk rechterlijk college. Mocht dit beginsel door den wetgever worden aanvaard, dan behoort de beslissing der Kamer over betwiste geloofsbriefven te worden opgeschort, totdat over het beroep is beslist. De uitspraak van den rechter behoort bindend te zijn voor de Kamer.

§ 19 (*ad art.* 99). De keuze van een voorzitter behoort uit den aard der zaak tot de bevoegdheid van elke Kamer. Voor de Tweede Kamer is de benoeming door de Kroon tot nog toe altijd geweest de bekrachtiging van de keuze der Kamer; ten aanzien van de Eerste Kamer brengt zij ten onrechte een deel der verantwoordelijkheid voor de goede leiding bij den Minister van Binnenlandsche Zaken. Het komt derhalve gewenscht voor inmenging der Regeering bij de samenstelling van het bureau der Kamers te doen ophouden.

De aanwijzing wie bij afwezigheid van den voorzitter de leiding der vergadering zal voeren, wordt tot nu toe in het reglement van orde van elk der Kamers gevonden. Het schijnt wenschelijk haar in de Grondwet te regelen en eene rechtstreeksche benoeming der ondervoorzitters voor te schrijven. Eene zoo gewichtige zaak behoort niet te worden beslist door het reglement van orde, dat door een besluit van de meerderheid der leden kan worden gewijzigd of tijdelijk buiten werking gesteld.

Ook dient de Grondwet te voorzien het geval dat nog geen benoeming van voorzitter en ondervoorzitters heeft plaats gehad. De bepaling daarentrent sluit zich aan bij art. 1 van het reglement van orde voor de Tweede Kamer.

De Staatscommissie stelt voor het tweede lid van art. 99 aan te vullen met betrekking tot de benoeming van commiezen-griffier. Volledigheidshalve zijn ook de andere ambtenaren en beambten der Kamers in de bepaling te begrijpen, waardoor tevens grondwettelijke sanctie wordt verleend aan art. 9, voorlaatste en laatste lid van het reglement van orde voor de Eerste Kamer en aan art. 14 van dat voor de Tweede Kamer.

De bevoegdheid der Kamers om haar eigen reglement van orde vast te stellen, wordt tot nu toe in de Grondwet niet opzettelijk vermeld, al geeft artikel 111 der Grondwet dan ook een aanknoopingspunt. Het komt gewenscht voor de bevoegdheid uitdrukkelijk in deze afdeeling op te nemen.

§ 20 (*ad art.* 100). Indien tusschen den derden Dinsdag van Juli en den derden Dinsdag van September tot eene ontbinding van een der Kamers of van beide wordt besloten, kan de bepaling van artikel 100, tweede lid, der Grondwet tot moeilijkheden leiden. Dit geval heeft zich reeds eenmaal in 1850 voorgedaan. De bijvoeging strekt om voor dergelijke gevallen van den vasten dag te kunnen afwijken.

§ 21 (*ad art.* 101). De aanvulling van het vierde lid van artikel 101 der

Grondwet heeft de strekking aan artikel 31 van het reglement van orde der Eerste Kamer en de artikelen 114 en 115 van dat der Tweede Kamer een steunsel in de Grondwet te geven.

Door verwijzing naar artikel 101 in artikel 108 wordt het voorschrift ook voor de vereenigde vergadering toepasselijk verklaard, zoodat de uitdrukkelijke vermelding daarvan in het eerste lid van het artikel kan vervallen.

§ 22 (*ad art.* 105). De voorgestelde wijziging van artikel 105 der Grondwet beoogt in de eerste plaats wettiging van de bestaande practijk. Bezwaar is hieraan niet verbonden, daar deze bepaling opening der vergadering, vóórdat meer dan de helft der leden tegenwoordig is, niet zal kunnen mogelijk maken, omdat alsdan uit de presentielijst zou blijken, dat aan het voorschrift niet is voldaan. Bovendien wordt thans duidelijk uitgedrukt, hoeveel leden aanwezig moeten zijn en tot een besluit meewerken.

Ook artikel 105 is door wijziging in artikel 108 voor de vereenigde vergadering toepasselijk verklaard.

§§ 23 en 25 (*ad artt.* 108 en 119). Behoudens ten aanzien van enkele punten laat de bestaande Grondwet het instituut van de vereenigde vergadering der Staten-Generaal vrijwel ongeregeld. Het verdient aanbeveling artikel 108 aan te vullen en na artikel 119 een nieuw artikel op te nemen. In het eerste artikel worden samengevat de voorschriften betrekking hebbende op de organisatie der vereenigde vergadering, het nieuwe artikel regelt hare wetgevende taak. Beide artikelen zijn niet dan gewijzigd en aangevuld ontleend aan het ontwerp der Staats-commissie.

§ 24 (*ad art.* 112). Aan de vereenigde vergadering blijve, in overeenstemming met de daaromtrent voorgedragen formeele wijzigingen, het recht van amendement verzekerd door verwijzing in het nieuwe, achter artikel 119 in te voegen artikel.

§ 26. Het opschrift der zesde afdeeling van het Derde Hoofdstuk is onvolledig. Ook de aanvulling der Staatscommissie voldoet niet geheel.

§ 27 (*ad art.* 124). De voorgestelde wijziging in artikel 124 der Grondwet heeft de strekking het tijdstip van de aanbieding der begrooting eenigszins te vervroegen.

§ 28 (*ad art.* 126). De onder § 71 door de Staatscommissie voorgedragen aanvulling is niet overgenomen, terwijl aan art. 126 Grondwet een gansch andere redactie is gegeven dan onder § 72 werd geformuleerd.

Eerstbedoelde bepaling beoogt te ondervangen het bezwaar dat de meeste begrootingswetten niet tot stand plegen te zijn gekomen op 1 Januari van het jaar, waarvoor zij moeten dienen. De Staatscommissie wenscht alsdan voor een tijdvak van zes maanden de oude begrooting te bestendigen. Gevolg hiervan zou wezen, vooreerst dat de thans bestaande prikkel om de vaststelling der begrooting, zoo veel mogelijk, te bespoedigen, werd verstompt en bovendien dat veel noodeloze arbeid werd verricht, daar immers de aanvankelijk op de oude begrooting aangewezen uitgaven later weer naar de nieuwe moeten worden overgebracht. De moeilijkheden voor welke de administratie zich thans in de eerste maanden van het jaar geplaatst ziet, kunnen, voor zoover de practijk ze niet reeds uit den weg ruimde, door een nieuwe comptabiliteitswetgeving geheel worden ontgaan.

De wijziging van art. 126 welke de Staatscommissie beoogt, kiest partij voor een bepaald stelsel van comptabiliteit. De ervaring onder de Grondwet van 1848 opgedaan, leert, dat dergelijke keuze ontijdig kan zijn. Bovendien behelst het voorgedragen artikel bepalingen, ten deele overbodig, ten deele niet geheel juist. Overbodig is het laatste lid, dat in een comptabiliteitswet thuis behoort en dan ook in de artt. 14 en 15 der wet van 5 October 1841, *Staatsblad* no. 40, vollediger uitdrukking vond. Minder juist schijnt zoowel het eerste als het tweede lid. De rekeningen der uitgaven resulteren n.l. onder een stelsel, gelijk de Staatscommissie op het oog heeft, uit reeds genomen beslissingen van de Algemeene Rekenkamer. Voor een

nader onderzoek en opzettelijke vaststelling is dus geen ruimte. En de bepaling, dat de wet zal hebben te beslissen over niet-verevende uitgaven en ontvangsten, doet — daargelaten dat ontvangsten niet verevend worden — denken aan appèl op een hogere macht. De vorm waarin een dergelijk beroep pleegt te worden gekleed, de suppletoire begroting, draagt nochtans in negen van de tien gevallen een gansch ander karakter. Daar zij onvermijdelijk is bij weigering van het College om tot een uitgaaf mede te werken, is een voorschrift dienaangaande bovendien onnoodig.

De redactie welke de Regeering aan art. 126 gaf, beoogt hetzelfde als het tegenwoordig artikel, nl. vrijheid voor den comptabiliteitswetgever. Zij doet slechts die bedoeling beter tot haar recht komen.

Artikelen van het wetsontwerp tot het in overweging nemen van een voorstel van verandering in het IVde hoofdstuk der Grondwet.

§ 2 (*ad art. 127*). Voor de wijziging van het eerste en tweede lid van artikel 127 der Grondwet zie men § 1 der Algemeene Beschouwingen.

Het schrappen van het woord „mannelijk” vóór „Nederlander” in het vierde (thans derde) lid, sluit zich aan bij de verandering in artikel 84.

§ 3 (*ad art. 128*). Voor de motiveering van het nieuwe artikel 128 der Grondwet zie men § 3 der Algemeene Beschouwingen.

Daar de verkiezing voor de Eerste Kamer, ingevolge artikel 73, tweede lid, binnen veertig dagen na de ontbinding moet plaats vinden, kan voor de verkiezing en het samenkomen der nieuwe Provinciale Staten geen langer termijn dan vijf en dertig dagen worden gegund.

Voor de schrapping van het bestaande artikel 128 pleit het volgende.

Er schijnt geen voldoende reden te bestaan om in het algemeen bij de Grondwet de vereeniging van het lidmaatschap van de Eerste Kamer der Staten-Generaal met dat van de Staten eener provincie te verbieden. De aard der werkzaamheden dezer lichamen maakt dit niet noodzakelijk. Wel zal het verbod wenschelijk blijven om lid van de Staten der provincie te zijn door welke men als lid naar de Eerste Kamer is afgevaardigd, doch het is niet waarschijnlijk, dat de wetgever dit verbod zal doen vervallen.

Het lidmaatschap van de Staten van twee verschillende provinciën wordt onmogelijk gemaakt door het vereischte van ingezetenschap der provincie voor het lidmaatschap in artikel 127 der Grondwet gesteld.

§ 4 (*ad art. 134*). Voor de handhaving van het preventieve toezicht der Kroon over de provinciale verordeningen naast een repressief toezicht bestaat geen voldoende reden. Repressief toezicht is voldoende. Reeds de Staatscommissie van 1883 keurde het verschil in dit opzicht door de Grondwet gemaakt „ten aanzien van de bepalingen omtrent de besturen der provinciën en omtrent de gemeentebesturen” af. Dit toezicht veroorzaakt daarenboven meestal aanzienlijk tijdverlies. Op grond hiervan wordt voorgesteld het derde lid van artikel 134 der Grondwet te schrappen en aldus den wetgever te machtigen het bewuste goedkeuringsrecht prijs te geven.

Een dergelijk voorstel kan geschieden, zonder dat artikel 190 wijziging ondergaat, omdat de wetgevende macht der Staten over waterschappen een eigenaardig karakter draagt en niet geacht kan worden te behooren tot de regeling der zuiver provinciale huishouding in artikel 134 bedoeld.

§ 5 (*ad art. 135*). Het schijnt wenschelijk aan artikel 135 der Grondwet een zelfde bepaling toe te voegen als ten aanzien van het zelfbestuur der gemeentebesturen in artikel 144 wordt aangetroffen.

§ 6 (*ad art. 139*). De schrapping van de woorden „uit hun midden”, ook in de Nota van den Voorzitter der Staatscommissie bepleit, kan — er werd reeds in § 3 der Algemeene beschouwingen op gezinspeeld — van onberekenbaar nut zijn, indien bij de provinciale verkiezingen eens het gewestelijk belang geheel op den achtergrond werd gedrongen. Afgezien hiervan behoort de

wetgever der toekomst gelegenheid te vinden de verkiesbaarheid tot het steeds aan gewicht en omvang toenemend ambt van Gedeputeerde, naar welgevallen te regelen.

§ 7 (*ad art. 143*). Voor de wijziging van het eerste en tweede lid van artikel 143 der Grondwet zie men § 1 der Algemeene Beschouwingen.

Het schrappen van het woord „mannelijk” vóór „Nederlander” in het derde (thans tweede) lid, sluit zich aan bij de veranderingen in de artikelen 84 en 127.

§ 8 (*ad art. 144*). Het vijfde lid van artikel 144 der Grondwet slaat op het derde terug en behoort dus daarop te volgen. Aan het nieuwe vierde lid behoort dezelfde redactie te worden gegeven als aan het nieuwe lid van artikel 135. De zinsnede, dat de wet de wijze kan bepalen „waarop in het bestuur dier gemeente wordt voorzien”, is onduidelijk en dubbelzinnig tengevolge van de dubbele beteekenis, die het woord „bestuur” hebben kan. Is daarmede hetzelfde bedoeld als met „regeling en bestuur” in den aanhef, of ziet het op het orgaan der gemeente met de bestuurstaak belast? Mocht dit laatste het geval zijn, dan is het voorschrift onjuist, daar vervanging van het orgaan volstrekt niet altijd noodig zal zijn. De strekking van het voorschrift is, dat de wet zorg zal dragen, dat de verwaarloozing ophoude. Door de voorgestelde wijziging zal dit voortaan duidelijk blijken.

De beginselen van de openbaarheid der raadsvergadering en van de onafhankelijkheid der leden schijnen belangrijk genoeg om daaraan eene plaats in de Grondwet te geven, evenals dit voor de Provinciale Staten is geschied. Toepasselijk verklaring van het tweede lid van artikel 130 der Grondwet zonder meer is echter niet mogelijk, omdat de wetgever de vrijheid moet behouden de behandeling met gesloten deuren van sommige zaken te verbieden.

§ 9 (*ad art. 147*). Eene gelijkkluidende redactie als van artikel 136 der Grondwet verdient voor artikel 147 de voorkeur. De vraag of de tusschenkomst van Gedeputeerde Staten bij de aanvraag om goedkeuring vereischt wordt, kan aan wettelijke regeling worden overgelaten.

Omzetting der artikelen 146 en 147 der Grondwet wordt voorgesteld, omdat het wenschelijk schijnt van de rol der gemeentebesturen op burgerrechtelijk gebied eerst te gewagen, als hunne publiekrechtelijke taak is afgehandeld.

§ 10 (*ad art. 148*). Ook in dit artikel behoort op het voorbeeld der voorgaande gelezen te worden: „gemeentebesturen”.

§ 11 (*ad art. 145*). Gelijk artikel 140 der Grondwet is geplaatst aan het eind der voorschriften, die over de bevoegdheid der Staten handelen, zoo behoort artikel 145 de reeks van de bepalingen betrekking hebbende op de gemeentebesturen te besluiten. Het tweede lid staat aan het scheppen van een goed verband tusschen het vernietigingsrecht en de onafhankelijke administratieve rechtspraak in den weg. Het worde daarom geschrapt.

Artikelen van het wetsontwerp tot het in overweging nemen van een voorstel van verandering in de Additionnele Artikelen der Grondwet.

Artt. VI en VII. De wijzigingen in de artt. 99 en 122 der Kieswet, zoomede de intrekking van de artt. 100 tot en met 114 dier wet en van de wet van 12 Augustus 1890 (*Staatsblad* no. 148), zijn een rechtstreeksch gevolg van het voorgedragen art. 90 der Grondwet.

Tevens is bij de formulering van het nieuwe art. 99, het woord „mannelijke” weggelaten, welk woord mede is geschrapt in art. 126, een en ander in verband met de voorstellen tot wijziging der artt. 84 en 90 der Grondwet.

De artt. 125, eerste lid en 144, eerste lid zijn in harmonie gebracht met de wijziging, op het vijfde lid van art. 96 der Grondwet voorgesteld.

Eindelijk is in art. 146, tweede lid, rekening gehouden met de verlenging van den zittingduur der Tweede Kamer welke het ontworpen eerste lid van art. 85 der Grondwet beoogt.

Art. VIII. Behoudens de vereischte overeenstemming tusschen art. 17 der Provinciale wet en het te wijzigen derde lid van art. 127 der Grondwet, concentreren de veranderingen in de Provinciale wet zich om het nieuwe art. 128 der Grondwet

De mogelijkheid eener ontbinding van de Provinciale Staten vordert in de eerste plaats een voorbehoud op de artt. 6 en 7. In dat geval toch is de termijn, voor de verkiezing gegund, korter dan twee maanden, terwijl de dagen van verkiezing, stemming en herstemming in het ontbindingsbesluit worden bepaald.

Niet ongewijzigd kunnen in denzelfden gedachtengang blijven de bepalingen nopens den rooster van aftreding der Provinciale Staten. De daartoe voorgedragen aanvulling van art. 24 correspondeert met art. 146 Kieswet.

Om voor de hand liggende redenen dient gewaakt, dat niet, zooals uit art. 52 zou voortvloeien, de ontbinding der Provinciale Staten tegelijk de Gedeputeerde Staten van hun ambt berooft. Tevens eischt de verkiezing der nieuwe leden en hunne aftreding voorziening. Een en ander wordt geregeld in de voorgedragen aanvulling van art. 52 en van art. 59.

Art. IX. De wijziging van art. 19 Gemeentewet correspondeert met de nieuwe, aan art. 143, tweede lid der Grondwet te geven lezing.

Art. X. Het schijnt twijfelachtig, of het bestaande art. XII der Additionele Artikelen alleen betrekking heeft op de herziening van 1887, dan wel van verder strekking is. Ten einde dienaangaande zekerheid te schenken, eenheid van spelling te bevorderen en de aanhaling te vergemakkelijken, wordt een nieuw artikel voorgedragen.

De bijlagen dezer Memorie verschaft een overzicht van de bestaande Grondwet, de voorstellen der Staatscommissie en de Regeerings-ontwerpen, een en ander voor zooveel de in de wijziging betrokken hoofdstukken aangaat, met uitzondering echter van de Additionele Artikelen, voor welke eene dergelijke vergelijking elke waarde zou missen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

P. RINK.

